74
М-56

Ш.Р.Маҳкамова,
М.С.Муҳитдинова

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА МУСИҚА МЕТОДИКАСИ

Книга должна быть
возвращена не позже
указанного здесь срока

Количество предыдущих
выдач ______________

№902 1.03.21

44
№56

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ЧИРЧИҚ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ

Шоҳида Раҳматуллаевна Маҳкамова
Малоҳат Саиджабборовна Муҳитдинова

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА МУСИҚА МЕТОДИКАСИ

ТОШКЕНТ – 2019

2142
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ
DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
AXBOROT RESURS MARKAZI

Мазкур услубий қўлланмада мактабгача таълим муассасаларида болаларнинг мусиқа саводи, методикаси ва ритмиканинг асосий масалалари ёритилган. Болаларнинг мусиқавий – иқтисодий кўникма ва малакаларини шакллантиришга қаратилган фаолияти турли усул ва услублар орқали очиб берилган. Ушбу услубий қўлланмада оммавий машғулотларнинг режаси, уларнинг ўтказилиш тартиби, назарий билимлар баёни, иқтисодий топшириқлар, ноталари ҳамда фойдаланиш учун қўшимча материаллар берилган. Намунавий дастур асосида тузилган ушбу услубий қўлланмадан педагогика олий ўқув юртлари ҳамда коллежларнинг ўқитувчилари ва талабалари кенг фойдаланишлари мумкин

Тақризчилар:

Жаббор Эшимович Усаров
Тошкент вилояти Чирчиқ давлат педагогика институти Педагогика факултети декани педагогика фанлари номзоди доцент

Сурайё Раҳмонбердиева
Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети масофавий таълим кафедраси "Мусиқа таълими" йўналиши ўқитувчиси

Тошкент вилояти Чирчиқ давлат педагогика институти илмий Кенгаши қарорига асосан нашр этишга тавсия этилди 2019-йил 28.11даги № 11/5-сонли байённома асосида

Кириш

Бугунги кунда мусиқа дунёси турли услуб ва йўналишларнинг жуда кенг доираси билан намоён бўлда.Тингловчиларда мусиқа санъатининг юқори бадиий намуналарини ажрата оладиган, яхши мусиқий дидга эга бўлган тингловчини тарбиялаш айниқса долзарб бўлиб қолмоқда. Шу боис, ёш авлоднинг юксак маънавий эхтиёжларини ва кўп қиррали бадиий қобилиятларини шакллантириш жуда муҳимдир. Бунинг учун болаларни мусиқий ўқитиш ва тарбиялашнинг кундалик амалиётида турли маданиятларнинг бадиий мусиқий намуналарини ва албатта, ўз халқининг миллий мусиқасидан фойдаланиш зарур.

Мусиқий таълим-бу турли фаолиятларнинг синтезидир. Мусиқий ривожланиш умумий ривожланишга ўзгармас таъсир кўрсатади: ҳиссий дунёси фикрлаши шаклланади, санъат ва ҳаётда гўзалликка сезгирлик пайдо бўлади. Фақат боланинг ҳис-туйғуларини, қизиқишлари, дидини ривожлантириб, уни мусиқий маданиятга ошно қилиш ва унда асосини шакллантиришимиз мумкин.

Мактабгача ёш даври болаларни мусиқий маданиятини янада ривожлантириш учун жуда муҳимдир.

Мамлакатимизда мактабгача таълим тизимини тубдан такомиллаштириш, илғор хорижий тажрибаларни ҳисобга олган ҳолда самарали таълим ва тарбия шакллари ҳамда усулларини жорий этишга қаратилган мактабгача таълимнинг инновацион тизимини ташкил этиш бўйича кенг кўламлиислоҳотлар амалга оширилмоқда. Ўзбекистон Республикаси мактабгача таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясида "мактабгача ёшдаги болаларни ҳар томонлама интеллектуал, ахлоқий, эстетик ва жисмоний жиҳатдан ривожланиши учун шарт-шароитлар яратиш, мактабгача таълим тизимига инновацияларни, илғор педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш" каби устувор вазифалар белгиланган. Бу вазифаларни амалга ошириш мактабгача ёшдаги болаларни давлат талабларига мувофиқ мусиқий тарбиялаш ва таълим бериш дастурларини ишлаб чиқиш ҳамда тарбияланувчиларнинг мусиқий ижодкорлигини шакллантириш технологияларини компетенциявий ёндашув асосида такомиллаштириш зарурлигини кўрсатмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сон "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги Фармони, 2016 йил 29 декабрдаги ПҚ-2707-сон "2017-2021 йилларда мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги, 2017 йил 9 сентябрдаги ПҚ-3261-сон "Мактабгача таълим тизимини тубдан такомиллаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида"ги, 2019 йил 8 майдаги ПҚ–4312-сон "Ўзбекистон Республикаси мактабгача таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида"ги қарорлари, муассасалари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорларда белгиланган вазифаларни амалга оширишда ушбу услубий қўлланма муайян даражада хизмат қилади.

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА МУСИҚА МАШҒУЛОТИНИНГ МАҚСАД ВА ВАЗИФАЛАРИ.

Режа:

1. Мусиқа машғулотининг мақсади.

2.Мусиқа машғулотининг асосий вазифалари.

3.Мусиқа тарбиясининг ақлий, ахлоқий, жисмоний тарбия ва нафосат тарбияси билан боғлиқлиги.

Мактабгача таълим муссасаларида мусиқа таълими ва тарбиясининг асосий мақсади боғча ёшидан бошлаб болаларнинг дунёқарашини шакллантириш ҳамда мусиқий дидни ўстириб, болаларга мусиқани ўргатиш жараёнида унда ҳаёт ўз аксини топишини англатишдир. Мусиқа машғулотлари олдига қўйилган педагогик мақсад ва вазифаларни амалга ошириш учун, аввало, болаларнинг мусиқий уқуви ва қобилиятларини мунтазам равишда ўстириб бориш лозим. Кичкинтойларнинг мусиқий уқуви ва қобилиятлари қуйидаги фаолиятлардан иборат:

-мусиқий уқуви (мусиқий товушлар баланд-пастлигини ҳис этиш қобилияти)

-тембр уқуви (мусиқий товушларни бир-биридан фарқ қилиш)

-ритм туйғуси (мусиқага мос ҳаракат бажариш, қадам ташлаш, чапак чалиб мусиқани хотирада сақлаб, ҳис этиш ва ифодалаш).

Болаларнинг мусиқий қобилиятлари мусиқа машғулотларнинг барча элементларини амалга ошириш жараёнида мунтазам равишда ривожланиб боради.

Болалар боғчаларида олиб бориладиган мусиқа таълим –тарбиясининг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

-кичкинтойларни мусиқага бўлган қизиқишларини ўстириш;

-мусиқий асарлар билан танишиш жараёнида эмоционал ҳис-туйғуларни ҳосил қилиш йўли билан уларнинг мусиқа ҳақидаги тасаввурларини бойитиш;

-болаларни мусиқа тинглаш, қўшиқ куйлаш, мусиқа остида ритмик ҳаракатларни бажариш, болалар чолғу асбобларида жўр бўлиш фаолиятлари ёрдамида ижодий қобилиятларини шакллантириб бориш;

-болалар овозини асраб тарбиялаш, қўшиқларни содда, равон, эркин, табиий ва ифодали куйлашга ўргатиш ва одатлантириш;

-мусиқий асарлардан завқ олиши, шу асосда мусиқий дид ва бадиий фикр юритишни ривожлантириш;

-мусиқа машғулотлари жараёнида мусиқий асардаги бадиий образларни ўйин ва расқ шаклида ифода этишга ўргатиш;

-мусиқа машғулотларида болаларни миллий қадриятларимиз билан таништириш, миллий чолғу созларимиз жўрлигида миллий мусиқий-ритмик ҳаракатларни бажаришга ўргатиш;

-мусиқа машғулотлари мазмунини боғча ҳаёти билан боғлаш, боғчада ўтказиладиган тадбирларда ўрганилган куй ва қўшиқлар билан иштирок этиш. Турли эрталиклар, концертлар ташкил этиш.

Мусиқа тарбиясининг ақлий, ахлоқий, жисмоний тарбия билан боғлиқдир.

Мусиқа машғулотларида болаларда ақлий тарбия ривожланади. Машғулотда қўшиқ куйлаш жараёнида болаларнинг нутқи ўсади, сўзларини ёдлаш орқали хотираси, тинглаш орқали диққати, асарларни таҳлил қилиш натижасида идрок қилиш, фикрлаш қобилиятлари ривожланади.

Мусиқа тарбияси ахлокий тарбия билан хам чамбарчас боғлиқ. Мусиқа машғулотида бола тўғри ўтириб асарни тинглаш, куйлаш орқали ўртоқлари орасида ўзини тутишни, мусиқа остида ҳаракат бажараётганида ўртоқларини туртмасдан оралиқда, кетма-кетлик ҳаракатланишни ўрганади.

Мусиқа тарбияси жисмоний тарбия билан боғлиқ. Мусиқа остида ҳаракат вақтида болаларнинг қўл-оёқ мускуллари ривожланади. Гавдани тик тутиш малакалари ривожланиб, қоматни тўғри ўсишига ёрдам беради. Қўшик куйлашда нафасни олиш ва чиқариш натижасида кўкрак қафас диафрагмаси кенгайиб боради. Мусиқа тинглаш даврида болаларни кайфияти кўтарилади.

Юрак иши яхшиланади, асаб системасини тинчлантиради. Рақс ва мусиқий ўйинлар чаққонлик ва ҳаракатчанлик малакаларини шакллантириб боради.

Мактабгача таълим муассасаларида олиб бориладиган мусиқий таълим, тарбиявий ишлар ёш авлодда олийжаноб фазилатларни боғча ёшидан шакллантиришда нафосат тарбиясининг таркибий қисми бўлиб ҳисобланади.

Мусиқа бошқа фанлар билан чамбарчас боғлиқ адабиёт, математика, тарих, мусиқа билимларини ўргатувчи фанлар. Айниқса мусиқий тарбия ишлари тасвирий санъат билан узвий равишда боғланган ҳолда амалга оширилади, чунки болалар кўпроқ кўриб яхши идрок этишади. Турли методлардан фойдаланиб ўтказиладиган хар бир мусиқа машғулоти кичкинтойларда бадиий-эстетик завқ уйғотади, уларнинг ҳис-туйғуларини шакллантиради. ижодий фикрлаш қобилиятларини ўстириб боради.

Мавзуни мустакамлаш учун саволлар:

1. МТМда мусиқа таълими ва тарбиясининг асосий мақсади нималардан иборат?

2. Болаларнинг мусиқий укув ва қобилиятлари қандай фаолиятлардан иборат?

3. МТМда олиб бориладиган мусиқа таълим-тарбиясининг асосий вазифалари нималардан иборат?

4. Мусиқа қандай фанлар билан чамбарчас боғлиқ?

МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРДА МУСИҚАВИЙЛИКНИНГ ТУЗИЛИШИ.

Режа.

1. Мусиқавийликни тузилиши.

2. Мусиқавийлик хусусиятлари.

3. Умумий ва махсус мусиқавийлик ҳоллари.

4. Мусиқавийлик тузилиши.

Мусиқавийлик фақат инсонга хос хусусият бўлиб, жамият амалиёти ривожланиш жараёнида вужудга келган. Инсон- қушлар овози, ҳайвонлар овозига, табиат товушларига қулоқ солиб, товуш баландлигини чўзимини ва ифодалиликни фарқлашга ўрганган. Ифодалиликни акс эттирувчи воситалар ёрдамида мусиқавий образлар пайдо бўлган.

Болада мусиқавийлик асосан 3 та хусусият асосида ривожланиб боради:

1) Мусиқа кайфиятини ҳис этиш- мусиқадаги образларни тушуниш. Масалан: "қўғирчоқ касали" асарини эшитиб, хафа бўлиш, "Марш" ни тинглаб, дадил, тетик бўлиш, шўх, қувнок куйдан хурсанд бўлиш.

2) Мусиқани таққослаш- яъни асарни тинглаб, унинг ифода воситаларини фарқлай билиш. Асардаги динамик белгилар- баланд, паст ижро этилишини, асарни темпини- тез ёки секин ижро этилишини, мусиқа қисмлари ва тембрларини таққослаш.

3) Боланинг мусиқага ижодий ёндашиши. Бола мусиқани тинглаб, унга ўзича образлар бериши. Бирор-бир шеърга ўзича куй тўқиб ижро этади. қувноқ куйга рақс ҳаракати ўйлаб топади. ўйинда айиқ, қуён, бўри, тулки образларини ифодалайди.

Мусиқашунос олим Теплов- умумий ва махсус мусиқавийлик белгиларини ажратади.

Умумий мусиқавийлик белгилари- бу мусиқага эмоционал жавоб қайтаришдир. Ҳар бир киши берилган қобилиятидан қатъий назар мусиқани тинглайди ва унга эмоционал жавоб қайтаради, қўшиқни тинглаб туриб қўшилиб куйлайди ёки рақсга тушади.

Махсус мусиқавийлик белгилари- бу ички эшитиш қобилияти, яъни табиат инъом этган қобилият.

Болаларда мусиқавийлик 3 та мусиқавий қобилиятни ривожлантириш асосида юзага келади:

1) Ладни ҳис этиш қобилияти- бу мусиқани тинглаб, уни кайфиятини фарқлаш, ифода томонини аниқлаш. Ладни ҳис этиш қобилияти болаларда мусиқа тинглаш вақтида юзага келади.

2) Товуш баландлигини ҳис этиш қобилияти- бу оҳангни эшитиб, сўнг уни товуш билан куйлаб бериш ва мусиқа асбобида куйни чалиш. Бу қобилият асосан куйлаш вақтида юзага келади.

3) Ритмни ҳис этиш қобилияти- бу мусиқада ритмни эшита билишдир. Бу қобилият айниқса мусиқа остида ҳаракат вақтида намоён бўлади.

Мавзуни мустакамлаш учун саволлар:

1. Болаларда мусиқавийлик қандай хусусиятлар асосида ривожланиб боради?

2. Умумий ва махсус мусиқавийлик белгиларини айтинг?

3. Болалардаги 3 та мусиқавий қобилият қандай ривожланади?

Топшириқ:

1. Мусиқа кайфиятини ҳис этиш учун танланган асарларни ижро етинг.

2. Асарларни ижро этиб мусиқани таққосланг.

3. Бирор-бир асарга ижодий ёндашиб ижро этинг

МУСИҚА МАШҒУЛОТИДА МУСИҚА ТИНГЛАШ ФАОЛИЯТИ.

Режа:

1. Мусиқа тинглаш вазифалари.

2. Турли гуруҳларда мусиқа тинглашнинг ўзига хос хусусиятлари.

Мусиқа тинглай билиш ва ундан завқлана олиш ҳам санъат хисобланади. Инсонларда мусиқа тинглаш маданияти ёшликдан шаклланади. МТМда болалар мусиқа тинглаш кўникмаларига эга бўла борадилар. Кишининг куйлаш имкониятидан кўра, тинглаш имконияти кенгроқ бўлади. Мусиқа тинглаш орқали болаларнинг бадиий идроки ривожланади. Болаларни мусиқий тарбиялашда мусиқа тинглаш фаолиятига алоҳида эътибор бермоқ даркор. Зеро, ҳар бир боланинг мусиқа маданиятини шакллантириш ва ривожлантиришда мусиқа тинглаш кўникмаси муҳим ўрин эгаллайди.

Мусиқа машғулотларида болаларнинг мусиқа тинглаш кўникмасини шакллантириш учун қуйидаги вазифаларни амалга ошириш лозим:

-болаларни ёшига мос халқ, мумтоз ва замонавий мусиқа намуналари билан таништириш;

-болаларнинг мусиқий асарларда тасвир этилган бадиийликни ҳис қилиш қобилиятларини ривожлантириш;

-мусиқа ҳақидаги бошланғич маълумот (асар номи, бастакор ва шоирларнинг номи)ларни, асар мазмунини кўргазмали куроллар ёрдамида очиб бериш;

-тинглаган асарига баҳо бера олиш, унинг характери, жанрини аниқлашга ўргатиш;

-тинглаган асарига мос расмлар чизиш, ҳикоялар тузиш, мусиқий-ритмик ҳаракатлар бажаришни ўргатиш.

Мусиқа тинглаш учун танланган асарлар, мусиқий образлар орқали болаларда жонажон Ватанга муҳаббат, меҳнатсеварлик, табиатни эъзозлаш, ҳамжиҳатлик, раҳм-шафқат каби ҳислатларни шакллантиришга қаратилган. Бу тарбиявий мақсадга эришишда муҳим аҳамият касб этади. Мусиқа ҳақидаги бошланғич маълумотлар бериш болаларни ўрганилган асарлар номини эслашга, уларнинг мазмуни, характери ва ифода воситаларини фарқлаш ҳамда асарларга маълум маънода баҳо бера олишга ўргатади. Мусиқа раҳбари куй-қўшиқларни ижро этганда унинг таниш овози ва ифодали интонацияси, мимикаси ва ишоралари болаларни мафтун этади. Шу ватқда болаларда мусиқа оҳанглари орқали ҳосил бўлган завқланиш, қувониш, ажабланиш каби ҳолатларни кузатиш мумкин. Мусиқий асар билан таништиришда мусиқа раҳбарининг жонли, ифодали ижроси ва қисқа, қизиқарли кириш сўзи катта ўрин эгаллайди. Болалар мусиқий асарнинг мазмунини билиб олганларидан сўнг уларда ўз таассуротларини ҳикоя қилиб беришга иштиёқ пайдо бўлади.

Мавзуни мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Мусиқа тинглаш кўникмаларини шакллантириш учун қандай вазифаларни амалга ошириш керак?
2. Мусиқа тинглаш қандай ҳислатларни шакллантиришга ёрдам беради?
3. Мусиқа тинглашда мусиқа раҳбарининг ўрни қандай?

Кичик гуруҳларда мусиқа тинглаш фаолияти.

Кичик гуруҳ болаларида ёши жиҳатдан бир-бирларига яқин. Уларда ҳали сенсор қобилиятлари яхши ривожланмагандир. Уларни диққати тарқоқ, нутқлари ривожланмаган, эътиборсиз бўладилар. Шунинг учун мусиқа раҳбарини нутқи, юз ифодаси эмоционал бўлиши керак. Мусиқа раҳбари болалар уддалай олишлари учун қизиқарли савол, топширилар беради. Бу ёшдаги болаларга тинглаш учун кичик-кичик асарлар берилади. Кўпроқ вокал

(қўшиқ) куйлари берилади. Чунки адабий мазмун мусиқавий мазмунни тушунишга ёрдам беради. Асосан бу асарлар жуда оддий, қисқа, мусиқавий бўғинлардан иборат бўлиб, оддий ритмик ҳаракатларга эга бўлиши керак. Болалар чолғу куйларини ҳам тинглайдилар. Вокал ва чолғу куйлар аниқ образ ифодалаши керак. Масалан: "қуён сакрайди", "қушча учади".

Ўрта гуруҳда мусиқа тинглаш фаолияти.

Ўрта гуруҳ болаларда сенсор қобилият ривожланган бўлади. Улар тузилиши бўйича каттароқ асарларни тинглайдилар. Мусиқани яхши эсда сақлаб оладилар. Мусиқани таний оладилар, нутқ, фикрлашлари анча ривожланган бўлади. Ўрта гуруҳ болалари ҳам вокал ва чолғу куйларини тинглашади. Бу гуруҳ тинглайдиган асарларда маълум ифодалар аниқ ёритилиши керак, яъни "Сичқон", "қушча", "қуёнча".

Катта гуруҳда мусиқа тинглаш фаолияти.

Катта гуруҳ болалари кичик гуруҳ болаларидан анча фарқ қиладилар. Уларда хотира яхши ривожланган бўлади. Уларда фикрлаш, нутқ ривожланган бўлади. Мусиқа мазмуни, кайфияти, тезлиги ҳақида ўз фикрларини фаол гапирадилар. Улар мусиқадаги умумий кайфиятни яхши сезиб, асарда бадиий образнинг ривожланиб боришини кузатишни ўрганиб борадилар. Бу гуруҳларда вокал ва чолғу куйлари мазмуни кенгроқ ёритилади

Тайёрлов гуруҳда мусиқа тинглаш фаолияти.

Тайёрлов гуруҳи болалари ҳам катта гуруҳ болалари сингари асарни таҳлил қилишни биладилар. Яъни, кайфияти, форма, динамикаси, тембри, жанрини аниқлайди. Лекин уларни катта гуруҳдан фарқи тинглаган куйларини таққослайдилар, умумлаштирадилар, ўз фикрларини баён этадилар, ҳаттоки мусиқани юқори ёки пастга кетаётганини аниқлай оладилар. Чолғу куйларида турли хил жанрдаги асарлардан фойдаланилади.

МУСИҚА МАШҒУЛОТИДА ҚЎШИҚ КУЙЛАШ ФАОЛИЯТИ

Режа:

1. Қўшиқ танлашнинг ўзига хос хусусиятлари.
2. Қўшиқ ўргатишга қўйиладиган талаблар.

Турли гуруҳлардаги болалар овози диапазони.

Қўшиқ куйлаш мусиқа машғулотининг асосини ташкил этади. Қўшиқ-бадиий текст билан куйнинг бирлигидир.Ҳар бир қўшиқ маълум педагогик мақсадларни амалга оширишни кўзда тутиб танланади. Куйлашга ўргатиш натижасида болаларда асосий мусиқий қобилиятлар ривожланади. Мусиқий

эшитиш қобилияти ва ритмни ҳис қилиш қобилияти ривожланади. Куйлаш ўргатиш ақлий, аҳлоқий, жисмоний тарбиялар билан боғлиқ. Куйлаш давомида болаларда хотира, нутқ, фикрлаш ривожланади. Болаларда жамоатчилик юзага келади, ахлоқий сифатлар таркиб топади. Куйлаш вақтида болалар овози ривожланади, кўкрак қафаси кенгаяди. қўшиқларни қуйидаги талабларга мувофиқ танлаш тавсия этилади:

-тарбиявий аҳамияти, ғоявий мазмуни, мусиқий тузилиши ва характери;

-қўшиқ матнини ёд олиш осонлиги, бадиий юксаклиги ва болаларнинг луғат бойлигига мослиги;

-оҳангининг характери, интонация ифодаси, куйнинг ўлчови диапазонининг болалар овозига мослиги;

-қўшиқнинг мусиқа чолғу асбоблари жўрлиги учун клавири: бадиий хусусияти ва ифодавийлиги, болалар ёшига мослиги;

-қўшиқнинг шакли, неча банд, қисмдан иборатлиги, нақоратнинг мавжудлиги;

қўшиқни маълум бир тизимга солишда оддийдан мураккабга қараб боришга риоя қилиш керак. Мусиқа раҳбари қўшиқларни болаларга ёқимли овозда ифодали айтиб бериб таништиради. Мазмунини образли, қизиқарли тарзда болалар онгига етказишга харакат қилади. Бунда у кўргазмали қуроллар мусиқий-ритмик ҳаракатлардан фойдаланади. Қўшиқ мазмунини ва характерини болалар яхши англаб олганларидан сўнг ўргатишга киришади. қўшиқ жумлаларга бўлиниб ёдлатилади ва куйга солиб ўргатилади. Болалар толиқиб олмасликлари учун қўшиқ ўргатиш услуби вақти-вақти билан ўзгартириб турилади.

Болалар қўшиқни стулчаларга суяниб ўтирган ҳолда баъзан қўшиқни ўрганиб бўлишган бўлсалар, унда тик туриб куйлайдилар. Бу пайтда улар қоматларини тўғри тутишлари лозим. Стулчалар болаларнинг бўйларига мос бўлиши керак, оёлари ерга тегиб туриши керак, суянадиган қисмига енгил таяниб туриш мумкин бўлсин. Қўшиқ куйлаётганда қўллар тиззага қўйилган бўлиши шарт. қўшиқ мазмунига мос мусиқий-ритмик харакатларни бажариш болаларнинг кўкрак қафаси ва нафас йўлларини яхши ривожланишига ёрдам беради.

- қўшиқ енгил ва осон амалга оширилиши туфайли болалар диққатини тез жалб етади. Мусиқа ижрочилигида овоз энг қулай воситадир, чунки қўшиқ куйлашни турли шароитларда тез ва осон ташкил етиш мумкин. Мусиқий тарбия иши тўғри йўлга қўйилгандан сўнг болаларга уларнинг ёши ва овозига мос қўшиқларни куйлатиш натижасида тарбияланувчиларнинг овоз аппарати яхши ривожланади.

Барча гуруҳ болалар учун (фа^{1}-си^{1}) енгил примар регистр хисобланади. Шунинг учун кичик диапазонли қўшиқлар, турли вокал-хор машқларини бирмунча мазкур регистрда куйлатиш мақсадга мувофиқдир. Бу болаларда мусиқий қобилиятнинг хар томонлама ривожланишига катта таъсир кўрсатади. Қўшиқ куйлаш жараёнида боланинг фикрлаш қобилияти, нутқи, идроки ўсади. Болалар овози жуда нозик, мўрт бўлади. Шунинг учун уларнинг куйлашларини эҳтиёт бориш керак. Улар куйлаётганларида овозлари зўримаслиги керак. Уларни табиий овозда куйлашга ўргатиш лозим. Болалар овозини асраб тарбиялашнинг зарур шартларидан бири қўшиқларни уларнинг ёшига ва овоз диапазонига қатъий риоя етиб тарбиялашдан иборатдир.

Кичик гуруҳларда куйлаш фаолияти.

Қўшиқ куйлаш малакалари илк ёш гуруҳлардан бошлаб шакллантириб борилади. Бу ёшда болалар овози ҳали шаклланмаган бўлиб, мусиқа раҳбари шуни ҳисобга олган ҳолда болалар учун оддий, содда, сўзлари айтариладиган, шеърини тушуниш осон бўлган қўшиқларни танлаши даркор. Қўшиқ танлашда уни куйига ҳам эътибор бериш керак яъни қўшиқ нота матни чорак, саккизлик ноталардан ташкил топган бўлиши керак.

Кичик гурух болалари илк ёш гурухга нисбатан нутқи, хотираси, диққати бирмунча ривожланган бўлади. Бу ёшдаги болаларга банд, нақорат шаклдаги асарлар ўргата бошланади. Қўшиқ ўргатишда нафас олиш малакалари шакллантириб борилади. кувноқ, содда, оддий қўшиқлар танлаш мақсадга мувофиқ.

Қўшиқ репертуарини танлашда болаларнинг қуйидаги овоз диапазони чегараларига риоя этиш тавсия этилади:

икки-уч ёшли гуруҳларда овоз диапазони ми^{1}-ля^{1};

уч-тўрт ёшли гуруҳларда овоз диапазони ре^{1}-ля^{1};

Ўрта гуруҳларда куйлаш фаолияти.

Ўрта гурух болаларининг диққат эътибори олдинги гуруҳларга қараганда бирмунча турғун, нутқи хотираси, мусиқани идрок этиш қобилияти анча ривожланган бўлади. қўшиқ куйлашда куйчанлик, содда, оддий ритмдаги қўшиқларни соф интонацияда куйлаш малакалари ривожланиб боради, жамоада куйлаш малака ва кўникмаларини шакллантирилади. Бу ёшдаги болаларга қўшиқ ўргатишда вокал-хор малакалари устида ишлашга эътибор қаратилади.

Ўрта гуруҳ болаларининг овоз диапазони қуйидагича:

тўрт-беш ёшли гуруҳларда овоз диапазони ре^{1}-си^{1};

Катта гуруҳда куйлаш фаолияти.

Катта гуруҳ болаларида диққат, хотираси, тафаккури яхши ривожлан бўлиб, анчагина мураккаброқ бўлган қўшиқларни ҳам ўрганишга иштиёқ ку бўлади. Шунингдек катта гуруҳ болаларида мусиқий асар мазмуни характерини идрок этиш, ўз таассуротларини ҳикоя қилиб бериш қобили ривожланган бўлади. Улар машғулотда фаол қатнашиб, берил топшириқларни ўрта гуруҳ болаларига қараганда аниқ бажара оладилар. қўш шаклини ажратадилар, мазмунини сўзлаб бера оладилар.

Катта гуруҳ болаларининг овоз диапазони қуйидагича:

-беш-олти ёшли гуруҳларда овоз диапазони ре[1]-до[2];

Тайёрлов гуруҳда куйлаш фаолияти.

6-7 ёшда болаларда турли характердаги мусиқаларга нисбатан фаол изи ва эмоционал таъсирчанлик ўсади, мусиқий идроки ривожланади, қўшиқни қайси қўшиқ эканини кириш қисми ёки умумий оҳангидан билиб олиш ўрганадилар. Бу гуруҳ болалари турли мазмундаги қўшиқларни бемалол куйл оладилар, қўшиқ мазмуни ҳақида фикрлар билдира оладилар ва мазмунида м ҳаракатлар ўйлаб топа оладилар.

Тайёрлов гуруҳ болаларининг овоз диапазони қуйидагича:

-олти-етти ёшли гуруҳларда овоз диапазони ре[1]-ре[2].

МУСИҚА МАШҒУЛОТИДА МУСИҚАВИЙ-РИТМИК ҲАРАКАТЛАР ФАОЛИЯТИ

Режа:

1. Мусиқавий ритмик ҳаракатларнинг бола ривожидаги аҳамияти.
2. Мусиқавий ритмик ҳаракат турлари.
3. Мусиқа машғулотларида бажариладиган ҳаракатлар.

Мусиқа машғулотларида мусиқавий ритмик ҳаракатларни бажари болаларнинг аҳлоқий-маънавий ривожланишида муҳим аҳамият касб этад Мусиқага мос рақс, ўйин ҳаракатларини бажариш болаларнинг диққатин жамлаш, хотирасини мустакамлаш ва жисмоний соғлом ўсишларига ёрда беради. Энг муҳими, рақс ва ритмик ҳаракатлар воситасида болаларни мусиқий иқтидори, ритмик туйғуси шаклланади, хотираси чарxланади. Мусиқ рақс, ўйинлар кичик ёшдаги болаларга айниса тез таъсир этади. Мусиқави ритмик ҳаракатлар боланинг ҳаракатчан, чаққон бўлишига ёрдам бера қоматнинг ўғри ўсишига таъсир кўрсатади. Болага тетиклик ва ғайра бағишлаб, турли эмоционал ҳисларни уйғотади. Рақс куйлари эса болалард ажойиб ички ҳис-туйғулар, кечинмалар ҳосил қилиб, беихтиёр рақсга тушиш

...ни ва уларни бехад завлантиради. Болалар турли миллат рақсларини ҳам ...ганлар, бу уларда байналминал сифатларнинг ривожланишига ёрдам ... МТМ да болалар бажарадиган мусиқавий ритмик ҳаракатлар ...дан иборат:

...ртибли қадам ташлаш, юриш, чопиш, сакраш каби ҳаракатлар;

...лаштирилган сюжетли ўйинларда (машинани бошқариш, қуёнча, айиқ, тулки, самолёт, паравоз, пахта териш, гул териш каби турли) ...тларни бажариш;

... ҳажмли ўзбек халқ куйлари, содда баёндаги болалар халқ ...лари, болалар фольклори намуналаридан завқланиш, мазмунини англаш ... ҳаракатлар ёрдамида миллий рақс элементларини бажариш;

... образли ҳаракатларни ифодалаш учун мусиқий-ритмик ...тларни мустақил ўзлаштириш;

... ва лапарлар. Мусиқа ритмига мувофиқ ҳаракатларни алмаштириб ... Бу ҳаракатлар боғчада мусиқа билан бажариладиган барча ...тларни ўз ичига олади.

Мусиқа машғулотларида бажариладиган ҳаракатларни асосан уч турга ... мумкин:

1) мусиқали ўйинлар (сюжетли);

2) рақс;

3) ўйинчоқ мос мусиқий-ритмик ҳаракатлар.

Турли гуруҳларда мусиқавий ритмик ҳаракат фаолиятида болаларнинг ёш ...тлари ҳисобга олиниши даркор.

Кичик гуруҳларда мусиқавий ритмик ҳаракатлар.

Кичик гуруҳ- ҳаракатларни аниқ бажара олмайдилар, шунинг учун ...ни тарбиячининг кўрсатишига қараб бажарадилар. Болалар бўшлиқни ... мўлжалга олишни билмайдилар, тарбиячи ҳамма ҳаракатларни болалар ... биргаликда бажаради, ўйин давомида уларни рағбатлантиради. Кичик ... мусиқалари 2 қисмдан иборат бўлади. Мусиқа ёрқин ва аниқ бўлиши ... Рақслар қўшиқ жўрлигида ижро этилади. Машқлар 2 ҳаракатдан иборат ...

Ўрта гуруҳда мусиқавий ритмик ҳаракатлар.

Ўрта гуруҳ- бу гуруҳ болалари ҳам ҳаракатларни тарбиячи билан ... бирга бажарадилар. Агар ўйин-рақсни яхши эслаб қолган бўлсалар, унда ... рақсга тушадилар, тарбиячи унда кузатади. Болалар мусиқий ... образларни кўрсатадилар (қуён, тулки, айиқ). Ўрта гуруҳда мусиқа ёрқин ... бўлиши керак. Репертуарда рақслар, машқлар, ўйинлар киритилган бўлиши ...

Катта ва тайёрлов гуруҳларда мусиқавий ритмик ҳаракатлар.

Катта ва тайёрлов гуруҳ- бўшлиқни аниқ мўлжалга оладилар. Мусиқа қисмга ажратадилар, мусиқага ўзлари ҳаракат ўйлаб топа оладилар. гурухларда мусиқа ўйинлари, машқлар учун халқ куйларидан фойдаланила Дўстликни тарбияловчи рақслар-жуфтлик рақслари ижро этилади. Тарбия фақаттина янги асарларда болалар билан ҳаракатни бажаради, қолган пайтлар эса болалар ҳаракатни мустақил бажарадилар. Тарбиячи эса таҳлил қилади рағбатлантиради.

Мусиқа машғулотларида болаларнинг ақлий ва жисмоний ривожида рак мусиқали ўйинлар хамда мусиқа остида ҳаракатлар бажариш катта ахамият эга. Мусиқали ўйинлар ўз мақсади ва вазифаларига кўра дидактик ўйинлар мансуб бўлиб, улар асосан ҳаракат воситасида ижро этилиши била ҳарактерланади.

БОЛАЛАР МУСИҚА ЧОЛҒУЛАРИДА ИЖРО- МУСИҚА ФАОЛИЯТ ТУРИ.

Режа:

1. **Болалар чолғу асбобларининг турлари.**
2. **Болалар чолғу асбобларининг ижро усуллари.**
3. **Болалар чолғу асбобларида жўр бўлиш методлари.**

Мусиқа машғулотлари давомида болалар мусиқа чолғу асбобларида жў бўлиш болалар учун ғоятда ёқимлидир, чунки мусиқа чолғу асбоблар товушли ўйинчолар сифатида ҳар бир болани қизитиради. Болалар мусиқ асбоблари, биринчи навбатда, болаларда ижрочилик маҳорати, мусиқий уқув ва қизиишини ўстиради. Мусиқа асарларини диққат билан тинглаш мусиқанинг ҳарактерини ҳис етиш мусиқа чоғу асбобларини фарқлашга, товуш баландлигини билишга ўргатади. Болалар қўшиқни куйдан ажрата олиш қўшиқ сўзларини аниқ, тушунарли куйлашга, кириш қисмидан сўнг қўшиқни бирга бошлаш ва тугаллашга, металлофонда оддий куйларни, доирада одди ритмларни ижро этишга ҳаракат қиладилар. Мусиқа машғулотларида болала гуруҳдан мусиқа чолғу асбоблари оркестри, вокал ансамбллари тузиш мумкин бўлади. Кичик ҳажмдаги ўзбек халқ куйларидан бошлаб, каттароқ асарларгача болалар шақилдоқчалар, доирачалар ва румбаларда турли ритмик усулларни чалишни ўрганадилар.

Болалар мусиқа чолғу асбобларида куйчан ва куйчан бўлмаган шовқинли асбоблар каби икки турга бўлинади.

1.Куйчан бўлган мусиқа чолғу асбобларига металлофон ва кселофон киради.

2. Куйчан бўлмаган шовқинли асбобларга доирачалар, бубенлар, оддий қошиқлар, кичик шақилдоқлар, қўнғироқчалар, барабанчалар, учбурчак триангуляссалар киради.

Мусиқа чолғуларида ижрога ўргатиш ўрта гуруҳдан бошланади. Болалар боғча даврининг оҳирида:

1) мусиқа чолғуларининг номланиши;
2) мусиқа чолғуларининг жарангланиш характерини;
3) мусиқа чолғуларининг ижро йўлларини;
4) мусиқа чолғуларининг фойдаланиш ва жойланиш қонунини билишлари зарур.

Болалар билиш зарур бўлган ижро усули:

1) ижро усули;
2) ансамблда ижро;
3) оддий динамик бўёлардан фойдаланиш;
4) оддий, кичик қўшиқларни якка ижро этиш.

Болалар чолғу асбобларида жўр бўлиш қуйидаги методлар орқали амалга оширилади.

1. Дастлаб болалар куйни диққат билан тинглаб, мусиқий асарни таҳлил қиладилар.

2. Турли мусиқий-ритмик ҳаракарлар ёрдамида куйни ритмик ҳис этадилар. Унга қўл ёки оёқ ҳаракатларини бажариб куйни хотираларида сақлаб қоладилар.

3. Мусиқий-ритмик ҳаракатлар орқали жўр бўлишни аниқ бажара олган болаларга куйчан бўлмаган шовқинли мусиқа асбобларида куйга жўр бўлишга рухсат берилади.

4. Кейинчалик эса пассив болалар чолғу асбобларини чалишга жалб этилади.

5. Болалар мусиқа чолғу асбобларида жўр бўлиш, график кўрсатмалар, расмларга қараб куй ижро этиш боғча болаларининг мусиқий ижодкорлигини оширади.

Қўшиқ куйлаш ва рақсга тушишни ўргатишда болалар чолғу асбобларидан фойдаланиш муҳим рол ўйнайди. Бу машғулотларда болаларда тембр уқувини ривожлантиради, хотираси, мусиқий уқуви, ритм туйғусини ўстиради. Болалар чолғу асбобларида ансамбл ҳосил қилиб куй ижро этиш болаларда мусиқага нисбатан қизиш уйғотади, натижада уларнинг мусиқий қобилиятлари шаклланади.

Мавзуни мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Болалар чолғу асбоблари неча турга бўлинади?

2. Болалар қандай ижро усулларини билишлари зарур?

3. Болалар чолғу асбобларида жўр бўлиш қандай методлар орқа амалга оширилади?

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА МУСИҚА МАШҒУЛОТЛАРИ.

Режа:

1. Мусиқа машғулотларининг ўтказиш тартиблари.

2. Машғулот турлари.

Мусиқа машғулотлари таълим-тарбиянинг асосий шаклидир. Мусиқ машғулотида куйлашга, мусиқа остида ҳаракат қилишга, тинглаш, мусиқ чоғлуларида ижро фаолиятларини ўз ичига олади. Мусиқа машғулоти бут гуруҳга бир ватқда олиб борилади. Мусиқа машғулотларида болаларнин ижодий ўсиши билан бирга ақлий, аҳлоий, жисмоний тарбиялари тарқ топади.

Мусиқа машғулотлари бир ҳафтада 2 маротаба ўтказилади. У куннинг ярмида бўлади. Зал озода ва ёруғ бўлиши керак. Деразаларда пардалар, гулл бўлиши керак. Чолғу созланган, пианинонинг ўнг тарафида стуллар шахм тарзида болалар сонига мослаб жойлаштирилади. Ҳар бир машғулотдан сў нам латтада зални артиб чиқиш зарур. Болалар енгил кийимда, оёқлари чешка, қизлар ўзларига қулай кўйлакда, болалар шортикда бўлишлари кера Мусиқа раҳбари ва тарбиячи ортиқча тақинчоқларсиз, оёқларида чешка бўлиш керак.

Машғулот турлари:

1) доимий- бу машғулотда бутун гуруҳ болалари қатнашадилар, ҳафтада марта ўтказилади.

2) Катта бўлмаган гуруҳ билан машғулот- 5-8 та болалар иштирокида оли борилади. Байрам режасидаги рақс ёки саҳна кўриниши тайёрланади.

3) Якка машғулот куннинг 2-ярмида ташкил этилади. Бунда куйлашни ёк мусиқа остида ҳаракатни ўзлаштира олмаган битта бола билан ўтказилади.

4) Бирлашган гуруҳ билан машғулот- 2-3 гуруҳ билан ўтказилади. Бунда машғулотлар байрам эрталикларидан олдин 2-3 марта ўтказилади.

Мавзуни мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Мусиқа машғулотларик қандай тартибда ўтказилади?

2. Мусиқа машғулот турларини санаб ўтинг?

КИЧИК ГУРУҲЛАРДА МУСИҚА МАШҒУЛОТЛАРИ.

Режа:

1. Кичик гуруҳда ўтказиладиган мусиқа машғулотининг вазифаси.

2. Кичик гуруҳ болаларининг психологик тузилиш.

Кичик гуруҳларда мусиқа машғулотлари ўтказишдан мақсад ва кўзда тутилган вазифалар қуйидагилардан иборат:

- болаларнинг соғлигини мустаҳкамлаш;
- залда биргаликда юриш кўникмасини ривожлантириш;
- болаларни сенсор тарбияни ривожлантириш: (кўриш, эшитиш, сезиш, ҳидлаш);
- болаларда ижобий одатларни шакллантириб бориш;
- мусиқага ҳиссий (эмоционал) жавоб бера олишини тарбиялаш;
- турли мусиқа асбоблари, магнит ёзувидаги кичик қўшиқ ва куйларни тинглашга иштиёқ уйғотиш;
- ўйинчоқлар, расмларни қизиқиш билан кўришга ундаш;
- болаларнинг мусиқа остида асосий ҳаракат турлари: тўғри юриш, югуриш, сакраш ўргана олишларига ёрдам бериш;
- мусиқа оҳангига, ритмига мос ҳаракатлар бажариш, мусиқий қобилиятларини ривожлантириш.

Бу ёшдаги болаларда муомала қилиш малакаси, ўйин фаолияти, уларни қуршаб турган олам хақидаги дастлабки тушунчаларни ўзлаштириш учун янги имкониятлар пайдо бўлади. Болаларда мусиқа фаолиятининг ҳар хил турларини бажариш усулининг ўзига хос хусусияти намоён бўла бошлайди. Уларга образли ҳаракатлар бериш тавсия этилади: самолёт, қушчалар, айиқ, қуён кабилар. Мусиқа машғулоти вақтида қўшиқдаги ўйинчоқларни кўрсатиш катта аҳамиятга эга. Кичик гуруҳ учун мусиқа машғулотининг давомийлиги 15-20 дақиқиқадан иборат.

Мавзуни мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Кичик гуруҳ болаларининг психологик- физиологик тузилиши қандай?

2. Кичик гуруҳда ўтказиладиган мусиқа машғулотининг вазифаси нималардан иборат?

ЎРТА ГУРУҲЛАРДА МУСИҚА МАШҒУЛОТЛАРИ

Режа:

1. Ўрта гуруҳда ўтказиладиган мусиқа машғулотининг вазифаси.

2. Ўрта гуруҳ болаларининг психологик тузилиш.

2142
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ
DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
AXBOROT RESURS MARKAZI

Ўрта гуруҳларда мусиқа машғулотларини ўтказишдан мақсад ва кў[...]
тутилган вазифалар қуйидагилардан иборат:

- турли кайфиятдаги мусиқа асарларига қизиқишни уйғотиш; мусиқа янграганда ундаги ўзгаришларни ҳис этиш;
- товушлар баланд пастлигини, 2, 3 болалар чолғу асбобларин[...] тембрларини фарқлаш;
- юриш-югуришга мос ҳаракатни ифодалаш;
- таниш қўшиқ ва куйларни тинглаб фарқлаш қобилияти ва малакалар[...] тарбиялаш;
- қўшиқ куйлашда куйчанлик, содда оддий ритмдаги қўшиқларни [...] интонацияда куйлаш, жамоада куйлаш малака ва кўникмалари[...] шакллантириш;
- рақс ва образли ҳаракатларни ўрганишда мусиқа ва ҳаракат бирлиги[...] ривожлантириш.

Ўрта гуруҳ болаларининг диққат эътибори олдинги гуруҳга қараган[...] бирмунча турғун, нутқи хотираси, мусиқани идрок этиш қобилияти а[...] ривожланган бўлади. Улар рақсбоб куйларни жонли ижро этадилар. Бу ёш[...] мусиқанинг мазмуни ва ҳарактерини билишга қизиқиш пайдо бўлади. Муси[...] асарлари ҳам болалар хотирасида анча вақт сақланиб қолади, улар[...] таассуротларини ҳикоя қилиб беришга ҳаракат қиладилар. Қўшиқлар[...] мусиқий ҳаракатларни аниқ бажариб ижро этадилар. Болалар чол[...] асбобларида енгил куйларга жўр бўлиш қобилиятига эга бўладилар. Муси[...] машғулотларида фаол қатнашиб, берилган топшириқни кичик гуруҳ[...] қараганда аниқ бажара оладилар. Мусиқий эрталиклар, тадбирларда фа[...] қатнашадилар. Ўрта гуруҳ учун мусиқа машғулотларининг давомийлиги 20-2[...] дақиқани ташкил этади.

Мавзуни мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Ўрта гуруҳда ўтказиладиган мусиқа машғулотининг вазифа[...] нималардан иборат?

2. Ўрта гуруҳ болаларининг психологик тузилиш қандай?

КАТТА ГУРУҲЛАРДА МУСИҚА МАШҒУЛОТЛАРИ

Режа:

1. Катта гуруҳда ўтказиладиган мусиқа машғулотининг вазифаси.

2. Катта гуруҳ болаларининг психологик тузилиши.

Катта гуруҳ мусиқа машғулотларини ўтказишдан мақсад ва кўзда тутилган вазифалар қуйидагилардан иборат:

- болалар нутқини такомиллаштириш, сўзларни аниқ талаффуз этишга ўргатиш;
- мусиқа асарлари билан таништиришда болаларнинг бадиий идрокини [...]тириш;
- мусиқа асарларидан эмоционал таъсирланиш, уларга қизиқиш уйғотиш;
- асар мазмунининг ифода воситаларини аниқлай билиш кўникмаларини [...]лантириш;
- қўшиқ сўзларини табиий овозда, зўриқмай, тўғри талаффуз қилиб куйлашга ўргатиш;
- мусиқанинг ёрқин характерини ифодалаб, динамика, темпи, регистр [...] ўзгаришларни ҳис этиб юриш. Образларни мусиқали ўйинда ифодалаш, оддий ритмик куйларни металлофонда ижро этиш;
- оддий ижрочилик малакасини шакллантириш. Фортепиано жўрлигида [...]нинг табиий ва соф жарангдорлигини ҳосил этиш;
- турлича кайфият берувчи мусиқа остида ритмик ҳаракатларни бажариш, [...] ва рақс ҳаракатларини импровизатсия қилиш;
- болалар чолғу асбобларида оддий ижрочилик усулини бажариш;

Катта гуруҳ болаларида мусиқий асар мазмуни ва характерини идрок этиш, таассуротларини ҳикоя қилиб бериш қобилияти ривожланган бўлади. Улар машғулотда фаол қатнашиб, берилган топшириқларни ўрта гуруҳ болаларига қараганда аниқ бажара оладилар. Беш ёшли болалар мусиқанинг характери ва мазмунига мос мусиқий-ритмик ҳаракатлар тартибини эслаб олиш ва ифодали [...] ижро этишга мойил бўладилар. Қўшиқларни оҳангли ижро этиб, халқ [...] ва ўйинларидаги ҳаракатларни тайёргарликсиз бажара оладилар. Болалар [чол]ғу асбобларини товуш тембрига кўра ажратадилар ва уларни турли [...]уларда чалиш қобилиятига эга бўладилар.

Катта гуруҳ учун мусиқа машғулотининг давомийлиги 25-30 дақиқани ташкил этади.

Мавзуни мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Катта гуруҳда ўтказиладиган мусиқа машғулотининг вазифаси нималардан иборат?

2. Катта гурух болаларининг психологик тузилиши қандай?

ТАЙЁРЛОВ ГУРУҲЛАРДА МУСИҚА МАШҒУЛОТИ

Режа:

1. Тайёрлов гурухда ўтказиладиган мусиқа машғулотининг вазифа...

2. Тайёрлов гурух болаларининг психологик тузилиш.

Тайёрлов гурухда мусиқа машғулотларини ўтказишдан мақсад ва кў... тутилган вазифалар қуйидагилардан иборат:

- мусиқий жанрларни ажрата билишга, мусиқа мазмунини тушун... ўргатиш;

- мусиқанинг кириш қисми, бошланиши, якуни, нақорат, те... динамикасини фарқлашга ўргатиш;

- қўшиқни табиий, енгил, жарангдор, ёқимли овозда куйлаш. Му... жумлалари орасида елкаларни кўтармасдан нафас олиш, сўзларни аниқ, ра... талаффуз қилиш, қўшиқни баробар бошлаб, баробар тугатишга ўргатиш;

- мусиқанинг турлича характери, динамикаси ва регистрига мос ифо... ҳамда эркин ҳаракат қилишга ўргатиш;

- болаларни тантанавор, байрамона ритмда, шиддатли ва кичик қада... юриш каби ҳаракатларни мусиқа характерига мос равишда бажаришга ўргат... болаларнинг чолғуларда ижро этилган куй оҳангига қизиқишини кучайтир... турли чолғуларда чалишнинг энг содда усулини ўргатиш. Ансамбл ва оркест... куйни аниқ ифодалаб ижро этиш.

6-7 ёшда болаларда турли характердаги мусиқаларга нисбатан ф... қизиқиш ва эмоционал таъсирчанлик ўсади, мусиқий идроки ривожлан... қўшиқнинг қайси қўшиқ эканини кириш қисми ёки умумий оҳангидан би... олишни ўрганадилар. Мусиқа таассуротларини бойитиш, мусиқий товуш... баланд-пастлиги, ритм, тембри, динамикасини ажрата олиш қобили... ривожланади, турли шакллар, жанрлар (марш, рақс, алла) ҳақида тушунчага ... бўладилар. Товушни тўғри ҳосил қилиш, соф интонация, мусиқа остида ритм... ҳаракатларнинг ифодалилиги, рақс ва ўйинларда образли ҳаракатлар, бола... чолғу асбобларининг товуш тембрларини ажрата билиш, ижро этиш ка... ижрочилик малакалари шаклланади.

Тайёрлов гурух учун мусиқа машғулотининг давомийлиги 30-35 дақиқа... иборат бўлади.

Мавзуни мустаҳкамлаш учун саволлар:

1.Тайёрлов гурухда ўтказиладиган мусиқа машғулотининг вазифа... нималардан иборат?

3. Тайёрлов гурух болаларининг психологик тузилиши қандай?

МУСИҚА МАШҒУЛОТИНИ ЎТКАЗИШ МЕТОДИКАСИ, ТАЪЛИМИЙ КОНЦЕПЦИЯЛАРИ ВА МЕЪЁРИЙ-ҲУҚУҚИЙ ҲУЖЖАТЛАР

Режа:

1. Мусиқа машғулотларини ташкил этиш методикаси

2. Мусиқий иқтидори бор болалар билан ишлаш методикаси

Мусиқа машғулотларини ташкил этиш методикаси.

Мусиқа машғулотларини ташкил этиш методикаси ва мактабгача ... компетенциявий ёндашувга асосланган Давлат талаблари. ... таълим жараёнида тарбияланувчиларнинг тайёргарлик даражасига ... минимал талаблар. Мусиқа машғулотларини ўтказиш методикаси ... таълим мазмунининг минимал ҳажми. Тарбияланувчиларнинг мусиқа ... эгаллаши лозим бўлган компетенциялари. Мусиқа ... таълими дастури мазмуни, моҳияти ва таҳлили. Машғулотлар ... мактабгача таълим муассасалари учун ишлаб чиқилган ... ҳужжати бўлиб, мусиқа раҳбарини таълимий тарбиявий иши, ... болаларни тарбиялаб мактаб таълимига тайёрлашини назарда тутади. ... машғулотларини режалаштирар экан, педагог болаларнинг ақлий, ... жисмоний юкламаларини ҳисобга олиши керак ва шунга кўра ... репертуар ва фаолият турларини кетма – кетлигини тўғри ...

... мусиқа раҳбари ҳар бир мусиқа машғулотини қизиқарли ва болалар ... учун кўргазмалардан унумли фойдаланишни ... Машғулотни ташкиллашда мусиқа раҳбари қуйидагиларни ... керак:

- ... янги қўшиқ, рақс ҳаракатлари, фойдаланиладиган ... учун тайёрланган кўргазмалар;
- ... бир-бирига узвий боғлай олиш;
- ... қизиқтириш учун уларнинг ёш хусусиятларини эътиборга ... ва паст оҳангда мулоқатда бўлиш;
- ... воситаларидан фойдалана олиш;
- ... таълимий ва дидактик ўйинлар ёрдамида болалар билим ва ... мустаҳкамлаб бориш;
- ... ҳаракатли ўйинларни атрибутлар ва ўйинчоқлар ёрдамида ...

Машғулотни режалаштиришда қуйидагиларга эътибор бериши керак:

• Мусиқа тинглашда расмлардан, бастакор ва композитор портретларидан, хилма-хил рангдаги шакллардан фойдаланиш;

• Овоз диапозонини кенгайтириш машқларида мусиқали зинача кўргазмали қуроллар, тарқатма материаллардан фойдаланиш;

• Қўшиқ куйлаганда расмларга қараб қўшиқ номини топиш;

• Лапарлар ва рақсларни ижро этганда атрибутлар(гуллар, ленталар, в.б) фойдаланиш;

• Болаларни ижодий қобилиятини ривожлантиришда мусиқали ҳаракатли ва образли ўйинларни ўргатилганда шу ўйинга мос атрибутларни тайёрлаш, фикрлашга ўргатиш, саҳналаштирилган жараёнда болаларни мустақил ҳаракат қилишларига имкон яратади ва катта ўрин эгаллайди.

Нутқий нуқсони бор болалар билан ишлаш методикаси

Маълумки, нутқида нуқсони бўлган болалар билан ишлашда, уларнинг нутқларини тиклашда мусиқа машғулотлари катта ўрин тутади. Бундай гуруҳ болалари билан мусиқа раҳбари логопед мусиқа раҳбари билан ҳамкорликда ишласа ўз мақсадига етади.

Нутқида нуқсони бор болаларнинг нутқини тиклашда мусиқа раҳбарлари кўпроқ логоритмикага эътибор қилишлари кўзда тутилади. Бунда:

-тўғри нафас олишни йўлга қўйиш;

-овозни ривожлантириш устида ишлаш;

-темп ва ритм устида ишлаш;

-эшитиш ва хотирани ривожлантириш;

-умумий ва махсус моторикани ривожлантириш;

-сўзларни ҳаракатлар билан тўғри ишлай олиш;

-интонация ва шу регистрлар устида ишлаш;

-ўйинлар.

Юқорида кўрсатилган тавсиялар машғулот жараёнида ўз самарасини беради. Болаларнинг мусиқа тафаккурини ривожлантиради. Идроки ва ҳиссиётини тарбиялайди.

Мактабгача ёшдаги болалар ёрқин ва қувноқ рангларни хуш кўрадилар, уларда бу орқали кувноқлик ҳиссиётлари ривожланиб боради.

Ўқув материали мураккаблигига кўра хилма – хилдир: кўпроқ ақлий фаолиятни, диққатни талаб қиладиган вазифаларни машғулотлар бошида бериш керак. Куйлашдан олдин мураккаб жисмоний машқларни бериш мумкин эмас, чунки бундай машқлар болаларни нафас олишларини қийинлаштиради. Амалиётга кўра фаолият турларини қуйидагича бериш мақсадга мувофиқ.

Машғулот бошида кичик мусиқий – ритмик машқлар, улар бирорта рақс элементлари ҳам бўлиши мумкин. Бундай ҳаракатлар бола диққатини жалбайди.

Ритмик машқлардан сўнг болалар ўтирадилар ва мусиқа тинглайдилар. Кейин эса қўшиқ куйлашга ўтадилар. Болалар бир машқ давомида 2 – 3 та қўшиқ куйлашади. Масалан, марш, рақс, қўшиқ жараёнида мусиқа саводидан хабардор бўладилар. Бундай машғулотлар **мавзули машғулотлар** дейилади.

Яна бири бу **комплекс машғулотлардир**. Бунда болалар билан фақат мусиқа эмас, балки, адабиёт ва тасвирий санъат билан шуғулланадилар. Бундай машғулотлар асосида учта санъатни бирлаштирувчи бадиий образ ётади. Масалан, «Қиш завқи»,«Куз келди», «Баҳор».

Мусиқа машғулотлари – ҳар бир боланинг мусиқий қобилиятини мақсадга мувофиқ ва ҳар томонлама таълим – тарбия берувчи машғулотлардир. Уларда ҳар хил фаолият турлари: куйлаш, ритмик ҳаракатлар бажариш, мусиқа тинглаш, мусиқа саводи билан таништириш каби фаолиятларни узвий боғлаб олиб борадилар. Мусиқа фаолиятини бажариш болаларни фаолроқ бўлишларига асос бўлади. Ташкил этиладиган байрамлар ҳам қизиқ ва муваффақиятлироқ ўтади.

Мусиқа машғулотлари бутун гуруҳ билан бир вақтда ўтказилади. Унинг мазмуни ва тузилиши болалар ёши ва бериладиган вазифаларга боғлиқ.

Бир ёшар болаларда машғулотлар қисқа ўтади.

Илк ёш гуруҳида 10 – 13 дақиқа олиб борилади.

Кичик гуруҳида 15 – 20 дақиқа олиб борилади.

Ўрта гуруҳида 20 – 25 дақиқа олиб борилади.

Катта гуруҳда 25 – 30 дақиқа олиб борилади.

Тайёрлов гуруҳида 30 – 35 дақиқа олиб борилади.

Мусиқа машғулотлар ҳафтасига икки марта ўтказилади. Унда гуруҳнинг барча болалари иштирок этади. Мусиқа машғулотлари – мусиқа тинглаш, қўшиқ ўргатиш, мусиқий – ритмик ҳаракатлар бажариш, рақсга тушиш, мусиқий – дидактик ўйинлар, болалар чолғу асбобларида чалишга ўргатиш ва мусиқага оид маълумотларни қамраб олади. Ҳар бир машғулотдан машғулотга қайин болаларга мусиқавий таълим-тарбия беришнинг қайсидир вазифаси ҳал этиб борилади. Мусиқа раҳбари ушбу ишда раҳбарлик қилади, тўғри йўл кўрсатиб, маслаҳат ва тавсияларини бериб боради.

Болаларни билим ва малакаларига қўйиладиган талаблар ҳар бир гуруҳ учун фаолият турига қараб тузилади.

Бундай машғулотларнинг қийинлиги шундаки, болаларнинг диққатини бир фаолиятдан иккинчи фаолиятга кўчириш керак бўлади. Шу кетма – кетликни режа асосида амалга ошириш мураккабдир. Чунки болаларнинг психологик

хусусиятларини ҳисобга олсак, улар бугун ўрганган асарларини кейинги саф унутишлари мумкин.

Замонавий педагогика таълим тизимининг мақсади, янги тоифага мансу бўлган мусиқа раҳбарининг умумий ва касб камолотига эришишдан иборат.

Болалар репертуарини танлашда қўйиладиган замонавий талаблар

Мавжуд педагогик вазифалар сақланган ҳолда Ўзбекистонга хос милли қадриятлар, анъаналар, халқ ижоди, мусиқа меросини болаларни идрок эти қобиляти даражасида босқичма – босқич тадбиқ этиш назарда тутилади.

Эрталабки бадан тарбия, турли шаклдаги машғулотлар, меҳнат, сай нафосат соатлари, ўйин кулги, байрамларга оид асарларни аниқ режалаштири ўз ўрнида ва меъёрида қўллаш «Миллий тафаккур» муаммосининг ечими эришишда муҳим омил бўлади.

Авалам бор мусиқа репертуарлари болажонларда жонажон Ватан муҳаббат, меҳнатсеварлик, табиатини эъзозлаш, дўстлик, ҳамжиҳатлик, раҳм шафқат каби хислатлар мусиқавий образлар орқали идрок этилишга қаратилга Бунда Республика миқёсидаги ижодкор тарбиячиларнинг илғор тажрибалар натижаси, янгича ишлаш методикасига асосланган мусиқий репертуарлар болаларнинг ёшига мос бўлган (билим ва малакалар даражаси, мусиқа муносабати, қизиқиши, қобиляти, соғлиғи, кайфияти, богчадаги муҳит в бошқалар)ҳолатларни мусиқий фаолият турларини ҳисобга олган ҳолда бе қисмга бўлинади. Ўқув материаллари чоракларга тақсимланган бўли болаларнинг меҳр фаолият турларига муофиқ танланиши дастлабки билим в кўникмаларни эгаллашда, таълим мақсадларни эгаллашда муҳим аҳамият ка этади. Машғулотнинг тузилиши ўқув материалларининг мазмунидан кели чиқиш лозим. Бунда асарнинг тарбиявий аҳамияти, уларнинг бадиий Қояви савияси, болалар ёшига мослиги, асар мавзусининг хилма – хиллиги ҳисоб олинади.

Маълумки, мусиқий фаолият мусиқа тинглаш, қўшиқ айтиш, мусиқи ритмик ҳаракат, болалар чолғу асбобларида чалишни ўрганиш каби турлар бўлинади. Ҳар бир фаолият тури боланинг мусиқий дидини ривожлантириш ёрдам бериб, маълум малакани шакллантиради.

Мактабгача таълим муассасаларида мусиқа таълими ва тарбияси мусиқ раҳбари томонидан олиб борилади. Унинг асосий мақсади мактабгача таъли муассасаларида болаларни ёшлигидан бошлаб уларнинг дунёқарашин шакллантириш ҳамда мусиқий дидини ўстириб бориш, болаларга мусиқан ўргатиш жараёнида уларга табиат, жамият, маҳалла, ота-она, таъли муассасаси ва умуман олганда ҳаётда ўз ўрнини топишида илк мусиқи тушунчаларни беришдан иборатди. Мусиқа тарбиячиси мусиқа машғулотлар

болаларга таълим ва тарбия бериш борасида олдига қўйилган педагогик мақсад ва вазифаларни амалга ошириш учун энг аввало, болаларнинг мусиқий уқуви ва қобилиятларини мунтазам равишда ўстириб бориш учун ҳаракат қилиши лозим.

Мутахассислар томонидан мактабгача таълим муассасалари тарбияланувчиларининг мусиқий уқув ва қобилиятларини қуйидаги фаолият турларида ажратган ҳолда тасниф этадилар. Жумладан, тарбияланувчиларнинг мусиқий товушларни баланд-пастлигини ҳис этиш қобилияти;

- мусиқий товушлар рангини бир-биридан фарқланишини билиш;
- болаларни мусиқага мос ҳаракат бажаришларини хис этишларига ўргатиш, қадам ташлаб, чапак чалиб мусиқани хотирада сақлаш, ҳис этиш ва ифодалаш;
- мусиқа тинглаш қобилиятини ўстириш;
- жамоа бўлиб куйлаш;
- айтим сўзларини маъно ва мазмунини ўрганиш учун уларни мушоҳада қилиш қобилиятини ўстириш.

Мактабгача таълим муассасаларида тарбияланувчиларнинг мусиқий қобилиятларини шакллантиришнинг яна бир ўзига хос шакли сифатида машғулотларда мусиқий фаолиянинг барча шаклларини мусиқа раҳари томонидан ишлатиш талаб этилади. Гарча, тарбияланувчида мусиқа машғулотига нисбатан қизиқиш ортсин. Шунингдек, мусиқа раҳбари томонидан амалга оширилган ишлар мусиқа машғулоти жараёнида ривожланиб бориши.

Юқорида таъкидлаб ўтилган мақсадлардан келиб чиққан ҳолда мактабгача таълим муассасаларида олиб бориладиган мусиқа таълим-тарбиясининг асосий вазифалари этиб қуйидагиларни тавсия этиш мумкин:

__Биринчидан,__ тарбияланувчиларни мусиқага бўлган қизиқишларини ошириш борасида ўқув дастурда репертуар танлашда уларнинг ёшига хос хусусиятларини эътибога олиш;

__Иккинчидан,__ тарбияланувчиларни мусиқий асарлар билан таништириш жараёнида уларда мусиқий оҳангга бўлган ҳис-туйғуларни ҳосил қилиш йўли билан Она-Ватан, халқ, миллатга нисбатан меҳр-муҳаббатни тарбиялаш, шу орқали уларнинг мусиқа ҳақидаги тасаввурларини бойитиш;

__Учинчидан,__ болаларни мусиқа тинглаш, қўшиқ куйлаш, мусиқа остида ритмик ҳаракатларни бажариш, болалар чолғу асбобларида жўр бўлиш малакалари ёрдамида ижодий қобилиятларини шакллантириб бориш;

__Тўртинчидан,__ болалар овозини асраб тарбиялаш, қўшиқларни содда, равон, аниқ, табиий ва ифодали куйлашга ўргатиш ҳамда унга одатлантириш;

__Бешинчидан,__ тарбияланувчиларни мусиқий асарлардан завқ олишлари, шу орқали уларнинг мусиқий дид ва бадиий фикр юритишларини ривожлантириш;

Олтинчидан, мусиқа машғулотлари жараёнида мусиқий асардаги бади[...] образларни ўйин ва рақс ифода этишга ўргатиш;

Еттинчидан, мусиқа машғулотларида болаларни миллий қадриятлари[...] билан таништириш, миллий чолғу созлар жўрлигида миллий оҳанг-куй[...] мусиқий-ритмик ҳаракатларни бажаришга ўргатиш;

Саккизинчидан, мусиқа машғулотлари мазмунини мактабгача таъли[м] муассасаси, Ватан, шаҳар, маҳалла, табиат, жамият ҳаёти билан боғлаш, таъли[м] муассасаларида ўтказиладиган тадбирларда ўрганилган куй ва қўшиқлар би[лан] иштирок этиш. Турли эрталиклар, концертлар ташкил этиш каби вазифалар[ни] амалга ошириш талаб этилади.

Хулоса сифатида айтиш мумкинки, мактабгача таълим муассасалари муси[қа] машғулотларида бола ҳаётини, теварак-атрофни мусиқий образлар орқ[али] идрок этиш учун репертуар танлаш лозим бўлади. Олиб бориладиган муси[қа] тарбия ишларини бадиий адабиёт ва тасвирий санъат билан узвий равиш[да] боғланган ҳолда амалга ошириш, мусиқий тарбиянинг илғор тажриба ва тур[ли] методларидан фойдаланиб ўтказиладиган ҳар бир мусиқа машғулоти[да] болаларга бадиий-эстетик завқ уйғотишини, уларнинг ҳис-туйғулари[ни] шакллантиришда, ижодий фикрлаш қобияти ва нутқини ўстиришда хизм[ат] қилишни таъминлаш лозим. Бундан ташқари мусиқий ўйинлар ва рақслард[ан] ҳам фойдаланиш болаларда ритм туйғуси, чаққонлик ва ҳаракатчанлик[ни] шакллантириб, қоматнинг тўғри ўсишига ёрдам беради. Бу жараён болаларни[нг] ақлий ва жисмоний ривожланишида муҳим аҳамият касб этади. Анашу ишл[ар] мактабгача таълим муассасаларида олиб бориладиган барча мусиқий таълим[ий] ва тарбияни ишлар ёш авлодда олижаноб фазилатларни боғча ёшид[а] шакллантиришда нафосат тарбиясининг таркибий қисми бўлиб хизмат қилади.

Мавзуни мустакамлаш учун саволлар:

1.Мусиқа машғулотларини ташкил этиш методикаси

2.Нутқий нуқсони бор болалар билан ишлаш методикаси

3.Тарбияланувчиларнинг мусиқий қобилиятини шакллантириш [ва] ривожлантиришга қаратилган йиллик, кунлик, ойлик ва ҳафталик машғул[от] режасини ишлаб чиқишда қўйиладиган талаблар

4.Мактабгача ёшдаги болалар билан ишлаш ранги

5.Замонавий педагогика таълим тизимининг мақсади

ТАРБИЯЛАНУВЧИЛАРНИНГ МУСИҚИЙ ҚОБИЛИЯТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШГА ҚАРАТИЛГАН МАШҒУЛОТ РЕЖАСИНИ ИШЛАБ ЧИҚИШДА ҚЎЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР

Режа

1.Кичик ёшдаги асосий иш режа

2.Ўрта ёшдаги асосий иш режа

3.Катта ёшдаги асосий иш режа

4.Мактабга тайёрлов ёшдаги асосий иш режа

Кичик ёшдаги гуруҳларда асосий иш режа

Мусиқа машғулотларнинг фаолият турлари тавсифи. Мусиқа тинглаш, [...]лик ҳамда чолғу асбобларда ижрочилик маҳоратини шакллантириш ва [т]арбияланувчиларни ушбу фаолият турларига қизиқтириш кўникмасини [шакл]лантириш борасида тингловчига қўйиладиган талаблар. Кичик гуруҳларда [мус]иқий фаолият турларига бўлган талаблар. Ўрта гуруҳларда мусиқий [фао]лият турларига бўлган талаблар. Катта гуруҳларда мусиқий фаолият [тур]ларига бўлган талаблар.Тарбияланувчиларнинг мусиқий қобилиятини [шакл]лантириш ва ривожлантиришга қаратилган йиллик (кунлик, ойлик) [маш]ғулот режасини ишлаб чиқишда қўйиладиган талаблар

Мактабгача таълим муассасасида олиб бориладиган мусиқа [маш]ғулотларининг намунавий режаси.

Режа тузилиши

1. 07-01Ҳафталик машғулотлар жадвали
2. 07-02Иш режаси
3. 07-03 Байрам эрталиклари сценарийси
4. 07-04Кўнгил очиш соатлар режаси
5. 07-05Тарбиячи билан ҳамкорликдаги ишлар режаси
6. 07-06Болалар билан индивидуал ишлар режаси
7. 07-07 Малака ошириш курсидан кейинги фаолияти юзасидан мусиқа [р]аҳбарининг 3 йилга мўлжалланган истиқбол режаси ва унинг бажарилиши [ҳ]ақида

КИЧИК ЁШ (3 - 4 ёш)

Мусиқа тинглаш: Болаларда кичик мусиқий асарни тинглаш кўникмасини [пай]до қилиш. Марш, қўшиқ ва рақс жанрлари ҳақида илк тасаввур пайдо қилиш [в]а уларни фарқлаш. Мусиқани мазмунан тушунишга ўргатиш:

Мусиқий-ритмик ҳаракатларни бажариш: Тўп бўлиб енгил юриш ва [ю]гуришдан секин-аста ҳар тарафга, тўғрига, эркин-сочма, доира бўйлаб енгил [юр]иш ва югуришга ўргатиш. Болаларни 3-4 содда ва оддий ҳаракатлардан [ибо]рат рақсларни тўп бўлиб рақс тушишдан жуфтликда, сочма тарзда, шундан

Олтинчидан, мусиқа машғулотлари жараёнида мусиқий асардаги бади
образларни ўйин ва рақс ифода этишга ўргатиш;

Еттинчидан, мусиқа машғулотларида болаларни миллий қадриятлари билан таништириш, миллий чолғу созлар жўрлигида миллий оҳанг-куй мусиқий-ритмик ҳаракатларни бажаришга ўргатиш;

Саккизинчидан, мусиқа машғулотлари мазмунини мактабгача таъл муассасаси, Ватан, шаҳар, маҳалла, табиат, жамият ҳаёти билан боғлаш, таъл муассасаларида ўтказиладиган тадбирларда ўрганилган куй ва қўшиқлар бил иштирок этиш. Турли эрталиклар, концертлар ташкил этиш каби вазифалар амалга ошириш талаб этилади.

Хулоса сифатида айтиш мумкинки, мактабгача таълим муассасалари мусиқ машғулотларида бола ҳаётини, теварак-атрофни мусиқий образлар орқ идрок этиш учун репертуар танлаш лозим бўлади. Олиб бориладиган мусиқ тарбия ишларини бадиий адабиёт ва тасвирий санъат билан узвий равиш боғланган ҳолда амалга ошириш, мусиқий тарбиянинг илғор тажриба ва тур методларидан фойдаланиб ўтказиладиган ҳар бир мусиқа машғулоти болаларга бадиий-эстетик завқ уйғотишини, уларнинг ҳис-туйғулари шакллантиришда, ижодий фикрлаш қобияти ва нутқини ўстиришда хизм қилишни таъминлаш лозим. Бундан ташқари мусиқий ўйинлар ва рақслард ҳам фойдаланиш болаларда ритм туйғуси, чаққонлик ва ҳаракатчанлик шакллантириб, қоматнинг тўғри ўсишига ёрдам беради. Бу жараён болаларни ақлий ва жисмоний ривожланишида муҳим аҳамият касб этади. Анашу ишл мактабгача таълим муассасаларида олиб бориладиган барча мусиқий таълим ва тарбияни ишлар ёш авлодда олижаноб фазилатларни боғча ёшид шакллантиришда нафосат тарбиясининг таркибий қисми бўлиб хизмат қилади

Мавзуни мустаҳкамлаш учун саволлар:

1.Мусиқа машғулотларини ташкил этиш методикаси

2.Нутқий нуқсони бор болалар билан ишлаш методикаси

3.Тарбияланувчиларнинг мусиқий қобилиятини шаклантириш ривожлантиришга қаратилган йиллик, кунлик, ойлик ва ҳафталик машғул режасини ишлаб чиқишда қўйиладиган талаблар

4.Мактабгача ёшдаги болалар билан ишлаш ранги

5.Замонавий педагогика таълим тизимининг мақсади

ТАРБИЯЛАНУВЧИЛАРНИНГ МУСИҚИЙ ҚОБИЛИЯТИНИ ШАКЛАНТИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШГА ҚАРАТИЛГАН МАШҒУЛОТ РЕЖАСИНИ ИШЛАБ ЧИҚИШДА ҚЎЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР

Режа

1 Кичик ёшдаги асосий иш режа

2 Ўрта ёшдаги асосий иш режа

3 Катта ёшдаги асосий иш режа

4 Мактабга тайёрлов ёшдаги асосий иш режа

Кичик ёшдаги гуруҳларда асосий иш режа

Мусиқа машғулотларнинг фаолият турлари тавсифи. Мусиқа тинглаш, ...ишилик ҳамда чолғу асбобларда ижрочилик маҳоратини шакллантириш ва ...арбияланувчиларни ушбу фаолият турларига қизиқтириш кўникмасини ...иллантириш борасида тингловчига қўйиладиган талаблар. Кичик гуруҳларда ...усиқий фаолият турларига бўлган талаблар. Ўрта гуруҳларда мусиқий ...олият турларига бўлган талаблар. Катта гуруҳларда мусиқий фаолият ...урларига бўлган талаблар.Тарбияланувчиларнинг мусиқий қобилиятини ...иллантириш ва ривожлантиришга қаратилган йиллик (кунлик, ойлик) ...ашғулот режасини ишлаб чиқишда қўйиладиган талаблар

Мактабгача таълим муассасасида олиб бориладиган мусиқа ...ашғулотларининг намунавий режаси.

Режа тузилиши

1. 07-01Ҳафталик машғулотлар жадвали
2. 07-02Иш режаси
3. 07-03 Байрам эрталиклари сценарийси
4. 07-04Кўнгил очиш соатлар режаси
5. 07-05Тарбиячи билан ҳамкорликдаги ишлар режаси
6. 07-06Болалар билан индивидуал ишлар режаси
7. 07-07 Малака ошириш курсидан кейинги фаолияти юзасидан мусиқа ...ҳбарининг 3 йилга мўлжалланган истиқбол режаси ва унинг бажарилиши ...ақида

КИЧИК ЁШ (3 - 4 ёш)

Мусиқа тинглаш: Болаларда кичик мусиқий асарни тинглаш кўникмасини ...ҳосил қилиш. Марш, қўшиқ ва рақс жанрлари ҳақида илк тасаввур пайдо қилиш ...ва уларни фарқлаш. Мусиқани мазмунан тушунишга ўргатиш:

Мусиқий-ритмик ҳаракатларни бажариш: Тўп бўлиб енгил юриш ва ...югуришдан секин-аста ҳар тарафга, тўғрига, эркин-сочма, доира бўйлаб енгил ...юриш ва югуришга ўргатиш. Болаларни 3-4 содда ва оддий ҳаракатлардан ...иборат рақсларни тўп бўлиб рақс тушишдан жуфтликда, сочма тарзда, шундан

сўнг доирадаги рақслар ижро этишга ўргатиш. Рақс ҳаракатларидан «Коптои юқорига от», «арқонни торт», «токча», «кўзгуга қара», «хўрозча», «майса сила» билан таништириш ва уларни мусиқага мос бажариш.

Куйлаш: Чолғу асбоби ва катталарга жўр бўлиб куйлаш. Табиий ово зўриқмасдан куйлаш малакаларини шакллантириш. Куйлаш вақтида тў нафас олишга, аввал «гулни ҳидлаб», сўнг куйлай бошлашга, ўтирган турган ҳолатда тўғри куйлашга ўргатиш. Қўшиқ мазмунини тушуниб куйл билан бир вақтда ҳаракатлар бажаришга ўргатиш.

Болалар чолғуларида чалишга ўргатиш: Болалар чолғулари ҳақид билимларни мустаҳкамлаш, карнай, сурнай, ноғора билан таништири Металлофон, учбурчак, болғачада чалиш усулларини ўргатиш. Улар товушидан фарқлай олиш. Қўшиқ, рақс ва ўйинларда чолғуларни жўр қилиш

Ўйин: Мусиқий фаолиятларда олинган билимларни ўйинларда намо бўлишига эришиш. Доира жўрлигида «Чумчуқлар ва мушук», «Айиқча рақси», халқ ўйинларидан «Чори-чамбар», «Чапак чалиш», «Қалдирғо кабиларни ўйнаш. Болаларга тушунарли, қизиқарли бўлган воқеабл ўйинларни ташкил қилиш. Ўйинда мусиқага мос ҳаракатланиш, нутқ, тасав ва тафаккурни ривожлантириш, болалар чолғулари, ўйинчоқ ва қўғирчоқлар фойдаланиш.

Болаларнинг машғулотлардан олган билимларини ривожлантириш мустаҳкамлаш мақсадида «Куйини топ», «Дўстингни овозидан таниб о «Халтачада нима бор», «Қайси чолғу яширинган», «Қуш ва кушчалар «Ўрмонда» каби мусиқавий-дидактик ўйинларни машғулот вақтида мустақил фаолиятлари давомида гурух хоналаридаги мусиқа бурчакларi ташкил этиш.

4 ёшли боланинг эгаллаш лозим бўлган билим кўникма ва малакалар

-Турли ҳил мазмун ва кайфиятдаги мусиқани тинглаш, эслаб қолиш;

-Тингланган куйларни таниб олиш ва уларнинг бастакори номини билиш.

-Куй, қўшиқ ва рақс ҳақида тушунчага эга бўлиш.

-Карнай, сурнай, най, ноғора, доира каби халқ чолғу асбобларини таниш овозидан фарқлаш.

-Қўнғироқча, шиқилдоқлар, доирача, бубен, металлофон, сунайча, болға учбурчак каби болалар чолғуларида чалиш усулларини билиш;

-Биргаликда куйлай олиш;

-Қўшиқ куйлаш билан бир вақтда ҳаракатлар бажара олиш.

-Ҳаракатли ўйинларда фаол иштирок этиш.

-Турли предметлар билан ҳаракатлар бажаришни уддалаш

Ўрта ёшдаги гуруҳларда асосий иш режа

ЎРТА ЁШ (4-5 ёш)

Мусиқа тинглаш: Болаларнинг мусиқа тинглашга бўлган иштиёқларини қувватлаш ва ривожлантириш. Тингланган асарнинг мазмуни ва характерини ажрата олиш, бу ҳақида суҳбат қуриш ва ўз таъсуротлари билан ўртоқлашишга ўргатиш. Куй товуш ва оҳанглардан тузилиши ҳақида тасаврга эга бўлиш. Болаларни мусиқий асарнинг 2 ва 3 қисмли шакли билан таништириш, қисмлар ўзгаришини фарқлашга ўргатиш, фортепиано, ғижжак, қонун каби чолғулар билан таништириш, улар ижросидаги куйлардан фарқини қилиш.

Мусиқий-ритмик ҳаракатларни бажариш: Мусиқа асарларининг қисмлар ўзгаришига мос ҳаракатларни ўзгартириш, марш, қўшиқ, рақс куйларига мос ҳаракатларни мустақил бажариш, бошловчининг кетидан мусиқага мос юриш, югуриш ва сакраш. Рақс характларини мустақил равишда аниқ бажариш, қўл ҳаракатларини эркин ва майин бажаришга ўргатиш. Гуруҳ бўлиб, кичик гуруҳларга бўлиниб, якка ҳолда ҳаракатланишга ўргатиш, хонанинг бир қисмидан иккинчи қисмига (марказдан бурчакка, ўнгдан чапга ва ҳ.к.) ўтишда ҳаракатларини бошқара олиш, рақс ҳаракатларининг номларини билиш ва уни бажариш.

4-5 ҳаракатни кетма-кет, ўзаро бир бирига боғлаб ҳамда мусиқага мослаб ижро эта олиш. Рақсларда кайфиятларни билдирувчи ҳаракатлардан «йўқ», «ишониш», «ярашиш» ва ҳ.к. ифода этиш, юз, кўз имо-ишорасининг берилган кайфиятга мос бўлишига ўргатиш.

Қўшиқ куйлаш: Қўшиқнинг сўзларини аниқ ва дона-дона талаффуз этиш, ижрочилик кўникма ва малакаларини таркиб топтириш, гурух билан биргаликда куйлаш, ансамбль бўлиб куйлаш ва якка куйлаш кўникмаларини ҳосил қилиш. Куйлаш вақтида елка, бош ва оёқларни тўғри тутиш ва тўғри нафас олишга ўргатиш. Болаларнинг овозларига шикаст етказмай, секин-аста ривожлантириш. Қўшиқ репертуарини болаларнинг ёшига мос турли мавзудаги қўшиқлар билан бойитиб, уларнинг нутқ ва тафакур, теварак атроф, байрам ва сайллар, урф-одатлар ҳақидаги билимларини бойитиб бориш.

Болалар чолғуларида чалишга ўргатиш: Металлофон, ксилофон, доирача, учбурчак, ёғоч қошиқлар, ликобчалар ва турли ясама ўйинчоқ-чолғуларда чалишга ҳамда уларни овозидан фарқлашга ўргатиш. Номусиқий ва мусиқий товушлар ҳақида тушунча бериш ва уларни фарқлашга ўргатиш;

Ўйин: Болаларни чаққонлик, зийракликка чорлаш билан бир вақтда мусиқани диққат билан тинглашга ўргатувчи «Рўмолчани узат», «Тулки ва куёнлар», «Куёнлар ва айиқ» ўйинларини ўйнатиш. Давра қўшиқларида мустақил ҳаракатланишга ўргатиш.

Мусиқий-таълимий ўйинлардан «Қўшиғимни давом эттир», «Исмин куйлаб бер», «Қайси чолғу яширинган»,«Куйини топ» ва ҳ.к. ўтказиш.

5 ёшли бола билиши лозим бўлган билим кўникма ва малакалар:

-болалар чолғуларида ижро этиш усулларини билиш;

-болалар чолғуларини овоз тембридан фарқлай олиш;

-болалар чолғулари оркестрида ижро этиш;

-ўз ҳаркакатларини мусиқа темпига мослай олиш.

-хор бўлиб, ансамаль ва якка куйлай олиш;

-фортепиано, ғижжак, чанг, қонун чолғу асбобларини кўриниши ва овозидан фарқлаш,номларини билиш.

Катта ёшдаги гуруҳларда асосий иш режа

КАТТА ЁШ (5-6 ёш)

Мусиқа тинглаш:

Болаларда мусиқа тинглашга иштиёкни қўллаб қувватлаш ривожлантиришда давом этиш. Мусиқа асарининг кайфияти, характер мустақил фарқлаш, таъсуротлари ҳақида ҳикоя қилишга ўргатиш. Вокал чолғу асарларидан баҳраманд қилиш ва бу жанрлар ҳақида тушунча ҳо қилиш, уларни фарқлашга ўргатиш. Марш, қўшиқ ва рақс ҳақид билимларини кенгайтириш. Ўзбек халқ куйлари билан таништириб бори Доира ва ноғора садоларидан баҳраманд қилиш, қайроқ, тахта қарсак би таништириш;

Мусиқий-ритмик ҳаракатларни бажариш: Мусиқанинг темпи, рит характерига мос ифодали ҳаракатланиш. Куй қисмлари алмашишига қа ҳаракатларни ўзгартира олиш.

Енгил, пружинасимон юриш, югуриш, сакраш, олдинг ва орқага, ёнга қад ташлаш, олдинга ҳаккалаш, рақс ҳаракатларини сифатли бажаришга ўргати Мусиқа остида қаторларга сафланиш ва машқлар бажариш, қаторлард доирага шаклига ўтиш, катта ва кичик доиралар ҳосил қилиш, бир нечта кич доирачаларга бўлинишга ўргатиш. Болаларга ўзбекча рақслар билан б қаторда турли халқлар рақсларини ўргатиш. Болаларда рақсга о ижодкорликка ундаш ва унинг намоён бўлишини рағбатлантириш ва қўлл қувватлаш.

Қўшиқ куйлаш: Болаларда ифодали, соф ва табиий овозда куйлаш ўргатиш. Болаларнинг овозининг ёш хусусиятларини ҳисобга олиб реперту танлаш. Тўғри нафас олиш ва куйлаш кўникма ва малакаларини шакллантири Кичик ансамбль бўлиб куйлаш, солист билан куйлашга ўргатиш. Куй оҳанги тўғри ижро этилишига эришиш.

Болалар чолғуларида чалишга ўргатиш: Доира, ноғора, сафойил, кутич тахта қарсак каби чолғулари ва уларда ижро этиш усуллари билан таништири

... фарқлашга ўргатиш. Катталарга жўр бўлиб зарбли оркестр ҳосил ... Болаларда чолғучиликка оид ижодкорликни шакллантириш.

... Қўшиқларни саҳналаштириш, давра қўшиқларида сўз, мусиқа ва ... бир-бирига мос бўлишига эришиш. Ўйинларда мусиқа ... барча бўлимларидан олинган билмимларни мужассам ҳолда ... этишга ўргатиш. Образли ҳаркатларни бажаришда болаларни ... мустақил ва якка бажариш сари бошлаш. Болаларда образли ... билиш, мустақил фикрлаш, ижодкорлик каби ҳусусиятларни ... ва ривожлантириш.

... бола билиши лозим бўлган билимлар:

Мусиқа асарининг шаклини мустақил аниқлай олиш.

... асарларнинг номи ва ижодкорларини билиш.

Мусиқа асарининг мазмунини тушуниш ва кайфиятини фарқлаш;

Бир октава оралигида ноталарни билиш, товушкаторини куйлаш.

Вокал ва чолғу мусиқасини фарқлаш.

Оркестр, симфония, опера ва балет жанрлари ҳақида умумий тушунчага эга ...

Кўшиқ номи ва бастакорини билиш.

Мусиқага мос мустақил ҳаракатлана олиш.

Куй қисмлари ўзгаришига қараб ҳаракатларни ўзгартириш.

... чолғу асбобларини фарқлай олиш.

Болалар чолғуларида ижро усулларини билиш.

Мустақил образли ҳаракатлар ўйлаб топа олиш ва бажара олиш.

Байрам эрталиклари ва кўнгил очиш соатларида фаол иштирок этиш.

Мактабга тайёрлов ёшдаги гуруҳларда асосий иш режа

Мактабга тайёрлов даври (6- 7 ёш)

Мусиқа тинглаш: Мусиқа асарининг гўзаллигини идрок этиш, мазмунини ... ерқин ифода воситаларини фарқлаш, мусиқанинг 2-3 қисмли ... мустақил фарқлай олишга, асарнинг кириш қисми, банд ва нақорат ... шунингдек хотимасини фарқлашга ўргатиш. Мусиқа воситасида ... ички дунёсини бойитиш, уларда эстетик дидни шакллантириш. ... мумтоз ва замонавий шунингдек, жаҳон мумтоз мусиқаси ... намуналаридан болаларни баҳраманд қилиш. Марш, қўшиқ, рақс жанридаги ... мустақил фарқлаш. Асарда берилган образни мусиқий-интонацион ... ривожланишини кузата олишга ўргатиш. Дутор, рубоб, қонун, танбур каби ... асбоблари ижросида куйларни тинглаш ва овозидан фарқлашга ўргатиш. ... жонли ижро билан бир қаторда аудио ва видео тасмаларга ёзилган ... ва қўшиқлар, диафильм, шеърият наъмуналари, бадиий сўздан баҳраманд ... Болаларнинг ёшига мос ва уларга тушунарли мазмундаги опера ва балет

асарлари, халқ чолғулари оркестри ва ансамбли иштирокидаги концер[illegible] санъат музейларига олиб бориш.

Мусиқий-ритмик ҳаракатларни бажариш: Рақс ҳаракатларини ан[illegible] мусиқага мос бажариш. Рақслардаги безак элементлари билан таништири[illegible] уларни бажаришга ўргатиш: юриш, югуриш, сакраш, олдинга ва ёнга ҳакк[illegible] каби ҳаракатларга оёқ тўпиллатиш, чапак чалиш каби безак элементла[illegible] қўшиб бажаришга ўргатиш. Мусиқа остида қаторларга сафланиш, бир [illegible] бўлиб юриш ва югуриш, катта ва кичик доира қуриш каби ҳаракатла[illegible] мустақил бажариш. Давра қўшиқларининг матнига мос ҳаракатларни муси[illegible] ҳолда мустақил бажариш ва фаол бўлиш.

Қўшиқ куйлаш: Болалар овозини шикастланишдан асраб ривожлантир[illegible] Тўғри нафас ва тўқри куйлаш малакаларини шакллантириш. Болалар[illegible] ёшхусусиятлари ва овоз диапазонларини ҳисобга олиб репертуар тан[illegible] қўшиқ матни ва оҳангини асниқ ифода этиш. Чолғу асбоби жўрлигисиз ку[illegible] олиш. Қўшиқнинг банд ва нақорот қисмларини фарқлай олишга ўрга[illegible] Болаларда қўшиқ ижрочилиги, чолғучилик ва актёрлик қобилиятлар[illegible] мужассам ривожлантириш. **Болалар чолғуларида чалишга ўргатиш:**

Жамоа бўлиб ижро этиш малакаларини ирвожлантириш билан б[illegible] ансамбль бўлиб ижро этишга ўргатиш. Ижрони баравар бошлаб, биргали[illegible] якунлаш. Куйни мустақил ижро этиш кўникмасини ҳосил қилиш. Болал[illegible] чолғучиликка оид ижодкорликни ривожлантириш.

Ўйин: Мусиқий ўйинларда куйлаш, ансамбль бўлиб ва якка куйлаш [illegible] қамраб олиш. Саҳна нутқи, яъний ифодали ва аниқ талаффуз қилишни ва са[illegible] ҳаракати эркинлигини шакллантириш. Ушбу мақсадда айрим эртаклар[illegible] саҳналаштириш, мусиқалаштиришга эътибор қаратиш.

Ҳаракатли ўйинлар орқали диққат-эътибор, чаққонлик ва зийракл[illegible] ҳаракатлрни мусиқага мослаш каби сифатлар билан бирга болаларни жисмо[illegible] ривожлантириш. «Оқ теракми, кўк терак», «Дор ўйин», «Бойланди» шу[illegible] жумласидандир.

Болаларда мусиқий-таълимий ўйинларга бўлган қизиқишни орттир[illegible] Ушбу ўйинларда болалрнинг мусиқий билимларга ўргатиш, олинг[illegible] билмиларни мустаҳкамлаш билан бирга ўйинларда зийраклик[illegible] ивожлантирадиган вазифаларни қўйиш. Мусиқий-таълимий стол ўйинларида [illegible] «Мусиқали лото», «Кайфиятлар», «Узун, қисқа таёқчалар», «/адир-буд[illegible] ноталар», «Ноталарнинг уйчаси» кабиларни,оғзаки ўйинлардан «Денгизм[illegible] ирмоқ», «Ўрмонда», «Уч айиқ»,«Бармоқлар», «Нечага санаймиз» ўйинлари[illegible] ўйнатиш мумкин.

[illegible] бола қуйидагиларни билиши керак:

[illegible] ва ҳаракатланишни мусиқага мослай олади.

[illegible] баландлик, тембр, чўзимлилик хусусиятларини эшитиш [illegible] фарқлайди.

[illegible] рақс ҳаракатларини эгаллайди.

[illegible] бўлиб ва якка рақсга туша олади.

[illegible] рақс ва машқларда мимик ҳаракатларни акс эттира олади.

[illegible] халқ чолғу асбобларини кўриниши ва овоз тембрига кўра фарқлади.

[illegible] чолғулари ансамбли ва оркестрида ижро этиш малакаларини [illegible]

[illegible] ва куйлаётган куй ва қўшиқларини мазмунини англайди ва баён [illegible]

[illegible] мусиқий ўйинларни мустақил ташкил эта олади.

[illegible] эрталикларида фаол иштирок этади.

[illegible] мустахкамлаш учун саволлар:

1.Мусиқий ўйинларни ўтказиш методикаси;

2.Болаларда мусиқий-таълимий ўйинларга бўлган қизиқишни орттириш [illegible];

3. 7 ёшли болаларни куйлаш кўникмаси қандай талабга жавоб бериши [illegible]

4.Кичик ёшдаги асосий иш режа

5.Ўрта ёшдаги асосий иш режа

6.Катта ёшдаги асосий иш режа

7.Мусиқий-ритмик ҳаракатларни бажариш

8.Болалар чолғуларида чалишга ўргатиш

9.Қўшиқларни саҳналаштириш

10. 6 ёшли бола билиши лозим бўлган билимлар:

11.Мактабга тайёрлов ёшдаги асосий иш режа

12.Мусиқа тинглаш:

13.Мусиқий-ритмик ҳаракатларни бажариш методикаси

14.Болалар овозини шикастланишдан асраб ривожлантириш;

15.Болалар чолғуларида чалишга ўргатиш;

МУСИҚА МАШҒУЛОТЛАРИДА ТАРБИЯЛАНУВЧИЛАР ФАОЛИЯТИНИ ТЎҒРИ ТАШКИЛ ЭТИШ МЕТОДИКАСИ

Режа:

1.Мусиқа раҳбарига қўйиладиган асосий талаблар.

2.Мусиқа болаларнинг эстетик идрокини шакллантирувчи восита сифати

Мусиқа раҳбарига қўйиладиган асосий талаблар.

Мусиқий фаолият турлари. Тинглаш, куйлаш, мусиқий ритм ҳаракатларни бажариш, чолғу асбоблар билан таништириш ва уларга ж бўлиш, мусиқий дидактик ўйинлардан фойдаланиш. Машғулотнинг таълим тарбиявий ва ривожлантирувчи мақсадлари ва уларнинг давлат таъл стандартлари ва компетенциялар билан боғлиқлигини кўриш мумкин.

*Ўқув мақсади:*Тингловчиларни мусиқийтаълимнинг моҳияти ва мус раҳбарига қўйиладиган асосий талаблар билан таништириш. Мусиқий таъл орқали болаларнинг эстетик идрокини шакллантириш йўллари би таништириш. Мусиқий таълимга бўлган эҳтиёжлар ва ушбу таълим шаклин афзаллик жиҳатлари, болаларни жисмонан соғлом бўлиб ўсишлари жисмоний тарбиянинг ўрни ҳақида маълумотлар бериш.

Мусиқа раҳбарига қўйиладиган асосий талабл

Замонавийпедагогикатаълим тизимининг мақсади, янги тоифага мансуб бўл мусиқа раҳбарининг умумий ва касб камолотига эришишдан иборат. Ҳ қандай педагоглик касби мураккаб ва серқирра жараёндир, шунинг учун касб қайси соҳага тегишли бўлмасин, мусиқа раҳбари олдига кўпг талабларни қўяди. Таълим – тарбиянинг барча соҳаларининг мақсади баркам шахс тарбиясидир. Лекин бу борада мактабгача таълим муассасаларида эстетик туркумга кирувчи фанлар – мусиқа, тасвирий санъат, адабиёт уларнинг ўзаро алоқадорлиги асосий ролни ўйнайди. Жумладан, мактабга таълим муассасаларидаги «мусиқа» машғулотларини ўтишда, муси раҳбарлари ҳам махсус билимлар, кўникма – малакалар, педагогик қобили ҳамда педагогик маҳоратга эга бўлмоқлари лозим. Маълумки, «мусиқа машғулотлари **бешта мусиқий жараённи** ўз ичига олади.

1. Қўшиқ ва ашулла куйлаш.
2. Мусика саводи.
3. Мусиқа тинглаш.
4. Мусикага мос харакатларни бажариш.
5. Болалар чолғу асбобларида жур бўлишдан иборат.

Мана шу жараён бир – бири билан узвий боғланган ҳолда ўтилиши мақсад мувофиқдир. Болаларда юқори натижаларга эришиш учун мусиқа раҳбар мусиқий билимларни: гармония, полифония, сольфеджио, мусиқа назарияси мусиқа тарихи, мусиқа адабиёти, мусиқий асар таҳлили ва яна бирорта мусиқ

... билиши зарурдир. Лекин юқорида айтилган билимларни ... ўзи етарли эмас.

Мусиқа раҳбари машғулот жараёнида мусиқа ҳақида болаларга жуда ... саводли ва образли қилиб, ҳар хил иллюстрацияларни қўллаган ... гапириб бера олиши керак. Бирор бастакорнинг асарини ўрганиш ..., шу асар ҳақида, асарнинг муаллифлари ҳақида, асар яратилган давр ... тўлиқ маълумот бера олиши зарур.

Асарнинг ладн, тонлиги, тузилиши, аккордлар функциясини ва ҳоказоларни ... лозим.

Булардан ташқари мусиқа раҳбари олдига амалий вазифалар ҳам қўйилади:

1. Берилган қўшиқни куйлаб бера олиши;
2. Куйга аккомпонимент чала билиши;
3. Бемалол транспозиция қила олиши;
4. Дирижёрлик қила олиши керак ва бошқалар...

Мусиқа раҳбари нафақат ўз предметини, балки фалсафа, эстетика, ...логия, педагогикани яхши билиши ва ўз иш фаолияти давомида қўллай ... шарт.

Мусиқанинг таъсирчанлигини, унинг моҳиятини тўлиқлигича болалар ... етказиш педагогиканинг энг қийин муаммоларидан биридир. Мусиқа раҳбари «Мусиқа машғулоти»да болаларда қуйидаги фазилатларни шакллантириши лозим: Дўстлик, ватанпарварлик, садоқат, меҳр – шавқат, ...парварлик, ташаббускорлик ва ҳоказо.

Болаларда юқорида санаб ўтилган фазилатларни шакллантириш учун ... раҳбар бир қатор вазифаларни бажариши керак:

1) Болаларни мусиқани севиш ва тушунишга ўргатиш;
2) Болаларнинг бадиий ва эстетик дидларини шакллантириш;
3) Болаларда мусиқий қобилиятни ривожлантириш;
4) Болаларнинг мусиқа саводи, мусиқа тарихи, мусиқа адабиёти, қўшиқ ... каби мусиқий билимларини ҳамда тушунчаларини кенгайтириш.

Санаб ўтилган фазилатларни шакллантириш учун, аввалам бор мусиқа раҳбари машғулотларни юқори профессионал даражада ўтиши зарурдир. Машғулотдан кутилган натижаларни олиш учун машғулотларда таълим тамойилларига риоя қилиш мақсадга мувофиқдир. Ҳозирги ривожланиш жараёнида кўпчилик мактабгача таълим муассасалари мусиқий марказлар, телевизор, радио каби бир қатор янги ахборот технологиялари билан ...жиҳозланмоқда. Бу технологиялардан мусиқа маданияти машғулотларида фойдаланиш юқорида келтирилган шахсий фазилатларни шакллантиришда ... қўл келади.

Мусиқа машғулотлари болаларга ўз миллий мусиқий тарихл... мусиқанинг элементар назарияси, жаҳон мусиқа санъати намоёндалари... ижоди ҳақида тушунчалар бериш, уларда мусиқий маданиятни, одоби... нафосатни тарбиялашда асос солади.

Мусиқа машғулотлари хоҳ у қўшиқ куйлаш бўлсин, хоҳ тинглаш бўл... хоҳ назарий билимлар бўлсин – ёш авлодни ахлоқий поклик, маънавий бой... ва жисмоний баркамолликни мужассамлаштирган ҳар томонлама етук ш... қилиб шакллантиришга асос солар экан. Педагоглар мусиқа марка... жиҳозлашда, ундан жой олган барча жиҳозларнинг имкон қадар ёрқин, таб... рангларда бўлиши, бола эътиборини тортиши, шунингдек ёшликдан бол... гўзалликка интилиш ва муҳаббат уйғотиши, бадиий ва эстетик ди... шакллантириб ва тараққий эттириб боришига хизмат килишига эътиборлари... қаратишлари лозим. Болани ўраб турган барча нарса-хонани жиҳозидан тор... то мусиқа раҳбари ва тарбиячининг ташқи кўринишигача болани тарбиялаш... доимо ёдда тутиш лозим.

Хулоса қилиб шуни айтиш керакки, мусиқа машғулотлари орқали мус... раҳбари болаларда юксак маънавий, бадиий ва ахлоқий маданиятни, мил... ғурур, ватанпарварлик тарбиясини, нафосат ва бадиий дидни ўстириш... тафаккурларини кенгайтиришга, мустақиллик ва ташаббускорлик... тарбиялашга хизмат қилади.

Мусиқа болаларнинг эстетик идрокини шакллантирувчи восита сифатида.

Болаларни шахс сифатида тарбиялаш учун таълим, жисмоний ва онг... тарбия уйғунликда олиб борилиши керак. Бу мақсадга эришиш уч... болаларда тўғри ташкиллаштирилган мусиқий машғулотлар ташкил этила... Эстетик тарбия мактабгача ёшдаги болаларда гўзалликни тушуниш, уни х... қилиш, яхши ва ёмонни, бадиий санъат турларини фарқлай олиш ва улар... ижодкорона ёндашишга йўналтирилгандир. Эстетик тарбиянинг энг кў... кўринган омилларидан бири бу – мусиқадир. Бу мақсадларга эришиш уч... мактабгача ёшдаги болаларнинг умумий мусиқийлигини ривожлантири... керак. Болаларнинг умумий мусиқийлигига нималар асос бўлади: мусиқ... боланинг эстетик тарбия омили сифатида унга гўзалликни қабул қили... тушуниш қобилиятларини ривожлантириш.

Бу масалаларни ҳал этиш учун умумий мусиқийликни ривожлантири... зарурдир.

Мусиқий омиллар 3 тамойилга бўлинади:

1. Мусиқанинг характери, кайфиятини ҳис этиш, мусиқага эмоцион... муносабат билдириш (мусиқанинг ифодавийлиги ва тасвирийлиги). Бола...

[illegible] тинглаганда унинг характерига мос кайфиятда бўлишига эришиш [illegible]

2. [illegible] мусиқий образли асарни тинглаш, таққослаш ва баҳо бериш. [illegible] мусиқа ифода воситалари, мусиқий асбоблар тембрлари, эшитиш [illegible] талаб этилади. Масалан, чолғу асбобларнинг юқори ва паст [illegible] (скрипка – алт, контрабас – виолончел ва бошқа чолғу асбоблар)

3. Мусиқага ижодкорлик муносабатини билдириш. Ҳар бир бола бирор [illegible] асарни эшитиб ўзича бадиий тасаввур қилади ва қўшиқда, ўйинларда, [illegible] элементлари билан ҳиссий муносабат билдириши мумкин. Бу болаларда [illegible]нинг илк намойишлари, яъни илк уруғлари бўлиши мумкин.

а) Мусиқа – болаларнинг ақлий фаолиятининг фаоллаштирувчи омилдир.

б) Мусиқа – ахлоқий омил бўлиб, маънавиятнинг ажралмас қисмини таркиб [illegible]. Мусиқадан анъаналарга ҳурмат, Ватанни севиш ва бошқа тарбиявий [illegible] фазилатларни тарбиялайди.

в) Мусиқа – жисмоний тарбия омили ҳамдир.

Мусиқа болаларнинг ҳис – туйғуларига бевосита таъсир қилиши орқали [illegible] маънавий қиёфасини шакллантиради. Мусиқа санъатининг таъсир [illegible] бошқа – таъкид ва уқтиришларга нисбатан кучлироқ бўлади.

Болаларни ҳар хил эмоционал – образли мазмундаги асарлар билан [illegible] эканмиз, биз беихтиёр уларни ҳиссиётларига таъсир киламиз ва [illegible] кечинмалар оламига олиб кирамиз.

Болани мусиқавий асарларни идрок этиш тўғрисидаги масалага [illegible].

Идрок санъати ўзидан кийин психологик фаолиятни намоён қилади, [illegible], интеллектуал, билиш, эмоционал моментларни бирлаштиради. Мусиқа санъати асарларини тушуниш масаласи ўзидан ўзи келиб чиқиши [illegible] эмас. Уни ўргатиш керак. Мусиқа асарларини идрок этиш [illegible] бошланади. Мусиқа асарларини идрок этиш эмоционал [illegible]ни вужудга келтиради. Боланинг бу ҳолатида унга таниш мазмун [illegible]-идрок асосида эмоцияларнинг пайдо бўлишидир. Болаларда асарни [illegible] қабул қилиш қобилиятини тарбиялаш зарур.

Мусиқани идрок этиш илк болалардан шаклланади. Тўпланган эмоционал мусиқавий таассуротлар қўшиқ айтишга, мусиқа асбобларини чалишга, бадиий [illegible] қўшиқлаини айтишга олиб келади.

Ҳиссиёт, эшитиш, идрокнинг ривожланиши асосида болаларда мусиқавий [illegible]суротлар тўплана бошлайди. 7 ёшли бола мусиқанинг мазмунига қараб [illegible]ради ва фикр юритади. Биз бола олдига мусиқани идрок этишнинг [illegible] бўлиши вазифасини қўямиз. Кейин эса ташқи таъсир этиш орқали мусиқавий таасуротларни йиғиндиси вазифасини.

Эстетик идрок – бу 2 асосий компонентлар йиғиндисидир: эмоциона... ва тушунарлилик. Лекин бунга яна ҳаёл ва ҳаракат моменти – ритм ... қўшилади.

Кейин мактабгача ёшдаги болалар таниш мусиқани биладилар, ... пляска, алла мусиқаларни ажратадилар, мусиқанинг сокин ва ... характерини ажратадилар, лекин уни ёш хусусиятлари кучига кўра сўз ор... ифодалай олмайдилар. 4-5 ёшда болалар образларни деталлаштиради... мусиқанинг контраст характерларини қисман ажратадилар, му... асарларининг ифодалилиги шакл ва воситаларини тушунадилар. Педагог... саволи ва талабига сўз орқали жавоб қайтарадилар. 6-7 ёшли болалар куйи... терминлар орқали: кириш, куплет, бирга айтиш бўлим. темп ва бошқ... дифференциялаштиришлари ва умумлаштиришлари мумкин. Улар му... асарларининг ифодалилиги характер ва воситаларини тушунадилар ва ... образларига қарашади.

Шундай қилиб мусиқа идрокини тарбиялаш қуйидагича боради:

1. Мусиқа материалини ажратиб олиш.
2. Тарбия ва таълим методларини тизимийлаштириш.
3. Ишнинг турли босқичларидан фойдаланиш.
4. Мусиқа асарларининг турли-туман тематикларидан фойдаланиш (ижтимоий, табиат, меҳнат, болалар турмуши, эртаклар).
5. Мусиқа асарининг образлар сони ва шаклсига қараб аста-секин мураккаблашиб бориши.

Мусиқани эмоционал учун унинг товуш материалини қабул қили... билиш зарур, уни эшитиш, ифференциялашни билиш керак. Бу ма... болалар билан мусиқа асарларини (оддийларини) анализ қилиш, у... диққатини мусиқа ифодалилига воситаларига қаратиш йўли б... ривожлантирилади. Мусиқа асарларини анализ қилиш орқали бола мусиқ... ўзига хос тилини ажрата бошлайди – мусиқанинг характеридаги дунё... образлар билан боғлиқлик улар эмоционал кайфиятини (лирика, бардам... тантанаворлик ва бошқалар).

Педагог болаларда актив фаолиятни вужудга келтириш учун образли шеърий сўз орқали ашула, ўйин, эшитиш учун пьеса сюжетини ёрита... болада пайдо бўладиган ҳаёлни қўзғайди, образларни чақиради, уни сюж... асосида фикрлаш ҳаракати мусиқа асарини программасига жалб қилади.

Шундай йўналишдан кейин мусиқани идрок этиш болада эмоцио... тушунарли бўлади.

Сўз орқали натижани ифодалаш ва асарга баҳо бериш мусиқа раҳбарини... моҳир раҳбарлиги остида аста – секин бадиий – мусиқавий дидни пайдо қилади.

...ундай қилиб, бадиий-мусиқавий дид қуйидаги жараёнда шакилланади:

1. Мусиқа асарини тўлалигича идрок этиш.
2. Унинг маъносини тушуниб олиш.
3. Агар ўрнини бўлса, бажариш.

...натижада у намоён бўлади:

1. Агар баҳосида.
2. Бадиий талабларга жавоб берадиган асарларни қабул қилишга интилиш.
3. Агар танлашда идрокда бадиийликни бошдан кечириш ва асарларни ...

Мусиқа жанрлари қаҳрамонлик руҳидаги, лирик оҳангдаги, қувноқ юморни ... раксона куйларни ўта жилоли товушлар ҳамда бой тембри билан ... этишга кўмак беради. Қўшиқ, рақс ва мусиқа тинглаш фаолиятлари ... болалар руҳан бирлашадилар ҳамда жамоада тарбияланадилар. ...лар индивидуал шаклланишлари учун ҳам уларга жамоада яхши муҳит ...ган бўлмоғи лозим. Ижроси яхши бўлмаган, тортинчоқ болалар ўз ...ларининг ижросини кўриб руҳан тетиклашадилар ва фаоллашадилар, ...рга ёрдамадилар ва яхши ижрога интиладилар. Ўзига ҳаддан зиёд бино ...ни болаларга ижроси суст бўлган ўртоқларига ёрдам беришни таклиф ...ий, уларни камтаринликка ўргатиш ҳамда уларнинг қобилиятларини ...лантириш керак.

Мусиқа машғулотлари болаларнинг умумий маданиятига ҳам таъсир ...ий қолмайди. Ҳар хил фаолиятлар билан шуғулланиш (мусиқа тинглаш, қўшиқ айтиш, мусиқий – ритмик ҳаракатлар бажариш, ...лар мусиқий чолғуларида ижро этиш) болалардан диққатни, уюшқоқликни, ...ни талаб қилади. Бу фаолиятлар давомида болаларда иродавийлик ...ланиб, тортинчоқлик йўқола боради. Шу тарзда мусиқий фаолиятлар ...лар шахсининг маънавий – маданий сифатларини шакллантириш учун ...рли бўлган шарт – шароитларни таъминлайдиган ва уларнинг умумий ...ний савиясига асос солади.

Мавзуни мустакамлаш учун саволлар:

1. Мусиқа материалини ажратиб олиш.
2. Тарбия ва таълим методларини тизимийлаштириш.
3. Ишнинг турли босқичларидан фойдаланиш.
4. Мусиқа асарларининг турли-туман тематикларидан фойдаланиш (ижтимоий, табиат, меҳнат, болалар турмуши, эртаклар).
5. Мусиқа асарининг образлар сони ва шаклсига қараб аста-секин мураккаблашиб бориши.
6. Педагог болаларда актив фаолиятни вужудга келтириш учун образли ва шеърий сўз орқали ашула, ўйин, эшитиш

7.Бадиий талабларга жавоб берадиган асарларни қабул қилишга интил...

8.Асар танлашда идрокда бадиийликни бошдан кечириш ва асарл... ижро этиш.

9. Мусиқа жанрлари қаҳрамонлик руҳидаги, лирик оҳангдаги, ку... юморни ва жўшқин рақсона куйлар

10.Мусиқа машғулотлари асосий болаларнинг умумий маданиятига та... этиш воситаси

11.Мусиқа – жисмоний тарбия омили ҳамдир.

12.Мусиқа болаларнинг эстетик идрокини шакллантирувчи восита сифати...

13.Мусиқа раҳбарига қўйиладиган асосий талаблар.

14.Мусиқаболаларнинг эстетик идрокини шакллантирувчи восита сифати...

15.Болаларни жисмоний тарбиялашда мусиқанинг роли.

МУСИҚА МАШҒУЛОТЛАРИДА ИНТЕГРАЛЛАШГАН МАШҒУЛОТЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ МЕТОДИКАСИ

Режа:

1.Интеграллаштирилган таълим-тарбия жараёнида таълим мақсади... вазифаси

2. Мусиқанинг бошқа соҳалар билан интеграцияси

3. Интеграллаштирилган машғулотларда мусиқали дидактик ўйин психологияси

Интеграллаштирилган таълим-тарбия жараёнида таълим мақсади... вазифаси.

Шахсга хос асосий фазилатлар боланинг илк ёшларидан бош... шаклланишини инобатга олган ҳолда ҳозирги замон мактабгача таъл... муассасалари таълим-тарбия жараёни маънан бой ва ҳар томонлама баркам... шахсни шакллантиришга йўналтирилган илғор педагогик технологиялар... излаб топиш ва амалиётга татбиқ қилиш борасида тўхтовсиз такомиллаш... бораётганлиги билан характерланади. Эътироф этилаётган жиҳатл... педагогнинг, айниқса болаларда ижодий қобилиятларни тарбиялашда ... муҳим аҳамият касб этадиган мусиқа раҳбарининг фаолияти самарадорлиги... сезиларли таъсир кўрсатади. Мамлакатимиз Президенти Шавкат Мирзиё... таъкидлаганидек: «Ишнинг натижавийлигини таъминлаш–бу ҳар бир раҳб... ходимнинг бурчи ва мажбуриятидир». Бу сўзларни мактабгача таъли... муассасалари барча босқич ходимлари фаолиятига тааллуқли эканлигини тў... асос билан айтиш мумкин.

Мактабгача таълим муасссалари таълим-тарбия жараё... самарадорлигини оширишни таъминлашнинг муҳим йўналишларидан би... глобаллашган давр ахборот оқимларини фаол ўзлаштириш шароитда хилма-х...

...турлари асосида болалар ижодий қобилиятларини ўстиришда ...рлашган машғулотларни ўтказиш ҳисобланади. Амалиёт болаларга ...илган маълумотлар ҳар доим ҳам сифатли қабул қилинмаётганлигини ...тлиги ва ўз-ўзидан мактабгача таълим муассасалари таълим-тарбия ...нисбатан инновацион метод ва ёндашувларни ишлаб чиқишни ...муаммо сифатида кун тартибига қўймоқда. Ўзбекистон Республикаси ...нинг «2017 — 2021 йилларда мактабгача таълим тизимини янада ...лаштиришга қаратилган чора-тадбирлар тўғрисида»ги Қарори МТМ ...ри ва тарбиячиларини мазкур муаммони бартараф этиш, мактабгача ...ни сифатини кўтаришда янада фаол бўлишида ҳуқуқий асос бўлиб хизмат ...

Интеграллашган мусиқа машғулотларида фанлараро алоқалардан мақсадли ...ланиш болаларнинг ижодий қобилиятларини ривожлантиришда улкан ...ниятлар яратади. Яна шуни таъкидлаш керакки,дунё таълим-тарбия ...сида интеграллашган машғулотларда фанлараро алоқалардан мақсадли ...ланиш жуда кенг ёйилган. Табиий тарзда ҳар бир педагог ўз хусусий ...сини ишлаб чиқиш асносида интеграллашган машғулотларга кичик ...лса ҳам қандайдир янгилик киритишга ҳаракат қилади. Интеграллашган ...машғулотларда болаларнинг ижодий қобилиятларини шакллантириш ва ...тиришда қуйидаги воситалардан фойдалананиш тавсия этилади:

Мусиқа

Тасвирий санъат

Нутқ ўстириш

Театрлаштириш

Жисмоний тарбия

Интеграллашган машғулотлар мактабгача таълим муассасаларида бола ...ижодий қобилиятларини ўстиришга қаратилган замонавий таълим-тарбиянинг ...та муҳим ва истиқболли методологик йўналишларидан бири саналади. Интеграллашган машғулотларнинг бош мақсади ранг-баранг санъат турлари ...воситасида бола онги ва шу урида дунёнинг гўзал ва бетакрор яхлит образини шакллантириш билан белгиланади. Юксак ижодий натижа берадиган интеграллашган мусиқа машғулотларини ўтказиш уларни самарали қўллаш ...учун қуйидаги воситалардан мақсадли фойдаланишни ташкил қила билиш ...талаб қилинади.

- мусиқа – тарона, ритм, уйғунлик, динамика, интонация
- тасвирий санъат– расм (шакл, ҳажм, умумий композицияда турли ...предметлар уйғунлиги)
- нутқ ўстириш-эртак, шеър, ҳикоялар, суҳбат, томишмоқлар, мақоллар, ...ҳикматлар,

• театрлаштириш– драмалаштиришнинг ифодали воситалари: ҳаракатлар, жестлар, имо-ишоралар, овоз, интонация, ҳолатлар;

• жисмоний тарбия-гимнастика, мусиқий – ритмик ҳаракатлар, машқлар

Турли ёш гуруҳларида ташкил қилинадиган интеграллашган машғулотлар амалга ошириладиган ижодий фаолият турлари болаларнинг психологик, ва физиологик хусусиятларини тўла мос бўлиши инобатга олиниши муҳим.Масалан, кичик ёшидаги болалар билан ўтказадиган интеграллашган машғулотларимда қуйидаги фаолият турларидан комплекс тарзда қўллашда:

• нутқ ўстириш - эртак, шеър, қўшиқ

• жисмоний тарбия-мусиқий – ритмик ҳаракатлар, машқлар

Ўрта ёшдаги МТМ гуруҳларида эътироф этилаётган талаблар мусиқа ва театрлаштириш ҳисобига янада бойитилади:

• мусиқа – оҳанг, ритм, уйғунлик -гармония, динамика, интонация

• театрлаштириш -драмалаштиришнинг ифодали воситалари: ҳаракатлар, жестлар, имо-ишоралар, овоз, интонация, ҳолатлар;

Катта ёшдаги МТМ гуруҳларида ўтказадиган интеграллашган машғулотларимда эътироф этилаётган талаблар мусиқа, тасвирий санъат, нутқ ўстириш, жисмоний тарбия ҳамда театрлаштириш воситаларидан фойдаланилади. Интеграллашган машғулотларни катта гуруҳларда амалга оширишда «Мойчечак» методини қўллашни тавсия қиламан. Бу методни болаларни ўзбек миллий чолғуларида ихро этишда индивидуал тарзда таклиф қиламан. масалан, мойчечак гулининг ҳар бир япроғи билан бирор ўзбек миллий чолғусини белгилайман. Япроқлардан бирини танлаган бола белгиланган халқ чолғунинг номи, унинг ўзига хос хусусиятлари ҳақида маълумот бериш билан бирга ўша чолғуда ижро маҳоратини ҳам намойиш этишга, яъни уни чалишга ҳаракат қилади.

Тайёрлов гуруҳларида санаб ўтилган фаолиятларнинг барчасидан тўлақонли фойдаланилади, масалан, «Фломастерлар» методига мурожаат қиламиз. МТМда болалари мусиқа эшитиш асносида қўлларидаги фломастерлари билан доска ёки дафтарларида мусиқа характерига мос туйғуларини ранглар воситасида ифодалашга ҳаракат қиладилар. Бунда майин ва маҳзун оҳангларни тўлқинли чизиқлар, ўйноқи ритмларни эса қисқа ёки узун тўғри чизиқлар билан чизишади, шунингдек, жамоавий тарзда мусиқа характерига мос эртак айтишлари, қўшиқ куйлашлари ҳамда турли жисмоний машқларни бажаришлари мумкин бўлади. «Фломастерлар» методи болаларнинг тассавур ва образли тафаккурларини ривожлантиришда катта самара беради.

Мактабгача таълим муассасаси барча ёш гуруҳларидаги интеграцилашган машғулотлар самарали ҳисобланади ва юқори натижалар беради ҳамда болаларнинг маҳсулдор фаолиятини таъминлашга хизмат қилади. Ул

мактабгача таълим ёшидаги болалар мусиқий-ижодий ... ўстириш билан боғлиқ қуйидаги вазифалар ижобий ёки ... ҳал этилади:

Мусиқани тушуниш-англаш, ритмни ҳис қилиш қобилиятларини ривожлантириш, атрофдаги ҳодисалар моҳиятини теран идрок этиш, гўзал ... туйғуларини таъминлаш орқали боланинг мусиқага бўлган ... ўстириш.

Эмоционал ҳозиржавоблик ва ҳаракатлар ифодалилигини ўстириш.

Болаларга мос ижодий фаолият турларида уларнинг ижодий фаоллигини ривожлантириш: ижро орқали образлар характерини яратиб бера олиш; ... рақс ҳаракатларини ифодалай билиш, ўзи мустақил тарзда янги ... уйғунлигини кашф этиш, кичик ҳажмдаги қўшиқ ёки накоратларни ... қилиш.

Мустақиллигини шакллантириш, ташаббускорлик, кундалик ҳаётларида ... кўникмаларини амалиётда қўллаш, куй ижро этиш, рақсга ... ҳисоблаш ва ижодий тафаккур юритиш.

Интеграллашган жараён шакллари педагог, тарбияланувчилар ҳамда ота-оналар ўзаро янги муносабатлари ва вазифаларида акс этадиган якуний ... билан характерланади. МТМдаги бундай интегратив шакллар ... ҳамкорликдаги ижодий лойиҳалар, экспериментлар, экскурсиялар, ... ролли ўйинларни санаб ўтиш жоиз. Уларни амалга ошириш бир қатор ... ҳал қилиш ғоясини илгари суради:

• узлуксиз таълим тизимидаги барча умумий ўрта таълим мактаб ... иштирок этиши мумкин бўлган ҳамкорликдаги инновацион ... лойиҳаларни ишлаб чиқиш;

• методик қўлланмалар ва йўриқномалар мажмуасини ишлаб чиқиш;

• етакчи мутахассисларнинг ўзаро тажриба алмашишларини ташкил ...

Мусиқа таълимида ташкил этилган интеграллашган машғулотлар ... ижодий қобилиятларини ривожлантиришнинг истиқболли ... биридан бири ҳисобланади. Уларни самарали ташкил қилиш эса кўп ... мактагача таълим жараёнида иштирок этадиган педагог, мусиқа ... билими, тажрибаси, таланти, жонбозлиги, ташаббускорлиги, ... ва болажонлигига боғлиқ.

Таълим мақсадига мутаносиб бўлган таълим мазмунининг шахсга йўналтирилганлигини таъминловчи йўналишларни кенгайтириш.

Таълим мақсади ва мазмунининг болаларни ривожлантирувчи аҳамият касб ... уларнинг ёшига мослиги билан белгиланишини ҳисобга олиш асосий

вазифалардан биридир. Ривожлантирувчи таълим ҳар бир болан имкониятини ҳисобга олган ҳолда ўқитиш жараёни бўлиб, унда ўқувчини томонлама ривожлантириш мақсад қилиб қўйилади. Ривожлантирувчи таъл тизимида билим, кўникма ва малакалар боланинг ривожланганлик даражас белгиловчи натижалар бўлиб хисобланади. Таълим мақсадига мос келади таълим мазмуни муайян халқнинг тарихий, хаётий тажрибалари, илм маънавий мероси, фан-техника ютуқлари, жамият хаёти, ишлаб чиқа имкониятларини ўзида мужассамлаштириши керак.

Жисмоний ривожланиш. Мусиқавий ритмик фаолият учун жисмо сифатларни (куч, чидам, ирода, мувозантни ушлаш ва бош.) ривожланти болаларнинг ҳаракат фаоллигини оширишда мусиқавий асарла фойдаланиш. Болаларнинг жисмоний ва руҳий соғлигини сақлаш, мусиқ тарбия орқали соғлом турмуш тарзи тўғрисидаги тасаввурлар шакллантириш. Бола ҳаёти хафсизлигини таъминлаш.

Ижтимоий-ҳиссий ривожланиш. Мусиқа соҳасида катталар ва бола билан эркин мулоқат қилиш;дўстона ёндашув ва ўзгалар фикрини тингла ўргатиш.

Нутқ ўстириш ва саводга тайёргарлик. Боланинг театрлашган фаоли оғзаки нутқнинг барча компонентларини ривожлантириш; нутқ меъёрлар тўлиқ эгаллаши, мусиқий асарларни ёд олиши ва такрорлаши, куйлаши уч барча имкониятларни яратиш.

Атроф-муҳитни англаш. Мусиқа маданияти ва мусиқа саънати тўғрис тасаввурларини шакллантириш, ўйин фаолиятини ривожланти ватанпарварлик, ростгўйлик каби ҳис туйғуларини тарбиялаш. Мусиқ саънат ва ижодиёт соҳасида яхлит дунё сифатида қабул қилиш шакллантириш.

Бадий адабиёт билан таништириш. Болалар ижодини ривожланти турли саънат турларига қизиқишини уйғотиш, "Мусиқа" соҳасининг мазмун бадий адабиёт асарлари ёрдамида бойитиш, идрок этишни мустаҳкамлаш.

Меҳнат.Мусиқавий асарлар ёрдамида меҳнат, касблар, катталар меҳна билан таништириш, меҳнат қилиш истагини шакллантириш. Меҳнат фаоли давомида катталар ватенгдошлари билан муносабат ўрнатиш.

Интеграллаштирилган машғулотларда мусиқали дидактик ўйин психологияси

Мусиқа психологияси психология йўриқларига асосланаркан, бу тарм болаларнинг табиий хусусиятларини, қобилиятларини тўғри йўналтирувчи мусиқий қобилиятларини ривожлантиришга имкон берувчи мусиқ педагогикасига узвий боғлиқдир. Мусиқани эшитиш қобилияти, мусиқ

ритмни аниқлаш, текшириш каби анъанавий усуллар билан бир қаторда психологиясида мусиқий зеҳн, мусиқий истеъдод, қобилиятларни асарларни ўрганиш ва улар устида ишлаш, концертларда чиқиш учун кўриш, болалар ва концерт жамоаси билан ўзаро муносабатлар билан ишлашнинг аниқ усулларини топишга ёрдам беради.

Шу билан бирга ўйинли технологиялардан фойдаланишда бир қатор хусусиятлар ҳам намоён бўладики, бунинг оқибатида ҳар бир бола шахсий имкониятларини намойиш эта олади.

Ижтимоий хаётда ўзи эгаллаган ўринни барқарорлаштиради. Ўз–ўзини кўникмаларини ҳосил қилади. Ўйинли технологиялар нафақат билимларини мустаҳкамлаш, уларнинг амалий кўникма ва малакаларга таъминлабгина қолмай, балки болаларда муайян аҳлоқий, иродавий сифатларни ҳам тарбиялашга ёрдам беради.

Педагог ва психолог олимлар Д.Н.Узнадзе, Л.С.Виготский, А.Н.Леонтьев, Шмоков, Г.К.Селевко, П.Я.Гальперин, И.Оллоёров, А.Вербицкий ва ўйинларга асосланувчи фаолиятнинг моҳияти, уларнинг ўзига хос имкониятлари борасида тадқиқот ишларини олиб борганлар.

Айни вақтда биз бу борада зарур назарий ва амалий маълумотларга эгамиз. ташкил этишда қуйидаги мақсадлар кўзда тутилади.

Таълимий (дидактик) мақсад.
Тарбиявий мақсад
Фаолиятни ривожлантиришга йўналтирувчи

Мактабгача таълим муассасаларида ўтказиладиган байрам тадбирлари дастури

“Фидойинг бўлгаймиз сени, Ўзбекистон!”

(байрам эрталиги ишланмаси)

Байрам эрталигининг мақсади: Болаларни мустақил Ўзбе[кистон] ҳақидаги тасаввурларини бойитиш, кичкинтойлар қалбида ўз Ватанига, халқига, шу билан бирга, бутун инсониятга меҳр-муҳаббат уйғотиш.

Иштирокчилар: катта ва мактабга тайёрлов гуруҳ тарбияланувчилар[и]

Керакли жиҳозлар: Ўзбекистон Республикаси Давлат байроғи, шар[лар,] рангли ленталар, байроқчалар, рангли қоғоз ёки матолар.

Ўтказиш жойи: Мактабгача таълим муассаса ҳовлиси.

Бошловчи:

— Мустақил диёрмиз, миллат, Ватанмиз.
Юрт ишқи, халқ, меҳри қалбда намоён.
Онам - Ўзбекистон, бир жону танмиз,
Улуғ Истиқлолинг қутлайди жаҳон.

Ҳурматли меҳмонлар ва қасбдошлар! Бугун сизлар билан ватан[имиз] мустақиллигининг ---- йиллигини тантанали байрам қилиш учун йиғил[дик.] Барчангизни ушбу байрам билан табриклаган ҳолда даврага жа[жжи] кичкинтойларни таклиф этаман.

Мусиқа садоси остида болалар қўлларида каптарлар ва шарлар би[лан] кириб келадилар ва мусиқий композицияни намойиш этадилар.

Султонали Рахматовнинг “Ўзбекистон” мусиқаси

Болалар композицияни ижро этганларидан сўнг белгиланган жойларига бо[риб] ярим доира бўлиб турадилар.

БОЛА: Ҳар саҳар янграган
Улуғ мадҳиям.
Ҳар сатри ҳикматга
Тўлиқ Мадҳиям.
Энг гўзал қўшиғи
Озод элимнинг,
Муқаддас Мадҳиям,
Қутлуғ Мадҳиям.

Ўзбекистон Республикаси Давлат Мадҳияси янграйди

[Тарбиячи:] Болажонлар Ўзбекистон Республикаси ўзининг давлат [рамзлари]ни бўлмиш – байроқ, герби, мадҳиясига эга.

“Байроқча ”

[Бола:] (М. Асқархўжаева)
Байроғимизга қаранг — яшил,оқ ва ҳаво ранг
Мустақилликни ёқлаб турибди у ҳилпираб.
Юлдузлар ва янги ой байроққа бериб чирой,
Осмон узра ялтирар, узоқлардан кўринар.

“ Тамға “

[Бола:] (Н.Йўлдошева)
Тамғамизга бир қаранг, товланади ранг—баранг
Унга беради чирой, тепасидаги ҳилол ой
Бир томони пахтазор, куёш нурин сочади
Амударё, Сирдарё, чанқоғингиз босади
Ўртасида Хумо қуш, бизга омад тилайди.
Ўзбекистон номини жаҳон ичра тарайди

Болалар билан ўйин ўтказилади, байроқни ясаш.

(тарбиячининг ихтиёрига кўра рангли матолардан ёки рангли қоғозлардан)

Бошловчи: Бугун катта байрам Ўзбекистон республикаси ўз [мус]тақиллигига эришган кун. Мустақиллигимиз бугун ----- ёшга тўлган кун. [Барча]нгизни ушбу байрам билан чин қалбимиздан табриклаган ҳолда, байрамга [бағиш]ланган куй қўшиқлар ва шеърлардан баҳраманд бўлинг...марҳамат...

Бола: Ўзбекистон

Ўзбекистон—
Нурли бўстон,
Номинг сенинг—
Тилда достон.
Жаҳон ичра
Ягонасан,
Халқинг улуғ,
Мардонасан.
(Махмуджон Дадабоев)

Аваз Мансуровнинг "ВАТАН" кўшиғи ижро этилади

Бола: Кенжа авлод кўшиғи

Лим—лим тўлди бахт жоми
Етдик дорул замонга
Хумодек "Ўзбек"номи
Қанот ёйди жахонга.
Истиқлол—Озод ватан
Қуёшига ташаккур!
"Соғ бўл, авлодим!"деган
Юртбошига ташаккур!
(Маъмур Қаххор шеъри)

Бошловчи:. Ҳар бир юртда адолат ҳукм сурса халқ бахтиёр бўлади, м[illegible] равнақ топади. Кўриб турибмизки, Президентимиз болаларнинг со[illegible] бақувват бўлиб ҳар томонлама комил инсон этиб тарбияланишлари учун [illegible] шарт-шароитлар яратиб беряптилар. Бу ҳам бўлса инсон манфаатларини [illegible] қилишнинг энг олий мезони эканидан далолатдир.

Бола: Мен ҳар куни катталардан, телевизордан "Ҳаракатлар стратегияси" [illegible] гапни эшитяпман. Бу нима дегани ўзи, нега шу ҳақида гапириш[illegible] камалакдай рангларни кўрсатишяпти?

Бошловчи: Бу жиддий саволингизга жавобимиз шундай. Мана сиз ҳар [illegible] мактабгача таълим муассасасига келасиз, кун тартибига риоя қиласиз, [illegible] ўйинларни ўйнайсиз, машғулотларда қатнашасиз. Тарбиячи опангиз бер[illegible] топшириқларга уйда ота-онангиз, буви-бобожонларингиз билан жавоб[illegible] топасиз. Биз яшаётган Мустақил Ўзбекистонимизнинг ҳам яқин 5 йил ич[illegible] ҳар томонлама ривожланиши учун режа тузган. Бу катта режа Ватанимиз[illegible] бизнинг ва сиз азиз болажонларимизнинг келажагимиз учун хизмат қил[illegible] Танланган режамиз эса "Ҳаракатлар стратегияси" деб аталади. Ўзбеки[illegible] қандай ривожланади дерсиз. "Ҳаракатлар стратегияси" нинг рамзий тимсол[illegible] унга ажойиб жавоб берилган. Сиз камалакка ўхшаттан тимсоллар[illegible] болажонларимиз таърифлаб беришади.

1-бола: Осмонга ўхшаган тимсолнинг биринчи ранги бу кўк рангда. Бу р[illegible] мусаффо осмон ва зилол сувни эслатади. Кўк рангдаги режада Ўзбекистонн[illegible] ривожланиб, кучли давлат бўлиши учун жамият, яъни ҳамма одамлар бара[illegible] иштирок этсин, деган эзгу тилак бор. Дарвоқе буюк Соҳибқирон Амир Тим[illegible] давлатининг байроғи ҳам кўк рангда бўлган.

2-бола: Тимсолнинг иккинчи ранги эса сиёҳ рангда. Сиёҳ ранг, устиворл[illegible] адолат ранги, тараққиёт режасида, одамлар қонун-қоидаларга амал қил[illegible]

[illegible] ҳуқуқ идоралари, адолат ва одиллик билан муаммоларни ҳал [illegible] беради, дея ишонч билдирилди.

[illegible] ранги қанақа, сариқ албатта. Учинчи ранг, бойлик ва қудрат, [illegible] рангидир. Ўзбекистоннинг иқтисодиёти кучли бўлса, тадбиркорлар [illegible] сизга ёқадиган ҳамма нарса мўл бўлади. Оилангиз [illegible] бут, ота-онангиз пуллари ҳам кўп бўлади.

[illegible] Ҳаракатлар стратегиясининг кейинги ранги, томиримизда оқиб турган [illegible], яъни қизил рангда. Бу дегани, жамият хаёти ривожланади, [illegible] соғлом катта бўлишимиз, чиройли уйларда яшашимиз, замонавий [illegible] мактабларга боришимиз учун Ватанимиз доимо ҳаракат қилади.

[illegible] Охирги ранг, бизнинг орзуларимиздек оппоқ, ўзимиздек беғубор. Бу [illegible] англатади? Ўзбекистонда одамлар бир-бирини ҳурмат қилади, [illegible] ва иноқ яшайди, худди биз тенгдош болаларни дўстларимиздек [illegible] каби, Ўзбекистон ҳам, узоқ яқин давлатлар билан, яқин ҳамкорлик [illegible] режа қилган.

[illegible] Ҳозир қизларимиз ана шу камалаклар рангидаги ленталар [illegible] рақс ижро этадилар.

[illegible] ленталар билан рақс. Шухрат Зокировнинг "Вальс" мусиқаси

[illegible] Болалар, Ўзбекистон бу бизнинг туғилиб ўсган юртимиз. Ким [illegible], Республикамиз Ўзбекистоннинг пойтахти қайси шаҳар? (болалар [illegible]) Тўғри, Тошкент. Тошкент шаҳрининг кундан-кун чиройига-чирой [illegible]. Янги-янги уйлар, осмонўпар бинолар, чиройли, равон йўллар [illegible]. Болажонлар Жонажон ўзбекистонимизда яна қандай вилоятлар [illegible] биласизларми? (болалар жавоби)

[illegible] Ҳозир ўртоқларингиз ижросида севимли Ўзбекистонимиз-[illegible] чиройли гўшалари ҳақида шеърлар тинглаймиз.

[illegible] Пахта экиб донг таратган, меҳнат билан бахт яратган.
[illegible] гул ярашган, озод ўлкам обод ўлкам.
[illegible], Ўзбекистон !

[illegible] Кўркам Тошкент сенга пойтахт, истиқлолга тўлгин ҳар вақт.
[illegible] кулгандир бахт, яшил шаҳар бағринг баҳор.
[illegible], Ўзбекистон !

[illegible] Боғларга бой кенг Самарқанд, узумлари шакар пайванд.
[illegible] бутун эл баҳраманд, боғларинг соз тўкиндир ёз.
[illegible], Ўзбекистон !

[illegible] Қашқадарё буғдойлари, роса пишса ёз ойлари.
[illegible] фермер саройлари, тўлар донга тоғ хирмонга.
[illegible], Ўзбекистон !

[illegible] Кўҳна шаҳар Шаҳрисабзинг, Темур қурган оқ саройинг.

Кетди донги бор жаҳонга, бу ҳур диёр яшнамоқда .
Ўзбекистон , Ўзбекистон !

Бола : Туғишган эл Қорақалпоқ, бир мактабда олар сабоқ .
Бахтга мамнун яшар қувноқ , сенга ўртоқ йўли порлоқ .
Ўзбекистон , Ўзбекистон !

Бола : Қувада ҳам Наманганда ,анор, анжир ғарқ пишганда .
Россияда ейишганда, қилиб роҳат дерлар " Раҳмат ".
Ўзбекистон , Ўзбекистон !

Бола : Намангану, Андижонинг ,Фарғонанг бор сенинг шонинг .
Яшнамоқда тўрт томонинг ,пахта майдон олтинга кон .
Ўзбекистон , Ўзбекистон !

Бола : Ёзёвоннинг чўллари бор , боғу – бўстон ерлари бор .
Бургутлари баланд парвоз , ўтади ёз жуда ҳам соз .
Ўзбекистон , Ўзбекистон !

Бошловчи: Баракалла. Хозир болажонларимиз ижросида турли вилоятларнинг чиройли рақсларини томоша қилинг.

Рақс "Терма".

Бухороча рақс, Хоразм "Лазгиси", "Андижон полькаси" ва х.к.

(мусиқа раҳбари ихтиёрига кўра)

Бола: Ҳар доим бўлсин қуёш, коинот гулга тўлсин.
Ватанимиз қўйнида, халқлар шод омон бўлсин
Ҳар доим бўлсин қуёш, Ватан нурларга тўлсин .
Истагимиз ягона, тинчлик барқарор бўлсин .

Қўшиқ «Азиз бўстон»

Дилором Омонуллаева мусиқаси. Мирпўлат Мирзо шеъри

Бошловчи: Порлоқ диёримизнинг эртанги кун сохиблари. Мана байрамимиз ҳам ўз нихоясига етай деб қолди. Болалар, биз яхши ва тинч яшашимиз учун, осмонимиз мусаффо, еримиз гўзал, гуллар ва ўсимликларга, мева-ю сабзавотларга бой бўлиши, ариқ ва дарёларимизда сувлар оқиб туриши учун доим она табиатимизни асрашимиз, унга тўғри муносабатда бўлишимиз лозим. Мен сизларни Ўзбекистоннинг мустақиллик байрами билан яна бир бор табриклайман.

Якунловчи мусиқий композиция ижро этилади

Юздуз Усмонованинг "Ўзбекистон" қўшиги, Мухаммад Юсуф шеъри

"YANGI YIL SARGUZASHTLARI" BAYRAM KECHASI SSENARIYSI

Zal Yangi yil ruhida bayramona bezatilgan. Yangi yil mavzusida tayyorlangan devoriy gazetalar, plakatlar, sharlar, yasatilgan archa tadbirga ko'tarinki ruh bag'ishlaydi. Bolalar bayramona liboslarda, ertak qahramonlari obrazlarida tashrif buyurishgan.

__1-Boshlovchi:__ Assalomu alaykum, mehri daryo ustozlar va qalbi qaynoq bolalar!

Tabrik aylay sizni, do'stlar-yoronlar,
Yangi yil ham yangi iqbollari bilan.
Er-u osmon chin ko'ngildan jo'r bo'lar
Nurli xush ayyomda xushhollar bilan.

__2-Boshlovchi:__

Yayraylik to sahar to'lqin bo'lib,
CHehralar gulgun bo'lib,
Davramizda raqsga tushsin oy bo'lib,
Raqsga tushsin archalar tollar bilan.

__1-Boshlovchi:__ Mana, 2018 yil tugab, 2019 yil kirib kelishiga ham oz fursat qolgan.
__2-Boshlovchi:__ Barchangizga yangi yilda yangi baxt, yangi kuch-quvat, sog'liq-salomatlik tilaymiz.

(Eshik orasida g'ala-g'ovur boshlanadi.
Eshik ochilib, Oppog'oy va 3 ta mittivoy kirib keladi).

__1-Boshlovchi:__ Iya, bular kim bo'ldi ekan?
__2-Boshlovchi:__ Axir bu Oppog'oy bilan mittivoylar-ku! Bayramimizga tashrif buyurib, bizlarni juda xursand qildingiz.
__1-Boshlovchi:__ "Topgan gul, topmagan bir bog' piyoz" deyishadi. Oppog'oy, sizlar ham bayramimizga quruq kelmagan bo'lsangiz kerak.
__Oppog'oy:__ To'g'ri aytasiz. Yangi yil tabriklarimizni qabul qiling. Qani, mittivoylar!
__Mittivoylar:__

Biz – mitti-mittivoylar,
(Birgalikda) Xushchaqchaq chaqqonvoylar!
Gar o'yinga tushsak biz,
Qattiq qarsak chaling siz.

__Oppog'oy:__ So'zlaringiz isboti bilan bo'lsin, Mitivoylar, davraga marhamat!
(SHo'x kuy yangraydi. Mittivoylar mehmonlarni ham davraga tortib, birga raqsga tushadilar. SHu payt qaroqchilar sekin kirib kelib, Oppog'oyni o'g'irlab ketishadi.
Raqs tugagach, hamma uning yo'qligini sezib qoladi).
__1-mittivoy:__ Voy, Oppog'oy yo'q-ku, qayoqqa ketdi ekan?
(Eshikdan qizil qalpoqcha kirib keladi).

Qizil qalpoqcha: Salom, bolalar! Hammangizni Yangi yil bilan tabriklayman. Men ham sizlar bilan bayramda o'ynasam maylimi?

1-Boshlovchi: Qizil qalpoqcha, bizning Oppog'oyimiz yo'qolib qoldi. Sen uni ko'rmadingmi maboda?

Qizil qalpoqcha: Ko'rdim. Uni qaroqchilar o'rmon tomonga olib ketishayotgandi. SHu yo'ldan to'g'ri ketsangiz, ularni topasiz.

(Mittivoylar chiqib ketishadi. Shu payt bo'ri kirib keladi).

Bo'ri: Qizil qalpoqcha, men seni yeyman!

Qizil qalpoqcha: SHoshma, bo'rivoy! Avval shartimni bajar. Agar g'olib chiqsang, mayli, yeyaver. Lekin yutqizib qo'ysang, Oppog'oyni topishda mittivoylarga yordam berasan. Bo'ptimi?

2-Boshlovchi: Tennis koptogini qoshiqda manzilga yetkazishingiz kerak. Lekin qoshiqni qo'lda emas, og'zingda ushlashing kerak bo'ladi.

1-Boshlovchi: Qani, bo'rivoy bilan bellashadigan mard bolalarimiz bormi? Marhamat . . .

(Bo'ri va 2 bola o'zaro bellashadi. G'olib bolaga sovg'a beriladi).

2-Boshlovchi:

Eh, maqtonchoq bo'rivoy,
Yutdi-ku bu bolakay.
Jazosiga o'ynaysan,
Baland-baland sakraysan.

Bo'ri: Mayli, roziman. Mana shu chaqqon bolajonlar bilan o'ynaganim bo'lsin. Mashshoqlar, chalinglar "Bagdaduri"ga!

(SHo'x qo'shiq yangraydi. Bo'ri va bolalar raqsga tushishadi. Musiqa tugagach, Bo'ri chiqib ketadi. SHum bola va SHumtaka kirib keladi. Ular o'zaro bahslashadi).

Shum bola: Ha, topolmadingiz-ku, "Aqlda tengi yo'qman" derdingiz-ku. SHuniyam topolmading.

SHumtaka: Qiyin ekanda, topishmoqlaring, osonrog'ini so'ragin.

1-Boshlovchi: Hoy-hoy, SHum bola, Shumtaka. Nega bahslashayap-sizlar? Yangi yilni janjallashib kutib olmoqchimisizlar?

2-Boshlovchi: Biron nimani bilmayotgan bo'lsangiz, keling, bolalardan so'raymiz.

Shum bola: To'g'ri aytasiz. Bolajonlar, SHumtaka aytgan topishmoqlarimga javob topolmayapti. Unga yordam berasizlarmi?

Bolalar: Ha.

Shum bola: Unda eshitinglar.

1. Tomorqada o'sadi,
Tilingni xo'b chaqadi.
(garimdori)
2. O'zi bitta, ko'zi ikkita,

Mo'ylovi o'zidan ham uzun.
(suvarak)
3. Dunyoda eng mazali,
Kalanali, jizzali.
(non, kulcha)
4. Bo'g'irsoqday dumaloq,
Tanqida bosar chanqoq.
(tarvuz)
5. Yoz bo'yi u mehnatda,
Qishda uxlar, albatta.
(chumoli)
6. Ayyorlikda tengi yo'q,
Tovuq, g'ozning tinchi yo'q.
(tulki)

(SHum bolaning topishmoqlariga to'g'ri javob bergan bolalarga sovg'a beriladi).

1-Boshlovchi: Qoyil, ofarin, bolalar! "Aqlda tengi yo'q" deb sizlarni aytsa bo'larkan.

2-Boshlovchi: SHumtaka, SHum bola, sizlar mabodo qaroqchilarning qayoqqa ketganini bilmaysizlarmi? Ular Oppog'oyni o'g'irlab ketishdi. Mittivoylar esa ularning ketidan quvib ketishgandi.

Shumtaka: Ko'rdik, ko'rdik ularni. Qayoqqa ketishganini ham bilamiz. Lekin avval bolalar bilan bir "Andijoncha"siga raqsga tushmoqchimiz.

Shum bola: Avval mazza qilib o'ynab olaylik. Keyin Mittivoylar qayoqqa ketganini aytamiz. Qani, bolalar davraga marhamat!

(SHum bola, SHumtaka va bolalar raqsga tushadilar).

Shumtaka: Ey, rahmat. Zo'r o'ynarkansizlar. Mazza qildim.

Shum bola: Ana endi aytsak bo'ladi, Mittivoylar qayoqqa ketganini. Ular Alishox saroyiga kirib ketishganini ko'rdik.

1-Boshlovchi: Iya, qaranglar, olampanohimizning o'zlari bakovul-yasovullari bilan birga tashrif buyurishibdi bayramimizga.

2-Boshlovchi: Marhamat, davra sizlarga muntazir.

(" Alishox" guruhi ijrosida raqs ijro etiladi. Raqsdan so'ng Mittivoylar, SHumtaka, SHumbola, Bo'ri, Yalmog'iz kampirni, qaroqchilarni sudrab olib kelishadilar).

2-Mittivoy: Mana, biz ularni tutdik.

3-Mittivoy: Yalmog'iz kampirning buyrug'i bilan manavilar Oppog'oyni o'g'irlab, berkitib qo'yishdi.

1- Mittivoy: Qaytarib ber, Oppog'oyni, yaramas kampir!

Yalmog'iz: Bo'pti, bo'pti. Agar biz bilan o'rtoq bo'lsanglar, biz bilan birga raqsga tushsanglar,Oppog'oyni qaytarib beraman.

1-Boshlovchi: Bolajonlar, yalmog'iz kampir bilan, qaroqchilar bilan raqsga tushamizmi?
Bolalar: Ha, mayli.
2-Boshlovchi: Unda hamma raqsga tushsin!
(SHo'x kuy yangraydi. Hamma raqsga tushadi. Musiqa to'xtaganida, Oppog'oy kirib keladi).
Oppog'oy: Hammangizga katta rahmat. Meni bandilikdan ozod qildinglar.
1-Boshlovchi: Oppog'oy, Yalmog'iz kampir ham, qaroqchilar ham "Endi yovuzlik qilmaymiz" deb so'z berishmoqchi hammamizga.
Yalmog'iz va qaroqchilar: So'z beramiz! Endi hech ham yomonlik qilmaymiz.
2-Boshlovchi: Juda soz. Ana endi bayramimiz bayramday o'tadi.
1-Boshlovchi: Bolajonlar, yangi yil kirib kelishi uchun yana 2 ta mehmonni taklif qilishimiz kerak bu yerga.
Oppog'oy: Kim ekan u mehmonlar?
Bolalar: Qorbobo! Qorqiz!
Shumbola: To'ppa-to'g'ri. Endi hammamiz birgalikda Qorbobo bilan Qorqizni chaqiramiz.
Hamma: Qorbobo! Qorqiz! (3 marta).
(Qorbobo Qorqiz bilan kirib keladi)
Qorbobo: Salom, meni aziz bolajonlarim. Kirib kelayotgan Yangi yilingiz muborak bo'lsin.
Qorqiz: Bobojon, bayram avjida-ku. O'yin-kulgi-ga, musoboqalar ham qiziqarli o'tgan bo'lsa kerak. Yangi yil sovg'alarsiz bo'lmaydi, albatta.
Qorbobo: To'g'ri aytasan, qizim, hammangizga yetarli sovg'a bor qopimda.
(Qorbobo bolalarga sovg'a ulashadi).
Qorbobo: Iya, archamiz uxlab qopti-ku. Bayram chiroqlarini yondirishim uchun menga yordam berishingiz kerak, bolajonlarim. Hammamiz birgalikda "Archa, yon" deymiz.
Bir, ikki, uch . . . archa yon! (3 marta). (Archa yonadi).
1-Boshlovchi: Yangi yil muborak, aziz Vatanim!
Farzandlari sog'lom, qudratli yurtim!
Yangi yil muborak, mehnatkash halqim!
Fidoiy, mardona, jonkuyar elim!
(Yangi yil haqida qo'shiq yangraydi. Bolalar raqsga tushadi)
2-Boshlovchi: Mana, bugungi bayram dasturimiz ham nihoyasiga yetdi. Barchangizga o'qishlaringizda katta muvaffaqiyatlar tilab qolamiz. Xayr, salomat bo'ling!
1. И 1-Boshlovchi.
2. 2- Boshlovchi.

Oppog'oy
3 ta mittivoy
Qizil qalpoqcha
Bo'ri
SHum bola
SHumtaka
Qorbobo
10. Qorqiz

"YANGI YIL BAZMI"

Katta zal yangi yil bayramiga monand bezatiladi. Zal o'rtasida archa chiroyli qilib bezatilgan, mehmonlar uchun o'rindiqlar tayyorlangan. Barcha qatnashuvchilar turli kostyumlarda kelishgan. Hammada bayram kayfiyati.

Boshlovchilar davraga chiqib keladi.
1-boshlovchi:
Assalomu alaykum, aziz davramiz qatnashchilari!
2-boshlovchi:
Assalomu alaykum, qadrli mehmonlar, hurmatli hamkasabalar.
1-boshlovchi:
Bugungi "Yangi yil bazmi" bayram kamavalimizga xush kelibsizlar.
2-boshlovchi:
Avvalambor sizlarni yaqinlashib kelayotgan yangi yil bilan chin dildan muborakbod etamiz.
1-boshlovchi:
Sizlarga sog'lik, baxt, uzoq umr, ishlaringizda omad tilaymiz. Yangi yildagi ishlaringizda rivoj tilaymiz.
2-boshlovchi:
Keling bayram kechamizni ajoyib bir qo'shiq bilan boshlaymiz.
(Qo'shiq)
1-boshlovchi:
Yangi yil bayrami yil boshlanishi qadimda turli fasllarda nishonlangan. Jahonning ko'pgina mamlakatlari Grigoryan taqvimi bo'yicha yangi yilni nishonlay boshlaganidan so'ng XX asrda O'zbekistonga ham bu an'ana kirib kelgan.

Mustaqillikdan so'ng 1992 yilning 3 iyulida qabul qilingan "O'zbekiston Respublikasida bayramlar kunlari" to'g'risidagi Qonun asosida 1 yanvarь – Yangi yil bayrami deb belgilandi.

2-boshlovchi:

Darhaqiqat yangi yil bayrami juda ko'p mamlakatlar qatori bizning ona diyorimizda ham ajoyib tantanalar bilan nishonlanadi. Kelinglar dasturimizning avvalida davramizga Qorbobo va Qorqizni taklif qilamiz. Marhamat Qorbobo va Qorqiz, davramizga xush kelibsiz. Qo'shiq. qorbobo va qorqiz raqsga tushadi).

1-boshlovchi:

Orziqib kutilgan aziz mehmondek
Tashrif buyurmoqda Yangi yilimiz.
Qalbimiz yorishib nurli osmondek,
Go'zal his-tuyg'uga to'lar dilimiz.
Yangi yil kutmoqlik ezgulik tilab,
Ulug' ahd sanalur har xonadonda.
Shodon chehralarda gul ochar xanda.
Orzular mazmuni – tinchlik, omonlik,
Gulzordek yashnasin ona-yurt bog'i.

2-boshlovchi:

Aslo tark etmasin erk, farovonlik,
Abad porlayversin Vatan bayrog'i.
Yillar o'taverar bo'g'inma-bo'g'in,
Hayot zanjirida oltin xalqadek.
Yurakka joy aylab yurt ishqi cho'g'in,
Olg'a boshlayverar bizni darg'adek.
Peshona terimiz bilan o'lkamiz
Dovrug'in olamga taratmoqdamiz.

1-boshlovchi:

Bugungi bayram karnavalimizga biz bir guruh san'at ahillarni taklif etganmiz. Hozir navbatni ...qiziqchilar guruhiga beramiz.

(Yangi yil hazillari).

2-boshlovchi: Endi navbat tumanimizning xush ovoz xonandasi .... beramiz.

(Qo'shiq yangraydi).

1-boshlovchi:

Barchamiz yaxshi bilamizki Yangi yil bayramlari hech qachon Qorbobo va Qorqizsiz o'tmagan. Hozir tabrik uchun so'zni qorbobodan eshitamiz. (Qorboboning tabrigi) Rahmat qorbobo.

2-boshlovchi:

Biz bugungi bayram dasturimizda eng chiroyli kostyumlar tanlovini e'lon qilgan edik. Hozir shu tanlov g'oliblarini taqdirlash uchun so'z navbatini maktabimiz direktori ....dan so'raymiz.

Rahmat. Marhamat, barchangizni raqsga taklif etamiz.

(Qo'shiq yangraydi).

1-boshlovchi:

Yana elimizda muqaddas ayyom,
Kutyapmiz Yangi yil tongini xursand.
Muborak bo'lg'usi shu qutlug' bayram –
Qutlug' tilagimiz dillarga payvand.

Kirib kelayotgan Yangi yilimiz muchal taqvimi bo'yicha .....yili ekan. Bu yil aytishlaricha to'kin-sochin, serhosil va osudalik yili bo'lar ekan. Sizlarni Yangi yil bilan yana bir bor tabriklaymiz.

2-boshlovchi:

Bayramona kayfiyat sizlarni yil davomida tark etmasin, chehrangizdan tabassum, dasturxoningizdan qut- baraka arimasin. Bayram dasturimiz nihoyasida sizlarni zalda tashkil qilingan Yangi yil mavzusidagi rasmlar ko'rgazmasiga taklif etamiz, marhamat.

1-boshlovchi:

Xayr, salomat bo'linglar. Kel, yana shod ko'nglimizni ayla shodon, Yangi yil, Senda ijrosin kutar ko'p orzu-armon, Yangi yil.

НАВРЎЗ – БАҲОР БАЙРАМИ ЭРТАЛИГИ

Сахна байрамона безатилган, гуллар, калдиргочлар, дарахтлар, уртада «Ассалом Навруз» деб ёзилган ёзма. Сахнага миллий мусиқа остида жарчи кириб келади.

Шўх мусиқа остида болалар залга карсаклар билан кириб келадилар.

Жарчи: Бор-хо, кел-хо
Ҳамалим-ха, амалим-ха.
Сайл байда тезда етиб кел
Уйнагани кел, куйлагани кел.
Кувнагани кел, келмасанг ҳам
Кел-ооооооооооо!

Бошловчи : Ха, ха нима гап тинчликми узи?

Жарчи: Элимизга Наврузи олам келди, хали хабарингиз йукми?

Бошловчи: Булмаса уртокларингни ҳаммасини чакир, бойчечак топайлик. Бойчечак кукламнинг илк элчиси. Биргаликда бойчечакни олиб хонадонларга

кириб олган кишни хайдайлик. Уни омонлик-сомонлик деб кузларига суртиш учун момоларимиз ва боболаримизга етказайлик.

Бошловчи: Бойчечак чикибди бугун Навруз экан.
Ҳамма бир-бирига жигар Суз экан.
Олам ҳам баробар кеча-кундуз экан.
Бойчечак чикибди бугун Навруз экан.
Ассалом юзлари ёруг Наврузим
Ассалом тонг каби отган Наврузим

«НАВРЎЗ келибон **» кўшиғи.**

Аямажуз кампир:
Ха хали бойчечак термокчимисизлар, чучварани хом санабсизлар. Териб бупсиз. Мен ҳозир Сарик Сумалак, Ахмон Дахмон, Хезим Курбон каби дўстларимни шундай ишга солайки, ниш ураётган кукатлару майса гиёхлар унмай куйсин. Ахир фасллар ичида энг аълоаси булган киш туғаб колса биз нима қиламиз. Келинглар мени ёрдамчиларим уз хунарингизни курсатинг.

Бурон: Хукмимни утказаман, захматлар етказаман.

Жарчи: Йук, йук бурон шошмагин куп хаддингдан ошмагин.
Хеч качон енголмайсан заминни ололмайсан.
Уртоклар биргаликда Аямажузни хайдайлик
Дўстлари билан бирга заминдан чикарайлик
Ушанда кунлар исиб юртда мул-кул булади
Майсалар ҳам ниш уриб бахор кулиб келади.
Кани-кани бошладик.
(мусиқа остида хайдашади, мусиқа остида куёш кириб келади)

Куёш: Салом азиз болаларим гулу-райхон лолаларим
Наврузингиз муборак байрам шодлик муборак
Мен куёшман нурларим билан илик, иссик тафтларим билан
Хар тонг мен ҳам шошаман яйраб нурим сочаман.
Бахор келди заминга дарахтлару гулларга
Инсону-жонзотларга айникса дехконларга

(Куёш бобо бойчечак ётган жойдан айланиб утади. Аста-секин иссик тафтидан ок чойшаб кор тагида ётган бойчечак кузгала бошлайди.)

«Гуллар » ракси.

СЕДАНА ПАТИР

Бошловчи: Куп утмасдан бурон тиниб Яна биллурдек балкди
Жониворлар яйраб яшнаб кизгалдоклар зармунчок такди.

Барча хушнуд РАҚСИга чорлар сурнайнинг шўх садоси
Наврузнинг шодликларин йуқдир чеки адоси.

«Бугун байрам» РАҚСИ.

Бошловчи:
Салкин сахарларда бодом гулида
Бинафша лабида ерларда бахор
Кушларнинг парвози елларнинг нози
Бахмал водийларда кирлада бахор.

Аия болажонлар ва меҳмонлар даврамизга гузал Бахорой ташриф буюрапти. Кани Бахоройни карсаклар билан кутиб олайлик.

«БАХОР ВАЛСИ» МУСИҚАСИ.

Бошловчи: Хуш келибсан гузал бахор чин кунгилдан ассалом
Хуш келибсан Яна бир бор сенгадир ширин калом.

Бахорой: Нозима Хуш вакт булинг болалар гулу райхон лолалар.
Наврузингиз муборак байрам шодлик муборак.
Мен Бахорой гулларим билан илик куёш нурларим билан
Кушик айтиб шўх ирмокларим елдай уйнаб Кук япрокларим
Меҳмон бўлиб келдим болалар олиб келдим гулу лолаларим.

Болажонлар мен сизларга топишмоклар олиб келганман мен уларсиз гузал Бахорой була олмайман. Топасизларми?

ТОПИШМОКЛАР.

1. Тошу кумларни суриб тогдан келар югуриб. (Сув)
2. Бахорда усиб чикдим ям-яшил бўлиб чикди. (Майса)
3. Нур сочар утли яшар бокай десанг куз камашар. (Куёш)
4. Узи кизил гузал бирам, кирга ёзар гузал гилам. (Гуллолалар).
5. Кулсиз оёксиз эшик очар. (Шамол)
6. У тушганда дала - қир кулади қиқир-қиқир. (Ёмгир)

Рахмат болажонлар жудаям топагон экансизлар. Болажонлар мен яначи сизларга гулларни олиб келганман улар сирли гапира олишади.

Ҳамма гуллар: Келди бахор келди бахор биз бахоринг элчиси
Бизни бахор бошлаб келди биз бахорнинг элчиси

Чучмома: Мен утлокнинг кизиман онам бахор гуллола

Мен бахор юлдузиман мен чучмома чучмома.

Бойчечак: Очилдими бойчечак энди харён гул демак.
Чунки бахор элчиси мен миттивой бойчечак

Бинафша: Бинафшаман бинафша навбахорнинг гулиман.
Эрта бахор очилиб сизни хурсанд қиламан.

Лола: Баргим яшил ва таранг шапалокдай хар бири,
Лолага сиз бир каранг гулларнинг энг дилгири.

Атиргул: Атиргулман атиргул, яйраб, кувнаб уйнаб кул.
Мендан ясаб гулдаста мени ҳамма севади.
Гуллар ичра уктамман, хар инсонга ҳамдамман.
Ана шундай атирман ҳамма ёкка татирман.

Кунгироктул: Буйим баланд кунгироктул баргим яшил гулим кукич
Шамол дейди кулиб нукул гул юзингдан бергил упич.

Бахорой: Болажонлар энди гуллар сайлига марҳамат.

«ГУЛЛАР САЙЛИ» кўшиқ.
Седана патир

Бахорой: Болажонлар ўлкамизга мен билан биргаликда кушлар ҳам учиб келишган.
Бахорой: Энди мен сизларга кушлар хакида топишмоклар айтаман.
Касби доим такир-тукир, кайда илон курса чукир. (лайлак)
Лайлак: Мен кушларга созанда соз чаламан азонда.
Дала даштда юраман ёз гаштини сураман.
Бахорой: Ўйнинг шифтида уйи, куйлаб берар хар куни
Бахорда кутиб олиб кузатамиз куз куни (калдиргоч)
Калдиргоч: Калдиргочман калдиргоч эшигингни тезрок оч
Уйга кириб дам олай сунг узимга ин солай
Аслида курувчиман пашшани кирувчиман
Одамларга кулса бахт мен хам шодман ҳамма вакт
Бахорой: Азиз болажонлар кушларни доим авайлаб-асранг. Улар хеч ҳам нобуд булмасин.

«Угил болалар Ассалом Навруз Рақси.

Бошловчи: Болалар даврамизга дехконбобо келяптилар!

«ДИЛХИРОЖ» МУСИҚАСИ.

Дехконбобо: Салом болалар Кузи мунчоклар
Келтирдим сизга кукат ва гуллар
Эксангиз уни яшнагай диллар.
Наврузингиз муборак байрам шодлик муборак!
Бошловчи: Рахмат бобожон сизнинг байрамингиз ҳам муборак булсин.
Дехконбобо: Болалар бир топишмогим бор топасизларми?
Болалар: Топамиз!
Дехконбобо: Кеча-кундуз кайнайди дилларни у хушлайди
Витаминга жуда бой есанг биласан мисли той.
Болалар: Сумалак!

«Осмондаги камалак» кўшиғи.
Асал кизи.
Хай ёр-ёр

Дехконбобо: Э…Рахмат болажонлар! Мени хушнуд эттинглар. Эндичи болажонлар «Дарбоз» уйинини уйнаймиз.
ЖИГИ-ЖИГИ Гимнастика
Дехконбобо: Рахмат болажонлар! Жудаям чакон, кувнок, зукко болалар экансизлар. Мен ҳам борай, ишлар бошланяпти. Тупрок илиб колди. Далалар мени чорламокда. Бахор эса кутиб турмайди. Сизларнинг ризку - рузингиз барака уругини Айни ерга сепиш вакти. Кани Бахорой юринг улкамизни кезайлик бутун борликни жонлантирайлик. Хайр болажонлар куз фаслида учрашгунча хайр!!!

«Наврузгинам» кўшиғи

Хайр, боғча
Оқ ювиб-тараб бизни,
Қолдирмай кўнглимизни,
Эркалатиб асрадинг,
Қучиб ҳар биримизни.
Ҳа, ўсди бўйимиз ҳам,
Ақлимиз, ўйимиз ҳам,
Ўқиб, билим олишнинг
Вақти етди чинакам.
Ўстирдинг, бериб туз-нон,
Мисли она – меҳрибон,

Бир умр миннатдормиз
Сендан азиз боғчажон.
Кўйдик кўксимизга кўл,

Бизга тилагин: "Оқ йўл!"
Саф тортамиз мактабга,
Хайр, боғча омон бўл!

1-Boshlovchi:
Assalomu-alaykum, aziz ustozlar, muhtaram o'quvchilar! Har yili an'anaviy o'tkaziladigan "Hosil bayramiga" xush kelibsiz!
2-Boshlovchi:
Jannatmakon yurtimiz, betakror tabiatga ega ona zaminimiz turfa ne'matlaridan tashkil topgan bugungi yarmarkani ochiq deb e'lon qilamiz!
1-Boshlovchi:
Zavqi baland azamat paxtakoru dehqonim,
Mo'l hosildan to'kindir dasturxonda but nonim,
Seni jahon tanidi, qadding rostla Turonim,
Kulib boqqin olamga ozod O'zbekistonim!
2-Boshlovchi:
Darhaqiqat, Jannatmonand vatanimiz, tuprog'I zar, suvi gavhar ona zaminimiz bag'ridan rango-rang nozu-ne'matlar undirayotgan dasturxonlarimizni rizqu ro'zga to'ldirgan bobodahqonlarga ming tasanno, ming ofarin!
1-Boshlovchi:
Davraga kechamiz qahramoni Dehqonboboni taklif etamiz!
(Davraga qo'lida savat to'la mevalar bilan Dehqonbobo kirib keladi)
Dehqonbobo:
Assalomu alaykum, mening aziz bolajonlarim! Barchangizga "Hosil bayrami" muborak bo'lsin! Bugungi bayram kechangizga taklif qilganingizdan minnatdorman. Aziz nabiralarim, sizlar aqlli dono, zukko bolalarsiz. Yonib turgan ko'zlaringiz, jo'shqin shijoatingiz buni yaqqol aytib turibdi. Qani bugungi bayram tadbiriga qanday tayyorlandingiz, yurtimiz tabiati, shifobaxsh ne'matlari haqida nimalarni bilasiz?

2-Boshlovchi:

Bobojon, bizning bolajonlarimiz bugungi bayram tadbiriga ajoyib sher va qo'shiqlar, raqslar tayyorlaganlar. Marhamat, kechamizning mehmoni bo'lib bunga o'zingiz guvoh bo'ling!

(O'quvchilar tomonidan kuy va qo'shiqlar ijro etiladi)
1-Boshlovchi:
Aziz o'quvchilar,tabiat nematlari haqida nimalarni bilasiz?
2-Boshlovchi:
Hozir sizga mevalar tilga kirib o'z hususiyatlari haqida ma'lumot beradilar.
Marhamat, tinglang!

O'RIK:
Meni derlar qand o'rik,
Vitaminga liq to'liq,
Rangim sariq, zarg'aldoq,
Olxo'riga men o'rtoq.
Gullarim xushbo'y, ko'rkam
Siylagan meni ko'klam,
Pishgach asalga to'lay,
Yurakka quvvat bo'lay!
OLMA:
Men sizlarni olmangiz,
Xonligimda olmangiz!
Nortojiga o'xshab so'ng
Voy qornim! deb qolmangiz!
Bog'larga chiroymanda,
Vitaminga boymanda!
Pishganimda emasangiz,
Qolasizda armonda!

GILOS:
Go'zal qizlar labidek
Yal-yal yonar yanog'im
Tabiatga ko'rk bergan
Har bir gulu-yaprog'im.

NOK:
Mevam o'xshar olmaga,
Xa, biroz qarindoshmiz,
Ra'nodoshlar oilasining
Madaniylariga boshmiz
Nihollarim nozikroq,
Kech kiraman hosilga.

Lekin parvarish bo'lsa,
Dehqonni ko'ngli to'lsa
Sharbatlarga to'laman,
Rosa quvvat bo'laman!

YONG'OQ:
Yog'och qobiq ichida
Moyga to'lganman juda
Quvvatsizga darmonman
Vitaminlarga konman.
Iltimosim bir faqat
Pishgunimcha qil toqat!
Yetilib pishib olay,
Tanangga quvvat bo'lay!
KO'KSULTON: Bolajonlar joniman
Ko'k meva sultoniman,
Maza qilib yesangiz
Vatanimning koniman.

1-Boshlovchi:
Aziz bolajonlar, mana mevalar haqida qancha ma'lumotlarga ega bo'lib oldik. O'ylaymanki, ularning so'zlariga amal qilib, dov-daraxtlarga ozor bermaysiz, mevalarni pishmasdan avval uzmaysiz!

2-Boshlovchi:
Bizning o'quvchilarimiz aqlli, dono, mehnatkash bolalar. Ular bog'va tomorqalarda, maktab yer uchastkasida mehnat qilib hosilning mo'l bo'lishida dehqonlarimizga, bog'bonlarimizga shuningdek, o'z ota-onalariga yordam beradilar. Hozir ular ishtirokida meva, sazavot va poliz ekinlarining hususiyatlari haqida ma'lumotlarni tinglaymiz.

(O'quvchilar ishtirokida meva va sabzavotlar haqida, ularning ahamiyati, o'sish sharoiti, tabiatdagi va insonlar hayotidagi ahamiyati haqida ma'lumotlar aytiladi)

-Bog'larimizdan keng o'rin olgan shirin shakar mevalar zahmatkash dehqonu mirishkor bog'bonlarimizning mashaqqatli mehnatlari bilan yetishtiriladi. Har bir daraxtning o'ziga xos shoxlanishi tufayli bir-birlariga soya solishi mumkin. Shuning uchun bog'bonlarimiz daraxtlarga muayyan shakl berish orqali shoxlarini qisqartirib, ildizdan kelayotgan suv va oziq moddalarni kerakli yo'nalishga solishadi. Daraxtlarga shakl berish asosan kech kuzda yoki erta bahorda o'simliklarda shira harakati boshlanmasdan oldin o'tkaziladi.

- Tabiatda keng tarqalgan tabiiy holda o'sadigan yovvoyi olma, olcha, nok, do'lana kabi daraxtlardan, na'matak, malina, qorag'at kabi butalardan payvandlash uchun

Bog'bonlarimiz foydalanadilar. Chunki, ular issiq-sovuqqa va kasalliklarga chidamli, [illegible] bo'lganlari uchun yangi navlar yaratishda keng qo'llaniladi.

Tuproq unumdorligini oshirishda ayniqsa dukkakli o'simliklar, xususan dukkakdoshlar oilasining vakillarining ahamiyati katta. Chunki ularning ildizida tugunak bakteriyalar yashaydi. Bu bakteriyalar esa havodagi erkin azotni o'zlashtirib, tuproqni azot birikmalariga boyitadi. Burchoqdoshlar oilasiga mansub beda, loviya, mosh kabi o'simliklar ekilgandan so'ng tuproq unumdorligi ortib hosil mo'l bo'ladi. Shuning uchun yerga ishlov berishda, ayniqsa almashlab ekishni joriy qilish zarur, chunki har yili tuproqqa bir xil ekin ekish hosildorlikni va tuproq unumdorligini pasaytiradi.

O'simliklar gullab changlangandan so'ng ulardan meva hosil bo'ladi. Hamma o'simliklar ham meva tugavermaydi. Faqatgina changlangan gullargina hosil beradi. Gullarning changlanishida hashorotlarning ayniqsa, asalarilarning ahamiyati katta. Bir gramm asal yig'ish uchun asalari yuzlab gulga qo'nadi. Bir guldan ikkinchi gulga qo'nganda gul changini ham olib o'tib gullarni yaxshi changlantiradi. Shuning uchun bog'bonlarimiz o'simliklar gullagan paytda asalari qutilarini bog'larga olib chiqadilar. Bu esa ham mo'l hosil ham sifatli asal olish imkonini beradi.

Dehqonbobo:
Barakalla, bolalarim, siz dov-daraxtlar, meva va urug'lar hattoki gullarning changlanishini ham yaxshi bilar ekansiz. Shuning uchun sizlarga sovg'a tayyorlab kelganman.

1-Boshlovchi:
Rahmat, dehqonbobo,lekin bolajonlarimizdan kimlar bu sovg'alarga munosib ekanligini hozirgi o'tkaziladigan viktorina savollari orqali bilib olamiz.

2-Boshlovchi:
Mevali viktorina savollariga javob bergan o'quvchilar dehqonbobodan bittadan mevani qo'lga kiritadi. Eng ko'p mevani qo'lga kiritgan sinf g'olib deb topilib dehqonboboning sovg'alarini qo'lga kiritadilar.

Mevali Viktorina
1. Qaysi meva tarkibida odam bosh miya faoliyatini yaxshilovchi darmondorilar ko'p bo'ladi?
2. Qaysi mevalar kasalliklarni davolashda, vitamin yetishmaganda ko'p qo'llaniladi?
3. Yovvoyi olchaga qaysi mevali o'simliklar payvand qilinadi?
4. Qaysi mevalar tarkibida yod mikroelementi ko'p bo'ladi?
5. Bir daraxt bor o'tmishdan, Mevasi oltin kumushdan?
6. Yum-yumaloq, oy emas, Sap-sarig'u-moy emas, Dumi boru, toy emas…
7. O'zi pillaga o'xshar, Ichi tillaga o'xshar.
8. Bir nechtadan ko'zi bor, Olma kabi yuzi bor.
9. Yashab yetmish yetti kun, Kiyar yetmish yetti to'n,

Kuzda uzib olinar, Ovqatlarga solinar.

10. Qizil rang tuguncha, Ichi to'la kulcha.

11. Yotar yumshoq ko'rpada Qator o'sar har safda
Barglari ham yam-yashil, Tusi tillarang asil

12. Shoxlarda qip-qizil mevalar pishdi, Ikkiga ajratsam, munchoqlar tushdi.

(Viktorina savollariga javob bergan o'quvchilar har bir to'g'ri javob uchun bittadan meva bilan taqdirlanib boradi. Viktorina tugaganidan so'ng har bir sinfning to'plagan mevalari savatlarga solib sanaladi va g'oliblar aniqlanadi. Dehqonbobo g'olib sinf o'quvchilarini taqdirlaydi)

Dehqonbobo:

Aziz bolajonlarim, sizlarning bugungi ishtirokingizni ko'rib, juda xursand bo'ldim. Barchamiz shu aziz vatanning, shu ona zaminning farzandlarimiz. Biz qancha uni ardoqlasak, tuprog'ini e'zozlasak, har ungan o'simlik-niholni parvarish qilsak tabiat o'z ne'matlari bilan bizni mukofotlaydi. Shuning uchun biz doim tabiatga oqilona munosabatda bo'lishimiz lozim.

1-Boshlovchi:

Rahmat, dehqonbobo! Hirmoningizga Baraka bersin! Salomat bo'ling!

2-Boshlovchi:

Aziz o'quvchilar, shuning bilan bugungi tadbirimizni yakunlaymiz. O'ylaymizki, bugungi tadbir orqali barchangiz tabiat ne'matlarini asrab-avaylaysiz!

1-Boshlovchi:

Tabiat haqida bilimlaringizni hamisha boyitib boring! Tabiiy fanlarni o'qib o'rganib mamlakatimiz qishloq xo'jaligini rivojlanishiga, bog'bon va dehqonlarimiz mehnatlarini yengillashtirishga hissa qo'shing!

2-Boshlovchi:

E'tiboringiz uchun rahmat!

1 ИЮН БОЛАЛАР КУНИГА БАГИШЛАНГАН БАЙРАМ СЦЕНАРИЙСИ.

Азиз асримизнинг азиз онлари, Азиз одамлардан сурайди кадрин
Фурсат ганиматдир, шох сатрлар-ла Безамок чогидир, умр дафтарин.

Ассалому алайкум хурматли мехмонлар, кадрли ва жажжи болажонлар.

Мана бугун биз сизлар билан болажонларнинг ажойиб байрами арафасида мана шу сулим хиёбонда дийдорлашиб турибмиз. Фурсатдан фойдаланиб, барчангизни бугунги байрам билан чин юракдан табриклаймиз.

Сизлар Узбекистоннинг чин маънодаги келажагисиз. Жисмонан баркамол ва аклан етук инсон булиб вояга етишишингиз учун юртимизда барча имкониятлар мавжуд.

Олис гузал орзулардан эртак айтдим,
Томиримда олов булиб окди коним.
Сен эртамсан, сахардардан куп сураган,
Хур Ватанда кулиб турган болажоним.

Осмонимда яралган бир осмонимсан,
Хакка бориб етдимикин утли охим.
Гамгин – гамгин дунёларни хайдадим,
Тунларимни ёрит энди эрка шохим.

Тинчлик кушиги «Олтин баликча» болалар богчаси тарбияланувчилари ижро этади.

Азиз болажонлар, хурматли мехмонлар, сизларни табриклаш учун сузни туман хокими уринбосари Хотин – кизлар кумитаси раисаси Сафарова Робия опага берамиз.

Болажоним: Кузларингда мухаббатнинг суврати бор.
Утли – утли армонлардан сени топдим.
Овозингни эшитганда бахтдан тулиб,
Кайгуларга эшигимни кумиб ёпдим.

Дилхирож ракси. Ижро этади «Олтин баликча» болалар богчаси.

Болажон сенингсиз куча –куй хазон булган бог мисол,
Сенингсиз утган умр хазинасиз тог мисол.
Сенингсиз утган хар он юракдаги дог мисол,
Бола, болажонимсан юлдузи жахонимсан.

Азиз болажонлар. 2008 йил юртбошимиз И.А.Каримов томонидан «Ёшлар йили» деб эълон килинганлиги муносабати билан ёш авлодга булган эътибор янада ортди. Сиз факат бу имкониятлардан тугри фойдаланиб Ватанимиз учун муносиб фарзанд булишингиздан умидвормиз. Суз Туман «Нуроний» жамгармаси бошлиги Телман Бакоевга.

Азиз болажонлар сизларни табриклаш учун сузни ХТБ назоратчиси Хамроева Г. га берамиз.

Лолани ким севмайди айтинг,
Болани ким севмайди айтинг.
Майли унсин тогларда лола,
Майли уссин яйрашиб бола.
Биз уларга булайлик богбон,

Мехр билан бошин силайлик.
Келажагин Бахтин тилайлик,
Болалик уй кайгудан йирок.
Болалик уй хамиша кувнок.
Майли унсин угил – кизимиз,
Хаётдаги учмас изимиз.

Азиз болажонлар, энди навбат сизнинг жажжи тенгдошларингизга. Булар «Булбулча» болалар богчаси тарбияланувчиларидирлар. Улар сизни бийрам билан табриклашмокчи. Мархамат кутиб олинг.

1. Ялпиз кушиги.
2. Кушик «Палов» йигитлар ижросида.
3. Хурозлар жанги.

Камолот «Зулфия» мукофоти совриндори Умида Рахмоновага суз.

Азиз болажонлар сизларини табриклаш учун «Табассум» болалар богчасида тарбияланаётган тенгдошларингиз хам ташриф буюришган. Мархамат энди навбатни уларга берамиз.

1. Йигитлар ракси.
2. Шабнам Сурайё кушиги.
3. Тинчлик кушиги. Туман бадиий гимнастика маркази болалари ижросида.

«Раъно» болалар богчасида тарбияланувчи

1. «Жажжи нихол гунчаман»
2. Ватан жоним Ватаним.

Суз берилади.

Лола болалар богчасида тарбияланувчи болалар ижросида.

1. Тинчлик кушиги.
2. Кичкинтоймиз – гижингтоймиз кушиги.

«Пахтаой» болалар богчаси

1. Она Ватан кушиги
2. «Етти гузал» кушиги.

Фарзанд оиланинг ёник чироги,
Дилни уртамасин етимлик доги.
Хазонга тулмасдан юраклар боги,
Багри бутун булсин хар бир боланинг.

Куёш рахнамодир, куёш бахт, сурур,
Шул боис калбларда устувор гурур.
Умидвор кузларда учмай туриб нур,
Багри бутун булсин хар бир боланинг

Гул гунча болалар богчаси болалари ижросида.

1. «Тинчлик» кушиги.

1. «Йигламагин укажон».

Илохи онамиз юлдузи жахон булган белимизнинг куввати, кузимизнинг нури, ушалмагар армонимиз, кувончимиз, юрагимизнинг кури булган болажонларимиз доим сог булсинлар. Бошларида соябон, ота – оналари хам доим куёшу – ойдай тулик нур сочиб турсинлар.

Болажон

Истагим буйларигга хеч кимса зор булмасин,
Умидлари бемаврид узилган тор булмасин.
Куксида армонлари кат – кат бисёр булмасин,
Бола – болажонимсан, ушалган армонимсан.

VALS

ARG'IMCHOQ

“ОДОБЛИ – ЭЛДА АЗИЗ”

мавзусидаги бадиий мусиқий кеча сценарийси

(Тадбир учун танланган залда одоб-ахлоқ мавзусидаги адабиётлар кўргазмаси ташкил этилади. Унга мавзуга мос адабиётлар, газета ва журнал мақолалари қўйилади).

Кечанинг бошловчилари саҳнага чиқиб келадилар.

1-бошловчи: Ассалому алайкум кечамизга ташриф буюрган азиз меҳмонлар!

2-бошловчи: Ассалому алайкум даврамиз иштирокчилари, бугунги кечамизга хуш келибсиз.

1-бошловчи: Биз бугунги кечамизни “Одобли – элда азиз” деб номладик. Инсон азизлиги адаб туфайли, Элда лазизлиги адаб туфайли, Катта-ю кичикка ёқимлилиги, Ширин тамизлиги адаб туфайли.

2-бошловчи: Дарҳақиқат, инсонни маънавий жиҳатдан гўзал қиладиган одамийлик, меҳнатсеварлик каби сифатлар орасида ахлоқ-одоб шарти ҳам муҳим ўрин тутади.

1-бошловчи: Албатта. Келинг бугунги кечамизни очиқ деб эълон қилсакда, коллежимиз талабаси .... ижросида дилбар бир қўшиқ тингласак. Марҳамат. (қўшиқ янграйди)

2-бошловчи: Раҳмат.

1-бошловчи: Наргиза! Шу десангиз амакимнинг катта ўғиллари Германияда ўқийди. Куни кеча улардан e-mail орқали хат олдим. Ундаги маълумотдан шуни билдим- ки, Германияда яшасангиз сизни меҳмонга таклиф этишса, сиз мезбонникига бирор ҳамроҳ билан борсангиз уни меҳмон қилмасликлари оддий ҳол ҳисобланар экан.

2-бошловчи: Бўлиши мумкин. Бизнинг миллатимиз ва ғарб- даги кишиларнинг менталитети айрича. Масалан, кўпчили- гимиз Ғарб фильмларини томоша қиламиз. Унда америкалик йигит ўзи креслода ўтириб, оёқларини кулдон ва ичимлик ашё- лари турган столчага чалиштириб ташлаб, ором олади ва бу унинг учун табиий ҳол ҳисобланади. Ўзбек учун эса столга ёки хонтахтага оёқ қўйиб ўтириш ўта одобсизликдир.

1-бошловчи: Келинг, шу каби тафовутлар ҳақида сўзлаб беришни Лондонда бир неча йил ўқиб, ишлаб, келган ....дан илтимос қилсак. Марҳамат. (тадбир иштирокчисининг чиқиши)

2-бошловчи: Раҳмат.

1-бошловчи: Биласизларми, уч минутлик кулги ўн беш минутлик эрталабки гимнастика машқи ўрнини босар экан.

1-бошловчи: Келинг, бўлмаса маза қилиб кулишиб олиш учун навбатни кечамизга ташриф буюрган вилоятимизнинг таниқли қизиқчиси ....га берсак. Марҳамат. (қизиқчининг чиқиши)

1-бошловчи: Раҳмат. Барчамиз мириқиб кулишдик. Бир неча кунлик, гимнастика машки нормасини ҳам бажариб олдик.

2-бошловчи: Шундай деса ҳам бўлади.

1-бошловчи: Ҳикматларда айтиладики, кишининг сўзи унинг фазлини баён қилувчи ақлига таржимондир. Биласанми, тилинг недур оғизда, Ақл хонасига калит доимо!

Эшик ёпиқ бўлса билиб бўлмайди, Хона ичра девми, фариштами ё!

2-бошловчи: Биз ҳамиша чиройли кийинишни хоҳлаймиз ва бу ташқи шаклга мойиллик, лекин маънавий оламимизда чиройли гапириш, ширин муомала ҳам инсоннинг мазмунан чиройли бўлишини таъминлайдиган омил эканини унутамиз.

1-бошловчи: Инсоннинг хулқи энг аввало нутқида кўрина- ди, сўзлашида намоён бўлади. Ҳозирги кунда ёшларимиз ораси- да, кўча-кўйда, бозорда тез-тез эшитилиб турадиган “короче”, “шес секунд” каби сўзларга қулоқларимиз ўрганиб бораяпти.

2-бошловчи: Келинг, сўз учун навбатни филолог ......га берсак. Улар бизга юқорида айтиб ўтилган салбий ҳолатлар бўйича ўз фикр-мулоҳазаларини билдирсалар, марҳамат. (филологнинг чиқиши)

1-бошловчи: Раҳмат. Келгуси ишларингизда омад тилаймиз.

2-бошловчи: Ҳозир навбатни коллежимиз талаба- си..........га берамиз. Улар бизга дуторда ажойиб бир куй ижро этиб берадилар. Марҳамат. (дуторда .....куйи янграйди)

1-бошловчи: Раҳмат. Мана кечамиз ҳам ўз поёнига етиб қолди. Бугунги тадбиримиз сизларга манзур бўлди, деган умиддамиз.

2-бошловчи: Умид қиламизки, кечамизда тилга олинган инсоннинг энг гўзал сифати, яъни одоб-ахлоқи мавзусидаги тадбиримиз сўнгги учрашувимиз эмас. Сизлар билан яна бошқа шу каби тадбирларда кўришгунча хайр, деб қоламиз.

“ОДОБЛИ – ЭЛДА АЗИЗ”

мавзусидаги бадиий мусиқий кеча сценарийси

(Тадбир учун танланган залда одоб-ахлоқ мавзусидаги адабиётлар кўргазмаси ташкил этилади. Унга мавзуга мос адабиётлар, газета ва журнал мақолалари қўйилади). **Кечанинг бошловчилари саҳнага чиқиб келадилар.**

1-бошловчи: Ассалому алайкум кечамизга ташриф буюрган азиз меҳмонлар!

2-бошловчи: Ассалому алайкум даврамиз иштирокчилари, бугунги кечамизга хуш келибсиз.

1-бошловчи: Биз бугунги кечамизни "Одобли – элда азиз" деб номладик. Инсон азизлиги адаб туфайли, Элда лазизлиги адаб туфайли, Катта-ю кичикка ёқимлилиги, Ширин тамизлиги адаб туфайли.

2-бошловчи: Дарҳақиқат, инсонни маънавий жиҳатдан гўзал қиладиган одамийлик, меҳнатсеварлик каби сифатлар орасида ахлоқ-одоб шарти ҳам муҳим ўрин тутади.

1-бошловчи: Албатта. Келинг бугунги кечамизни очиқ деб эълон қилсакда, коллежимиз талабаси........ ижросида дилбар бир қўшиқ тингласак. Марҳамат. (қўшиқ янграйди)

2-бошловчи: Раҳмат.

1-бошловчи: Наргиза! Шу десангиз амакимнинг катта ўғиллари Германияда ўқийди. Куни кеча улардан e-mail орқали хат олдим. Ундаги маълумотдан шуни билдим- ки, Германияда яшасангиз сизни меҳмонга таклиф этишса, сиз мезбонникига бирор ҳамроҳ билан борсангиз уни меҳмон қилмасликлари оддий ҳол ҳисобланар экан.

2-бошловчи: Бўлиши мумкин. Бизнинг миллатимиз ва ғарб- даги кишиларнинг менталитети айрича. Масалан, кўпчили- гимиз Ғарб фильмларини томоша қиламиз. Унда америкалик йигит ўзи креслода ўтириб, оёқларини кулдон ва ичимлик ашё- лари турган столчага чалиштириб ташлаб, ором олади ва бу унинг учун табиий ҳол ҳисобланади. Ўзбек учун эса столга ёки хонтахтага оёқ қўйиб ўтириш ўта одобсизликдир.

1-бошловчи: Келинг, шу каби тафовутлар ҳақида сўзлаб беришни Лондонда бир неча йил ўқиб, ишлаб, келган ....дан илтимос қилсак. Марҳамат. (тадбир иштирокчисининг чиқиши)

2-бошловчи: Раҳмат.

1-бошловчи: Биласизларми, уч минутлик кулги ўн беш минутлик эрталабки гимнастика машқи ўрнини босар экан.

2-бошловчи: Келинг, бўлмаса маза қилиб кулишиб олиш учун навбатни кечамизга ташриф буюрган вилоятимизнинг таниқли қизиқчиси ....га берсак. Марҳамат. (қизиқчининг чиқиши)

1-бошловчи: Раҳмат. Барчамиз мириқиб кулишдик. Бир неча кунлик, гимнастика машқи нормасини ҳам бажариб олдик.

2-бошловчи: Шундай деса ҳам бўлади.

1-бошловчи: Ҳикматларда айтиладики, кишининг сўзи унинг фазлини баён қилувчи ақлига таржимондир. Биласанми, тилинг недур оғизда, Ақл хонасига калит доимо!

Эшик ёпиқ бўлса билиб бўлмайди, Хона ичра девми, фариштами ё!

2-бошловчи: Биз ҳамиша чиройли кийинишни хохлаймиз ва бу ташқи шаклга мойиллик, лекин маънавий оламимизда чиройли гапириш, ширин муомала ҳам инсоннинг мазмунан чиройли бўлишини таъминлайдиган омил эканини унутамиз.

1-бошловчи: Инсоннинг хулқи энг аввало нутқида кўрина- ди, сўзлашида намоён бўлади. Ҳозирги кунда ёшларимиз ораси- да, кўча-кўйда, бозорда тез-тез эшитилиб турадиган "короче", "шес секунд" каби сўзларга қулоқларимиз ўрганиб бораяпти.

2-бошловчи: Келинг, сўз учун навбатни филолог ......га берсак. Улар бизга юқорида айтиб ўтилган салбий ҳолатлар бўйича ўз фикр-мулоҳазаларини билдирсалар, марҳамат. (филологнинг чиқиши)

1-бошловчи: Раҳмат. Келгуси ишларингизда омад тилаймиз.

2-бошловчи: Ҳозир навбатни коллежимиз талаба- си……….га берамиз. Улар бизга дуторда ажойиб бир куй ижро этиб берадилар. Марҳамат. (дуторда ….куйи янграйди) **1-бошловчи:** Раҳмат. Мана кечамиз ҳам ўз поёнига етиб колди. Бугунги тадбиримиз сизларга манзур бўлди, деган умиддамиз.

2-бошловчи: Умид қиламизки, кечамизда тилга олинган инсоннинг энг гўзал сифати, яъни одоб-ахлоқи мавзусидаги тадбиримиз сўнгги учрашувимиз эмас. Сизлар билан яна бошқа шу каби тадбирларда кўришгунча хайр, деб қоламиз.

«Интерфаол усуллар» ҳақида

Интерфаол усули ҳамкорликда фаолият олиб бориш маъносини англатади. Мактабгача ёшдаги болаларга таълим-тарбия бериш учун турли интерфаол усулллар мавжуд. Жумладан:

1. «Доира» усули
2. «Аквариум» усули
3. «Музёрар» усули
4. «Гуруҳларга бўлиниш»
5. «Ақлий ҳужум»
6. «Ким қаерда?»
7. «Мозаика»
8. «Тез ёрдам»
9. «Тўхтаб ўқиш»
10. «Тармоқлар» (Кластер)
11. «Суратли диктант»
12. «Чигил ёзди» ўйинлари
13. «Занжир»
14. «Энержайзерлар»

15. «Ҳамма ҳаммага ўргатади»

16. «Баҳс-мунозара»

17. «Континиум» ва ҳ.к.

Уларнинг айримларини машғулот жараёнларида қўллашни сизга тавсия этамиз.

«Дойра» усули

Бунда болалар доира шаклида ўтириб, турли Машқларни бажарадилар. Бу усулнинг болаларни қатор қилиб ўтказиш усулидан қулай томони шундаки, ҳеч бир бола ўзини ажратилганлигини, яъни кимдир орқада, кимдир олдинда эканлигини сезмайди. Ҳар бир бола тарбиячи назари ва эътиборидан четланиб қолмайди. Ҳамма ўзини «тенг» ҳис қилади.

«Аквариум» усули

Бу усулда бир нечта бола доира ичида турли вазифаларни бажаришади. Ўртадаги бу болалар «Акваруим» ичидаги балиқчалар кабидир. Уларнинг ҳар бир ҳаракати доира атрофида ўтирган болалар томонидан Аниқ кузатиб борилади.

«Музёрарлар» усули

Мақсад: Иштирокчиларни ўзаро танишувлари учун эркин муҳитни яратиш. «Музёрарлар» бошқача танишувлар деб аталади. Бу машғулот қискача қилиб айтганда, болаларнинг ўзларини тутишларига, бир-бирлари билан танишишига ва гуруҳда ўзаро ишонч муҳитини яратишга кўмаклашади.Уларни иштирок этишга ва ўзаро қўллаб-қувватлашга давъат этади. Таълим жараёнида сиз бундай Машқларнинг Янги турларини яратишингиз мумкин. Биз сизларга айримларини тавсия этамиз.

«Гуруҳларга бўлиниш» усули

Бу усулда болалар турли топшириқларни бажариш жараёнида ҳамкорликда ишлашга, яхши ўзлаштирган бола паст ўзлаштирган болалар билан биргаликда ишлашга ўрганади. Машғулот жараёнида болалар томонидан бирор бир вазифани бажаришда уларни кичик гуруҳларга бўлиб олиш зарур бўлиб қолади. Шунда уларни турли усуллар билан гуруҳларга бўлиш мумкин. Масалан: гуруҳларга бўлинишнинг оддий усули, икки ўринли биринчи стол атрофида ўтирган болаларнинг иккинчи стол атрофида ўтирган болалар томонига бурилиб ўтириб олиши, учунчи стол атрофидаги болалар эса тўртинчи стол атрофидаги болаларга қараб ўтириб олишади. Шундай қилиб болалар бир нечта гуруҳларга бўлинадилар.

Гуруҳга бўлинишнинг бошқа усули: тарбиячи болаларда бир нечта (бу болаларнингтарбиячи томонидан нечта гуруҳга бўлинишни исташига боғлиқ) бир нечта уй ҳайвонларининг болалари номини айтишни сўрайди. Сўнгра шу

номлар Билан ҳар бир болани номлаб чиқади. Ҳар бир бола номи айтилган ҳайвонча номини эслаб қолиши керак. Тарбиячи ҳар бир боладан номи айтилган ҳайвончалар товушини чиқариб, ўша гуруҳини топишини сўрайди. Масалан: «мэ, мэ..», мушукчалар «миёв, миёв..» ва ҳоказо.

Шу усулни «Илк иқтисодий таълим сабоқлари» Машғулотининг «Маҳсулотларни ишлаб чиқариш» мавзусида ҳам қўллаш мумкин. Магнит доскасига (ёки стол устига) пахта расми ёпиштирилади (қўйилади). Сўнг тарбиячи стол устига турли расмлар қўяди. Бу расмлар ичида пахтага умуман тааллуқли бўлмаган расмлар ҳам бўлиши мумкин. (масалан: атиргул, ручка, пуфак, ниначи, олмахон, совун, ёғ, мато, ип, қоғоз, бинт, бўёқлар, лак ..) Сўнгра тарбиячи болаларга: - «Болалар, стол устига қўйилган расмлар ичидан фақатгина пахтадан олинадиган маҳсулотлар тасвирини ажратиб, пахта атрофига жойлаштиринг»,-деб вазифа беради.

Болалар пахта атрофига ундан олинадиган маҳсулотлар расмини йиға бошлайдилар. Пахта атрофидаги расмлар нималарни билдиришини аниқлаб, уларнинг ҳар бири атрофида ҳам худи шундай расмлар териши мумкин. Масалан: «Мато» атрофига, матодан тикилган буюмлар расмини териш мумкин, яъни ўғил болалар ва қизлар кўйлаги, болалар ва катталар учун турли хилдаги кийим-кечаклар расми.

Бу усул жуда қулай бўлиб, болаларнинг фикрлаш доирасини кенгайтиришга, оз фурсатда кўп маълумот йиғишларига бир-бирлари Билан мунозара уюштирган ҳолда вазифани бажаришга ундайди. Юқоридаги вазифалардан ташқарии бошқача топшириқларни мужассам этган расмлардан ҳам фойдаланиш ҳам мумкин.

O‘zbekiston Respublikasining davlat madhiyasi

Abdulla Oripov so‘zi **Muttal Burhonov musiqasi**

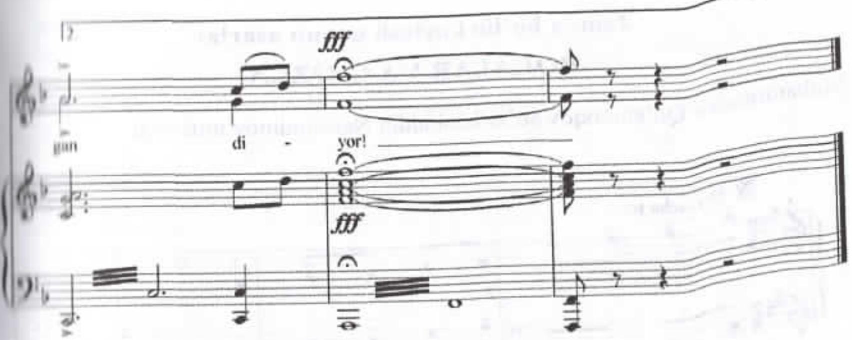

Serquyosh, hur o'lkam, elga baxt, najot,
Sen o'zing do'stlarga yo'ldosh,mehribon!
Yashnagay to abad ilm-u fan, ijod,
Shuhrating porlasin toki bor jahon!

Naqarot:

Oltin bu vodiylar — jon O'zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug' xalq qudrati jo'sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

Bag'ri keng o'zbekning o'chmas iymoni,
Erkin, yosh avlodlar senga zo'r qanot!
Istiqlol mash'ali, tinchlik posboni,
Haqsevar, ona yurt, mangu bo'l obod!

Naqarot:

Oltin bu vodiylar — jon O'zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug' xalq qudrati jo'sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

Jamoa bo'lib kuylash ucnun asarlar

BOLALAR VA G'OZLA

Muhammadali Qo'shmoqov so'zi Jaloloddin Najmiddinov musiqasi

Bolalar: qozlar, qo'shiq kuylaysiz:
G'oq-g'oq-g'oq.
Qayerlarda o'ynaysiz?
G'oq-g'oq-g'oq.

G'ozlar:uchib o'ynab ko'klarda.
G'oq-g'oq-g'oq,
cho'milamiz ko'llarda.
G'oq-g'oq-g'oq,

SOG‘LOM AVLOD QO‘SHIG‘I

SAFAR BARNOYEV she’ri

SHERMAT YORMATOV musiqasi

Allegro Moderato

Quyosh bo’lsin oy bo’lsin.
O’zbekiston boy bo’lsin
Menga atlas, ukamga gijinglagan toy bo‘lsin
Dadam yuzga kirsinlar, ayam yuzga kirsinllar.
Bizlar yuzga kirganda, yonimizda yursinla
O‘saversin bo‘yimiz, tinchlik orzu-o‘yimiz.
Bu dunyoda bor bo‘lsin. O‘zbekiston uyimiz.
Yursak gullar bog‘ bo‘lsin. Ko‘kragimiz tog‘ bo‘lsin
İstiqbolgaboshlagan,yurtboshimiz sog‘ bo‘lsin

Buvijonim yaxshisiz

G'iyos Komilov she'ri   Nadim Norxo'jayev musiqasi

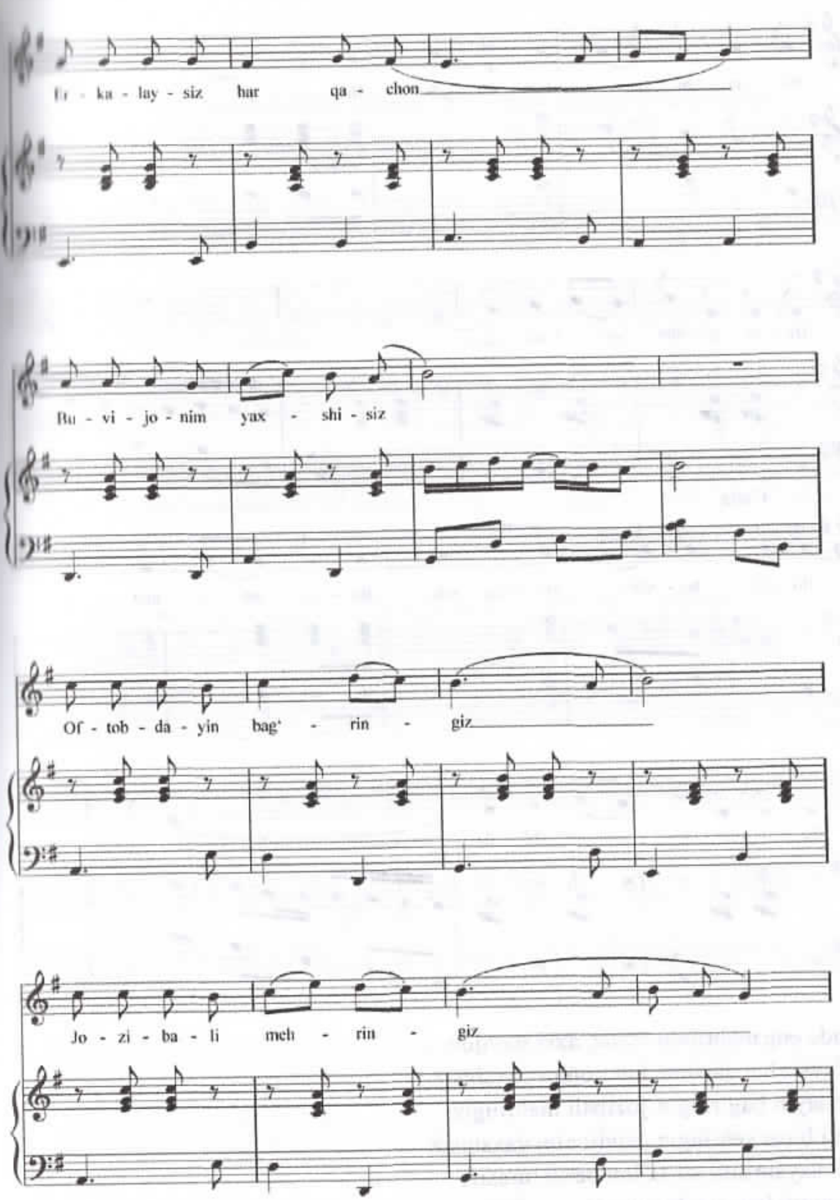

Olamda eng mehribon sizsiz, aziz buvijon.
Erkalaysiz har qachon, buvijonim yaxshisiz.
Oftobdayin bag'ringiz, jozibali mehringiz.
Bormi biror sehringiz, buvijonim yaxshisiz.
Urushmaysiz sira siz ta'lim berib turasiz,
Ertak aytib berasiz, buvijonim yaxshisiz.
Nuroniydir siymongiz, hech qarishni bilmangiz,
Boqib-boqib to'ymaymiz, buvijonim yaxshisiz.

Ay-yay-yay

Muborak Muhamedova she'ri Shermat Yormatov musiqasi

Durdona xo'p go'zal qiz, so'zlari ham asal qiz.
Ammo bir odati bor, so'rg'ichin qo'ymas zinhor.
Ay-yay-yay, ay-yay-yay.

Ovqatlansa bolalar, durdona so'rg'ich so'rar.
Olib qo'ysang mabodo yig'iga labin burar.
Ay-yay-yay, ay-yay-yay.

Qo‘zichog‘im-o‘yinchoq

Qudrat Botirov she’ri

Avaz Mansurov musiqasi

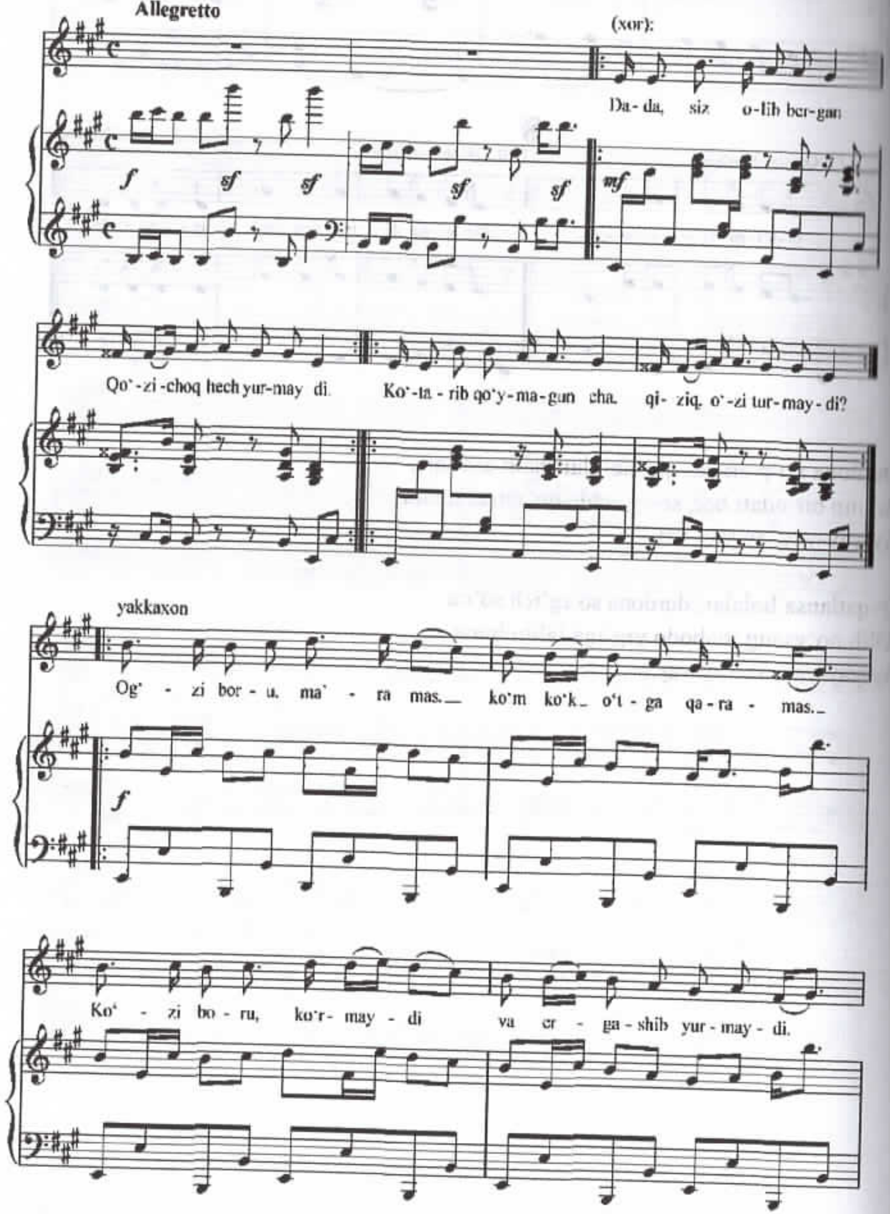

Dada, siz olib bergan qo‘zichoq hech yurmaydi.
Ko‘tarib qo‘ymaguncha, qiziq, o‘zi turmaydi.

Og‘zi bor-u, ma’ramas, ko‘m-ko‘k o‘tga qaramas.
Ko‘zi bor-u, ko‘rmaydi
Va ergashib yurmaydi.

Olib bering boshqasin, peshonasi qashqasin.
O‘ynasin dikir-dikir, o‘tyesin kitir-kitir

Aziz bo'ston — O'zbekiston

Mirpo'lat Mirzo she'ri

Dilorom Omonullayeva musiqasi

Bu dunyoda chamanlar ko'p, bu dunyoda vatanlar ko'p.
Barchasida yashnar gullar barchasida yayrar dillar.

Naqarot:
Mening uchun aziz bo'ston — O'zbekiston, O'zbekiston!

Chorlar ezgu yo'llar meni, ajdodlarim qo'llar meni.
Bu vatanda to'kmasman yosh, bu vatanda egmasman bosh.

Naqarot:
Mening uchun aziz bo'ston — O'zbekiston, O'zbekiston!

G'ildiragim

To'xtamurod Bahromov she'ri

Shermat Yormatov musiqasi

Naqarot:
G'ildiragim, g'ildiragim, tezroq-tezroq pildiragin.

İkkalamiz o'ynab-o'ynab, yuguraylik yo'lka bo'ylab.

Naqarot.

Uyga tomon ketaylik tez, eson-omon yetaylik tez.

O'yinni men bas qilayin, damingni ol, dars qilayin.

Kapalak va kamalak

Normurod Narzullayev she'ri — Nadim Norxo'jayev musiqasi

Gulga qo'nib kapalak, qanotini o'ynatar.
Ko'kda chaqnab kamalak,
yetti rangda raqs etar.

Naqarot:
kapalakjon, kapalak,
Sen ham menday sho'xmisan?
Uyda yolg'iz o'ltirib,
zerikishga yo'qmisan?

Bizni imlab chorlaydi,
o'z yoniga kamalak.
Kelgin, birga uchaylik,
qanot bog'lab, kapalak.
ЧЯЯЯЯЧЧ

GULLAR MANİM KULGANİM

Po'lat Mo'min she'ri — Nadim Norxo'jayev musiqasi

Bo'lsin deya el chaman, bog'imga gul ekaman
Kulgan baxtu yoshligim, gulshanimda erkaman.

Gulshanim, ho, gulshanim, gullar manim kulganim.
gulshanim — yurt qiyosi, kulganim — dil ziyosi.
Bog'im tutash bog'larga, gulim — mehnat jilosi.

NAVRO'ZİM — SHO'X SOZIM

Habib Rahmat she'ri

Nadim Norxo'jayev musiqasi

Navro'z keldi kulib-kulib,
bog'-u dalam gulga to'lib,
qushlar sayrar juft-juft bo'lib
Naqarot:

Navro'zim o'z so'zim,
shod ovozim, sho'x sozim.
Navro'zimni sevar jahon,
ona diyor dorilamon,
kundan kunga zavqli davron,
Naqarot:

Navro'zim o'z so'zim, shod ovozim, sho'x sozim.

MARSH

Dilorom Omonullayeva musiqasi

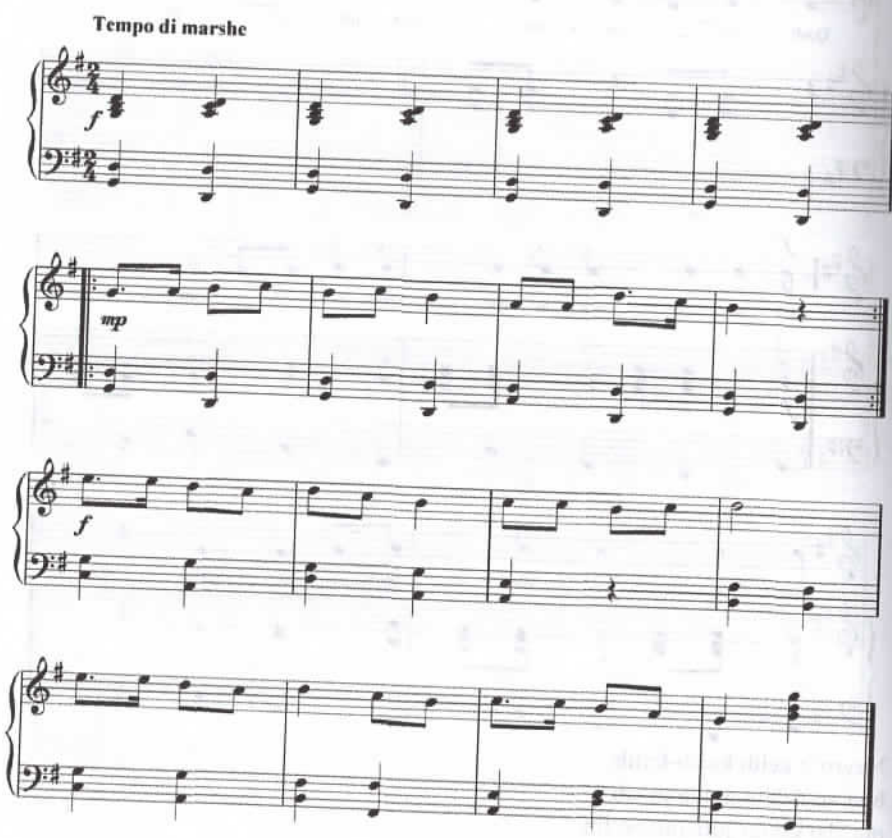

YURISH MARSHI

FATTOH NAZAROV musiqasi

Маме

Песня для детей младшей и средней групп ДОУ

Музыка и слова З. Б. Качаевой

1. Солнышко проснулось,
В небе засияло.
Мама улыбнулась -
Веселее стало.

Припев:
Крепко, крепко
Маму поцелую.
Больше всех тебя люблю
Родную!

2. Мы цветов красивых
Маме не дарили,
Но зато мы песню
Маме разучили.

Припев.

Детский сад

Слова Н. ВЕКШЕГОНОВОЙ

Музыка А. АВЕРКИНА

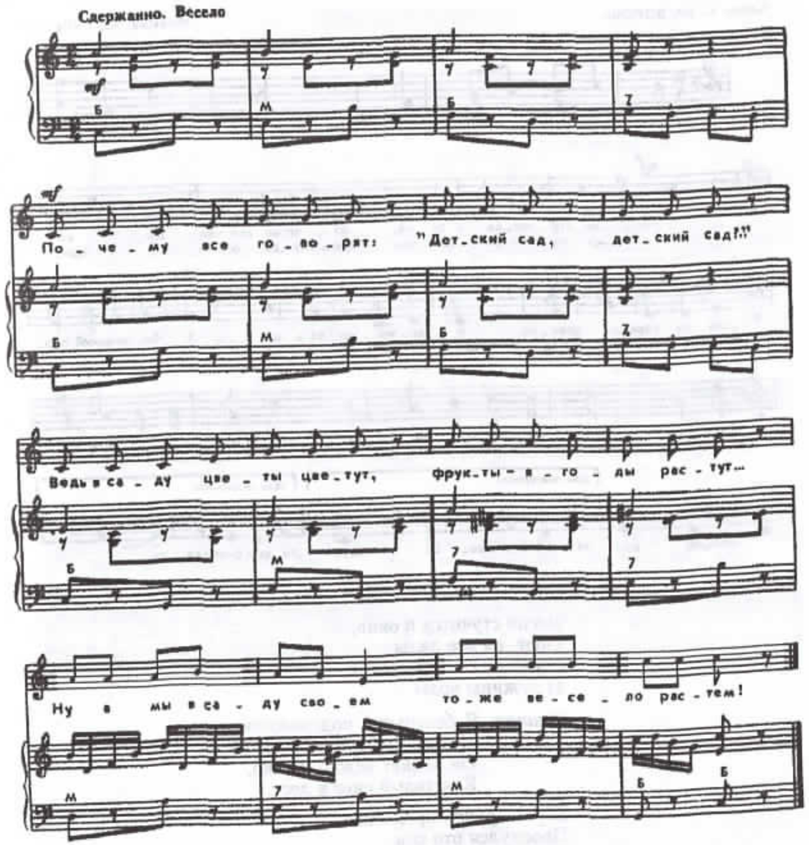

Почему все говорят:
«Детский сад, детский сад?..»
Ведь в саду цветы цветут,
Фрукты-ягоды растут...
Ну а мы в саду своем
Тоже весело растем!

В небе песенка звенит,
В речке солнышко блестит.
Слышен всюду звонкий смех —
Хватит радости на всех!
Мы с тобой в саду своем
Замечательно живем!

4 - 87

МАМИН ПРАЗДНИК

Слова С. ВИГДОРОВА

Музыка Ю. ГУРЬЕВА

Весна стучится в окна,
Поет на все лады,
Горят от солнца стекла
И лужицы воды.

Припев: Я беленький подснежник
Для мамы принесу,
Он пахнет нежно-нежно,
Как талый снег в лесу.

Шумит ручей-проказник,
Проснулся ото сна,
Пришла на мамин праздник
Красавица-весна.

Припев: Я беленький подснежник
Для мамы принесу,
Он пахнет нежно-нежно,
Как талый снег в лесу.

ПРАЗДНИЧНАЯ

Слова М. ЧАРНОЙ

Музыка Н. БАХУТОВОЙ

2. Ветерок за нами
Всё летит, летит.
Хорошо с флажками,
Весело идти.

Припев: Праздник! Праздник!
Весело кругом!
Праздник! Праздник!
Песенку поем!

Песня исполняется бодро, весело, не очень быстро.
Когда песня будет разучена, запевать может часть детей, а припев — все дети.

Фортепианную партию правой руки надо играть очень тихо.
Обращать внимание детей на правильное произношение слов.

Ученик:

ТЕНЬ-ТЕНЬ-ПОТЕТЕНЬ

Тень-тень-потетень
Выше города плетень.
Сели звери под плетень,
Похвалялися весь день.

Похвалялася лиса:
«Всему свету я краса».
Похвалялся зайка:
«Поди, догоняй-ка».

КАК НА ТОНЕНЬКИЙ ЛЕДОК

Русская народная песня

Довольно быстро

Как на тоненький ледок
Выпал беленький снежок.

Эх! Зимушка-Зима, ты
Студеная моя!

ИГРА ДВУМЯ РУКАМИ ОДНОВРЕМЕННО

КАЛИНКА

Калинка, калинка,
калинка моя.
В саду ягода малинка,
малинка моя.

КОРОВУШКА

Русская народная песня

Спокойно

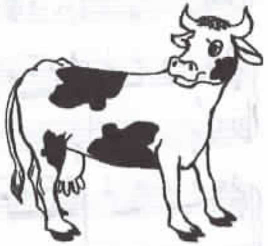

ПРАЗДНИЧНАЯ ЕЛОЧКА

Как у нашей елочки
Зелены иголочки.
Елочка, елочка,
Праздничная елочка!

КОНТРДАНС

Старинный танец

Сценарий на 8 марта в старшей группе «День бантика»

Сценарий на 8 марта в старшей группе «День бантика»

Дети входят в зал под музыку *«Мама дорогая»* танец с шарами в виде сердец.

Песня *«Мамин день»*

После танца дети садятся на стулья.

Ведущий: Вновь опять наступила весна!
Снова праздник она принесла,
Праздник радостный, светлый и нежный,
Праздник всех дорогих наших женщин.
Чтоб сегодня мы все улыбались,
Наши дети для нас **постарались**,
Поздравления наши примите,
Выступленье детей посмотрите.

(Стихи)

Пусть солнышко ласково светит,
Пусть птицы сегодня поют,
О самой чудесной на свете
О маме своей говорю!
До чего красивы мамы

В этот солнечный денёк!
Пусть они гордятся нами
Мама, здесь я, твой сынок!
Тут и я, твоя дочурка,
Посмотри, как подросла,
А ещё совсем недавно
Крошкой маленькой была.
Здесь я, бабушка родная,
Полюбуйся на меня!
Любишь ты меня, я знаю,
Драгоценная моя!
Мы сегодня нарядились
будем петь, и танцевать,
Будем вместе веселиться
будем маму поздравлять!
Слушай нашу песенку,
Мамочка любимая,
Будь всегда здоровая,
Будь всегда счастливая.

Ведущая: Мы для вас родных, любимых
Песню лучшую споём
Пожелаем дней счастливых,
Поздравляем с Женским днём!

Песня *«Мамин день»*

(дети встают полукругом)

Ведущая: Дорогие наши, ребята и гости, у нас сегодня необыкновенный праздник, у нас сегодня *«День бантика»*. Посмотрите, как **постарались мамы**, дети, как много красивых и разноцветных **бантиков у ребят**! Давайте ими полюбуемся.

Танец *«Мода»*. Девочки дефилируют под музыку, показывая свои головные уборы. Дети уходят за кулисы.

Вед. Дорогие гости! Открою вам маленький секрет: мы сегодня всё утро пытались сосчитать, сколько всего **бантиков на костюмах у ребят**, но каждый раз сбивались со счёта, так и не смогли их сосчитать. А тут ещё и в зале у нас посмотрите, сколько **бантиков**, как нарядно и красиво, и поэтому у всех детей сегодня хорошее настроение.

Танец *«Девочки фабричные»*.

В зал вбегает Кикимора; на ногах у неё один башмак, второй стоит в зале).

Кикимора. Я! Я знаю, сколько здесь **бантиков**.

Вед. Простите, но кто вы такая?

Кикимора. Эй, здорово, ребятня!
Не узнали вы меня?
Я – Кикимора лесная,
Ух, какая заводная!
Что, на праздник собрались?
Причесались? Заплелись?
Всех я женщин поздравляю
Счастья, радости желаю!

Вед. Спасибо, милая Кикимора, за поздравления, но ты обещала нам сказать, сколько же **бантиков в этом зале**. Ну и сколько же?

Кикимора. *(чешет затылок)* Ну, много- много и ещё три у меня. Вот! Посмотрите! Я хоть и Кикимора, а за модой слежу. Смотрите, какие у меня красивые **бантики**.

(показывает бантик на шее и считает) один, ведущая предлагает детям считать с ним, выставляет ногу в башмаке - *«Два!»*, выставляет другую ногу, на ней нет башмака.

Кикимора: Ой, а где же мой второй башмак? Ребята, вы не видели? *(надевает)*. Вот какие у меня замечательные башмачки! Ой, как я их люблю….

Вед. Подожди, Кикимора, сегодня женский **день**, и в любви надо признаваться мамам, бабушкам, девочкам и вообще всем женщинам. Вот сейчас своим мамочкам в любви признаются ребята.

Мамин **день**! Мамин **день**!
Платье новое **надень**!
Утром встань пораньше.
В доме прибери,
Что – нибудь хорошее
Маме подари.

Однажды я сказал друзьям:
На свете много разных мам,
Но не найти, ручаюсь я.
Такую маму, как моя!
Она купила для меня
На колёсиках коня,
Саблю, краски и альбом…
Только разве дело в том?
Я и так её люблю,
Маму, мамочку мою!

Мы с братишкою вдвоём маме помогали,
Нас хвалили, а потом по конфете дали.
Помогать такой пустяк больше дела нету,
Мы хорошие за так, а не за конфету.
Мамин труд я берегу, помогаю, чем могу.
Нынче мама на обед наготовила котлет
И сказала: *«Слушай, выручи, покушай!»*
Я поел немного, разве не подмога?

Кикимора: Я тоже так маме помогаю, все котлеты съедаю, все ватрушки.

Вед. Ай да помощница! Ребята, покажем, как надо дома маме помогать?

Инсценирование песни *«Мамины помощники» (танцуют мальчики)*

Кикимора: Какие молодцы! Какие помощники растут у мам.

Вед. Ребята, посмотрите-ка, к нам на праздник пришли не только мамы, но и бабушки!

Ваши бабушки – подружки
Очень любят вас, внучат!
Покупают вам игрушки,
Даже водят в детский сад!
Вот хорошие какие
Ваши бабушки родные!

Вед. Вот сейчас мы и посмотрим, как хорошо они умеют завязывать **бантики**, не забыли ли, как это делается.

Игра ***«Завяжи бант»***

Длинная верёвка на неё повязаны ленточки. Бабушки с двух сторон начинают завязывать **банты**, побеждает тот, кто вперёд дойдёт до середины.

Кикимора: **Бантики, бантики**, в глазах одни **бантики мелькают**, я даже в них запуталась.

Вед. А вот наши мамы могут узнать своих дочек по **бантикам** даже с закрытыми глазами.

Кикимора: С закрытыми глазами? Не может быть!

Вед. А ты посмотри сама.

Игра *«Найди дочку по* ***бантику»***

(Кикимора приседает, подставляет свою голову.)

Кикимора: Молодцы, мамы! Хорошо-то в игру поиграли.

А теперь ваши любимые дочки и сыночки споют вам песню.

Песня «Мама, будь всегда со мною рядом *(минус)*»

Вед. Молодцы: Пели вы на диво очень дружно и красиво!

А теперь давайте вспомним сказки, в которых упоминаются мамы. А таких сказок немало. Помнят ли их ребята? А помнят ли их мамы? (Задаются вопросы всем участникам вечера *(мамам, бабушкам или детям)*.

Игра *«Сказочная мама»*

1. В какой сказке мама отправила свою дочь к бабушке с корзинкой пирожков? *(Красная Шапочка)*

2. Какая мама пела своим детям песенку под дверью, чтобы ее пустили в дом? *(Коза семерым козлятам)*

3. В какой сказке мама говорила грубым голосом: *«Кто ел из моей чашки?»(Три медведя)*

4. В какой сказке мама с папой, уходя из дома, велели своей дочке смотреть за младшим братцем? *(Гуси-лебеди)*

5. В какой сказке царевна родила богатыря царю-батюшке? *(сказка о царе Салтане, Пушкин)*

6. В какой сказке мама отправила свою дочь в магазин за баранками? *(Цветик-семицветик)*

7. В какой сказке мама искала своему ребенку няньку, чтобы та спела ему колыбельную песенку? *(Сказка о глупом мышонке, Маршак)*

Ведущая:

Вот и подошёл к концу наш праздник…
Дорогие наши мамы
Праздник наш мы завершаем,
Счастья, радости, здоровья
Вам от всей души желаем!
Кикимора. Спасибо вам, мамы, за красоту,
Спасибо вам, мамы, за доброту,
За то, что такие у вас малыши,
За то, что они в вас не чают души.
Вед. А сейчас ребята приглашайте ваших мам на танец.
Танец *«Барбарики»*

“Мехржон” байрами сценарийси.

Мақсад: “Мехржон” байрамини нишонлаш орқали болаларнинг маънавий оламини бойитиш, қадриятларимизга меҳр уйғотиш.

Тадбир жиҳози: Эртаклар олами, миллий безаклар билан безатилган давра, шоҳ курсиси, куз неъматлари кўргазмаси.

Тадбир қатнашчилари: шоҳ, вазир, Оқил бобо, мунажжим, боғбон, деҳқон, мусофир, ҳосиллар.

Тадбирнинг бориши: Карнай, сурнай мусиқаси остида жарчилар байрамга кириб келади.

1-жарчи: Одамлару одамлар,
Боғда битган бодомлар,
Эшитмадим деманглар,
Эшитганлар тинглаганлар:
Бугун эртаклар оламидаги шоҳ саройида “Меҳржон” байрами бўлмоқда. Байрамга шошилингиз!
Эҳ-ҳе, ҳе-ҳей!

2-жарчи: Бу ҳосил тўйига миришкор деҳқонлар, меҳнатсевар боғбонлар ўз етиштирган ҳосиллари билан қатнашмоқдалар.

Қатнашганлар дармонда,
Қатнашмаганлар армонда қолур!
Эҳ-ҳе, ҳе-ҳей!
(Шоҳ қошига боғбон ва деҳқон ўз неъматлари билан кириб келадилар).

Боғбон: – Ассалому алайкум тупроғи зар, ҳосили гавҳар, одамлари саҳий, бағри кенгу меҳри дарё юртимиз шоҳи!

Шоҳ: – Ваалейкум ассалом!

Боғбон: – Камина байрамга жаннатмакон боғимизда етишган сархил мева-чевалардан олиб келдим.

Шоҳ: – Офарин, марҳабо! (кўл ишораси орқали меҳмонлар ўрни кўрсатилади).

Деҳқон: – Ассалому алейкум меҳмондўсту инсонпарвар, хушхулқу хушсуханлар диёри шоҳи!

Шоҳ: – Ваалейкум ассалом!

Деҳқон: – Мен олтин рангли, тўлиқ бошоқли буғдою оппоқ зардай ойпахталар ҳамда полиз ҳосилларини келтирдим.

Шоҳ: – Баракалло! Даврадан жой эгалланг. Марҳамат, куй ва кўшиқ янграсин (карнай ва сурнай садолари остида меҳмонлар рақсга тушадилар).

Вазир: – Шоҳим ижозат берсангиз, сарой мунажжими йиғилган халойиққа “Меҳржон” байрами ҳақида маълумот берса.

Шоҳ: – Марҳамат.

Мунажжим: – Аждодларимизнинг асосий байрамларидан бири бўлиб келган “Меҳржон” байрами Турон заминида “Наврўз” байрами каби асрлар мобайнида нишонланган. Наврўз – курраи заминни ёшартириб, иш боши, барака ато этилувчи кун бўлса, Меҳржонда ўсимликлар дунёсининг ўсишдан тўхтаб, “уйқуга кетиши” ва меҳнат мавсуми якунланиши “Меҳржон” (“Йил ярми”) деб нишонлаганлар. Жумладан, “Наврўз” баҳорги кун-тун тенглигини қайд қилса, “Меҳржон” куздаги ўша ҳолатни таъкидлаган. “Меҳржон” байрами, бир томондан, коинот ва ерга жон ато этиб турган куёшни қадрлашга даъват қилган, иккинчидан барчани қиш

ғамини ейишга ундаган. Байрамлар халқнинг шодлик ва хурсандчилик кунларидир. Барчамизга шодлик ёр бўлсин.

Вазир: – Энди навбат меваю сабзавотларга берилади, марҳамат!

Куз келди, бизларга олтин косада,
Шарбат ола келди, бол ола келди.
Сават-сават қилиб ширин мевалар,
Омборлар лиқ тўла дон ола келди.

Олма:

Мен сизларнинг
Олмангиз,
Хомлигимда
Олмангиз,
Нортожига
Ўхшаб сўнг
Вой қорним, деб
Қолмангиз!

Шафтоли :

Мен тураман
Букиб шох,
Камтаринман
Ва юмшоқ.
Шундан ҳамма
Ширин дер,
Узиб олай
Бирин дер.
Болакайлар
Чуғирлаб,
Мени боғдан
Ўғирлаб,
Қўйинларга
Уришар,
Сўнг қичиниб
Юришар.

Узум:

Доналарим
Маржонча,
Бир бошим –
Нақ бир жомча
Қуритсангиз
Майизман,

Дастурхонга
Файзман.
Кузда
Еб – еб тўйишар,
Қишга
Осиб қўйишар.
Бокар шод
Ёш – қарилар.
Мақтар ҳатто
Арилар.

Гилос:

Мен гилосман,
Қулоқ сол,
Рангим олу
Тотим бол.
Топсанг
Қўшалоғимни,
Қулоғингга
Тақиб ол.

Ёнғоқ:

Мия каби
Шаклим бор,
Бошим тўла
Ақлим бор.
Мени еган
Донишманд
Бўлур, деган
Нақлим бор.

Сабзи:

Юпқагина
Пўстим бор,
Далада
Кўп дўстим бор.
Мақолда ҳам
Ёзиқман,
Ўша
«Олтин қозиқ»ман.
Ётсам
Ерга қапишиб,
Думгинамдан

Тортишиб,
Ташладилар
Ўрага......
Салом
Палов тўрага!
Бодринг:
Ичинг тўла
Сув, дема.
Хохламасанг,
Бор, ема!
Есанг ташна бўлмайсан,
Чанқаш нима билмайсан.
Ошқовоқ:
Исмим –
Кади – ошқовоқ,
Осилтириб
Қош – ковоқ,
Барг остида
Ётаман,
Томга
Палак отаман.
Қовун:
Обиноввот
Қовунман.
Битта тишлаб
Овун, ма,
Нега бўлдим
Мен номдор?
Чунки,
Чопоним гулдор.
Буғдой:
Олтин тожли
Султонман.
Сомса, патир,
Ширмонман.
Азиздирман
Одамга,
Арзандаман
Оламга.

Вазир: – Шоҳим, сарой новвойлари буғдой унидай тайёрланган, ҳозиргина тандирдан узилган ширмой нонларни келтирмиш.

Шоҳ: – Байрам дастурхонига тортилсин. Олам узра тандирдан янги узилган ноннинг исидан ёқимлироқ ис йўқ. Нон азиз, Шундаймасми? Оқил бобо бу борада сиз нима дейсиз?

Оқил бобо: – Нон азиз
Нон...
Шу биргина сўзнинг замири,
Олам-олам маънога кондир.
Фақат дастурхон кўрки эмас – у,
Тириклик мазмуни, манбаи нондир.
Шунинг учун аждодларимиз,
Муқаддас, деб нонни билганлар,
Ерда кўрса ушоқми, увок,
Дарҳол олиб кўзга суртганлар.
Оналар оқ сути мўътабарлиги,
Оталар билаги бақувватлиги,
Болажон кулгуси беғуборлиги,
Шу нон эвази, шу нон эъзози.
Қадрдон юртимиз гўзаллиги ҳам,
Турмушимиз чиройи, афзаллиги ҳам,
Бугунимиз, эртамиз нурлилиги ҳам,
Шу нон эвази, шу нон эъзози.

Шоҳ: – Баракалло, тасанно Оқил бобо (нон ҳақида қўшиқ ижро этилади).

Вазир: – Шоҳим, энди навбатни полвонларга берайлик (полвонлар курашуви).

Вазир: – Шоҳим, бир мусофир саройга кирмоқликка изн сўраётир.

Шоҳ: – Марҳамат, кирсин.

Мусофир: – Ассалому алайкум, тинчликсевар халқнинг шоҳи. Мен қўшни мамлакатдан келган бир мусофирман. Ариқ бўйида кетаётиб бир неча олма-лар оқиб келаётганини кўриб қолдим. Шулардан бирини тутиб олдим. Емоқ-чи бўлдим, лекин эгасини топай деб сув бўйлаб юриб, сизнинг сарой боғи-нгиздан эканлигини билгач, агар рози эрсангиз шуни емоқчиман.

Шоҳ: – Эй мусофир, бу ҳаракатларингдан кўриниб турибдики, Сен доимо ҳалол ризқ ейишга одатлангансан. Ҳалолликни касб айлаган киши ҳеч қачон хор бўлмагай. Бугун бизда байрам, сен ҳам меҳмонимиз бўл. Қайтарингда эса сенга бир сават турли олмалардан ҳадя этажакмиз.

Мусофир: – Мени беҳад хурсанд қилдингиз. Аввало, юртингиз тинч, элингиз омон бўлсин. Қилган хайру эҳсонларингиз зиёда бўлиб қайтсин.

Вазир: – Шоҳим, энди навбатни йигит ва қизлар лапарларига берайлик.

Шоҳ: – Марҳамат.

Вазир: – Шоҳим, байрамда табиблар ҳам қатнашмоқдалар, ижозатингиз билан уларни ҳам тингласак.

Шоҳ: – Марҳамат.

1-табиб: – Шоҳим, инсон саломатлиги бебаҳо хазинадир. Тани соғ бўлса, узоқ умр кўради. Саломат бўлиш эса кўпинча ўзимизга боғлиқ. Биринчи навбатда қуёш, ҳаво ва сув билан ажралмас дўст бўлмоғимиз даркор.

2-табиб: – Шоҳим, саломат бўлмоқлик учун тўғри овқатланиш ҳам зарур. Агар озуқамизнинг 60 фоизи мева ва сабзавотлардан иборат бўлса, аъло даражадаги соғлиққа эга бўламиз.

1-табиб: – Нафақат мева ва сабзавотларнинг ўзи балки уларнинг уруғлари ҳам инсон саломатлигини тиклашда кўмаклашади.

Шоҳ: – Тасанно! Агар сиз таъкидлаганларга риоя этилса, шоҳлигимизда ҳеч ким касалланмайди. Яшанг. Табиат эҳсони бўлган нозу неъматлар зиёда бўлсин. Байрам давом этилсин (турли қўшиқ ва рақслар)...

Вазир: – Эй яхшилар! Байрам якунида шоҳимизнинг фармойишини эълон қиламан. Ҳар йили куз ойида тун ва кун тенг келган вақтда "Меҳржон" байрами уюштирилсин. Байрамда миришкор деҳқон ва қўли гул боғбонлар тақдирлансин. Бизга меҳр ила саховат улашаётган табиатга мурувват кучайтирилсин. Барчага омонлик ёр бўлсин.

Сценарий тайёрлашда Эркин Воҳидов, Анвар Обиджон, Қудрат Ҳикмат шеърларидан фойдаланилди.

QO'G'IRCHOG'IM

N. Ro'zimuhamedov she'ri *S. A[illegible]mova musiqasi*

Qo‘g‘irchog‘im Lolaxon,
Bo‘yniga taqdim munchoq,
Quvontirar bir jahon.
Jajjigina qo‘g‘irchoq.

Naqorat:
Qo‘g‘irchog‘im, do‘mbog‘im,
Aqlligim, oppog‘im.

Joni bordir misoli,
Uni quchib o‘ylayman,
Jilmayadi ma’noli.
Men bog‘chaga kelgan choq.

Naqorat:
Qo‘g‘irchog‘im, do‘mbog‘im,
Aqlligim, oppog‘im.

ARCHA QO‘SHIG‘I

Q. Muhammadiy she’ri *G‘. Qodirov musiqasi* Allegro moderato

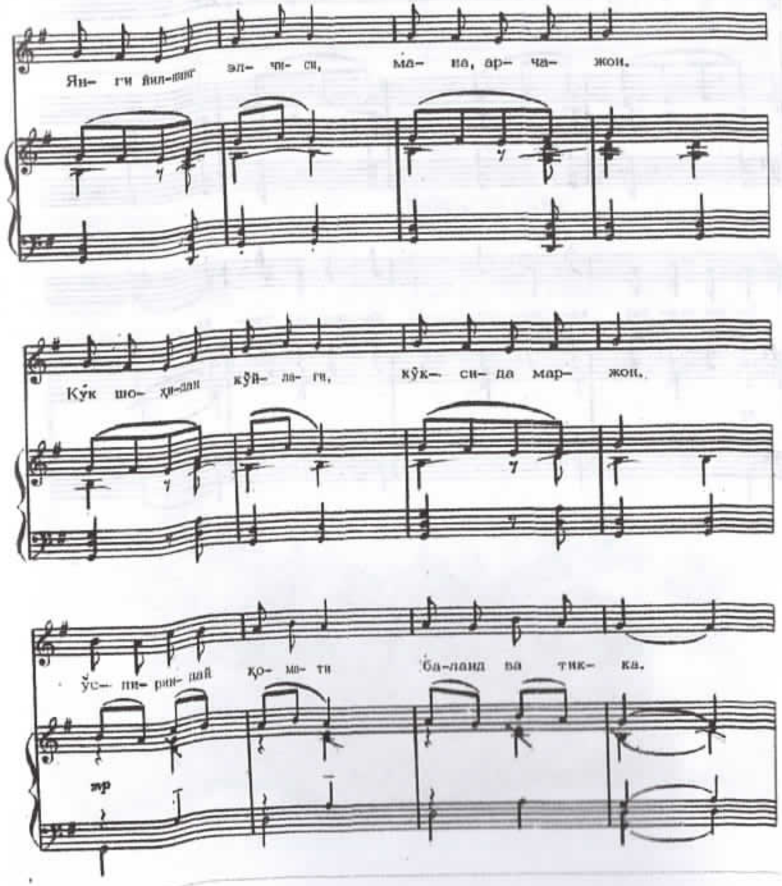

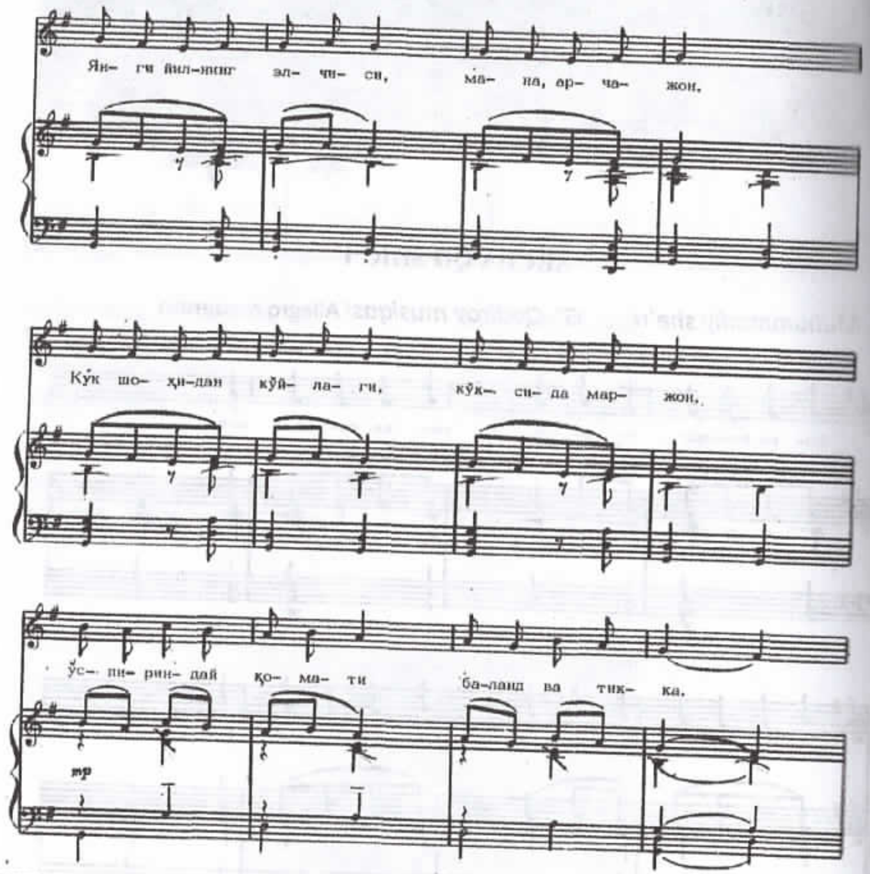

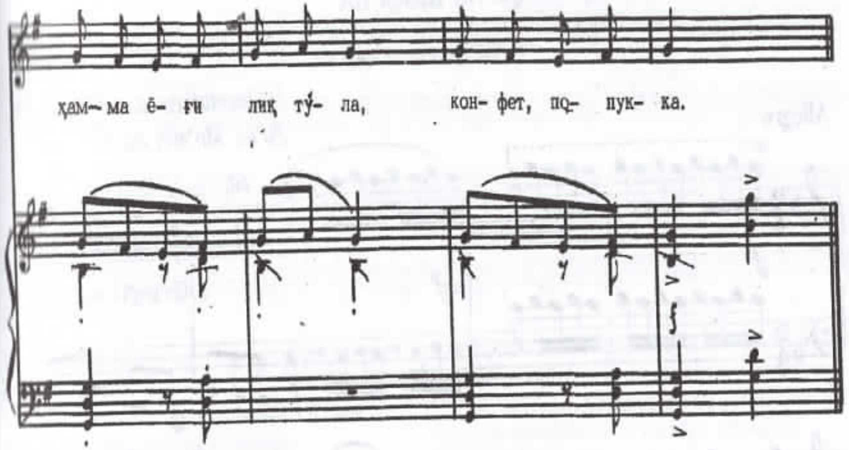

Yangi yilning elchisi,
Go'zallikda yagona
Mana archajon.
Tovus paridek.
Ko'k shoxida ko'ylagi,
Tovlanadi rang-barang
Ko'ksida marjon.
Quyosh zaridek.

O'spirinday qomati
Teng kelolmas unga hech
Baland va tikka.
Daraxt barchasi,
Hammayog'i liq to'la
Yasha, yangi yilning, ey,
Konfet, popukka.
Qutlug' archasi!

QO'NG'IROQCHA

(Ovoz sozlash uchun)

D.Omonullayeva musiqasi,
Po'lat Mo'min she'ri

1–2 taktlar: bolalar o'ng qo'llarida lenta ush-lab, saf tortadilar.
3–4 taktlar: lentani yuqoriga va pastga qarab sil-tab, uni yana pastga tushiradilar.
5–6 taktlar: 3–4 taktlardagi harakatlar qaytariladi.
7–10 taktlar: o'z joyida ayla-nadilar.
11–18 taktlar: 3–10 taktlarda bajarilgan barcha hara-katlar qaytariladi.
19–26 taktlar: lentalar bilan yuqoriga «qanot qo-qib», har tarafga cho-pib, tarqaladilar.

NAVRO'Z

D.Omonullayeva musiqasi,
Po'lat Mo'min she'ri

Bahor fasli bo'lakchada,
Bugun Navro'z har bog'chada.
Yozib yashil dasturxon,
Keldi go'zal bahorjon.

O'zbekiston bayrog'i

D. Toshboyeva musiqasi

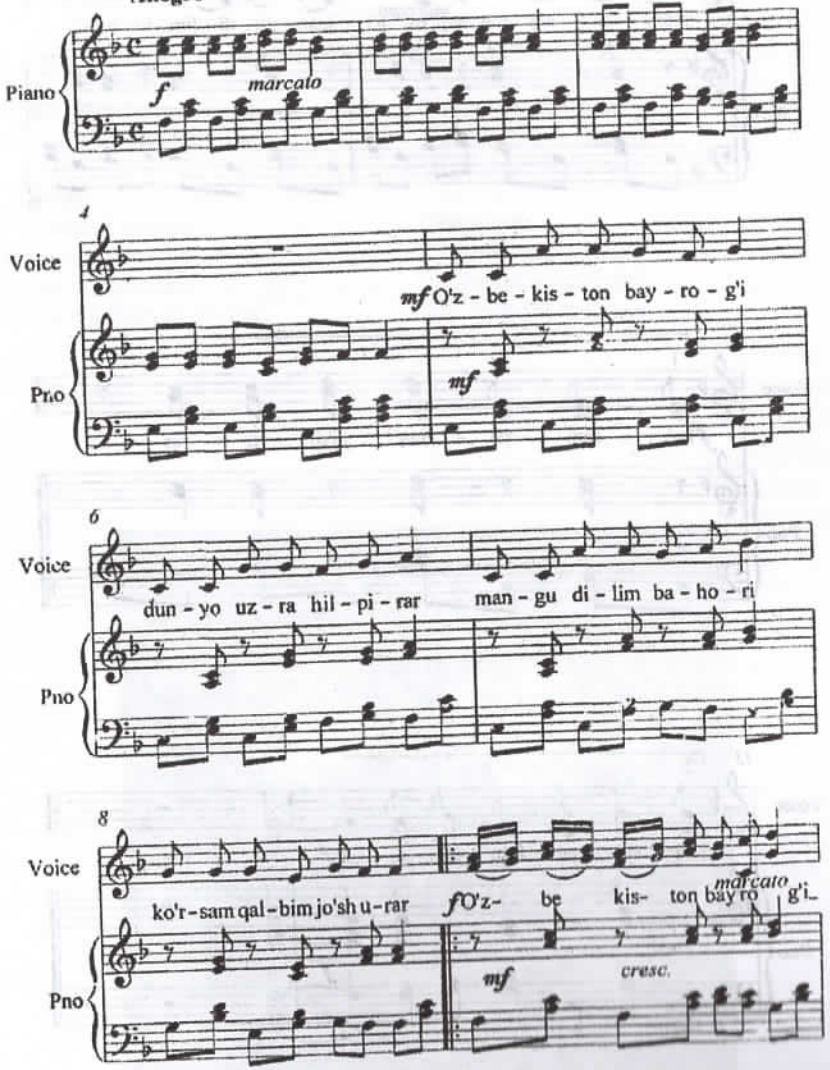

O'ZBEKISTON BAYROG'I

R.Isoqov she'ri — *D.Toshboyeva musiqasi*

O'zbekiston bayrog'i,
Dunyo uzra hilpirar.
Mangu dilim bahori,
Ko'rsam qalbim jo'sh urar.

Naqorat:
O'zbekiston bayrog'i
O'zbekiston bayrog'i
Mangu dilim bahori,
Ko'rsam qalbim jo'sh urar.

O'zbekiston bayrog'i,
Ona yurtim bayrog'i
Doim faxr dilimga
Shu boisdan mangu u
Hilpiraydi qo'limda.

Naqorat:
O'zbekiston bayrog'i
O'zbekiston bayrog'i
Shu boisdan mangu u
Hilpiraydi qo'limda.

ФОЙДАЛАНГАН АДАБИЁТЛАРИ

1. Peter Master. English Grammar and Technical Writing. RegionalPrintingCenter, 2004

2. Сергеев И.С. Основы педагогической деятельности: Учебное пособие. – СПб.: Питер. Серия "Учебное пособие", 2004–316 с.

3. Педагогика назарияси ва тарихи // М.Х. Тўхтахўжаева таҳрири остида. – Т.: "Молия-иқтисод", 2008.– 208 б.

4.Иноятов И У,.Муслимов Н.А ва бошқ. Педагогика: 1000 та саволга 1000 та жавоб. 2012 й. Тошкент, "Илм-Зиё" нашриёти. 12 б.т.

5. Mishael Pilhofer and Holly Day "Music Theory for dummies" Indiana USA 2007. Wiley Publishing Inc.

1.Тютюнникова Т. Уроки музыки в системе Карла Орфа.-М:,2000

2. Rejametova N.O'zbek xalq cholg'u asboblarini chalishni o'rgatish metodikasi.-Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2014.

3.Мурадова З. Детская песня в творчестве композиторов Узбекистана. - Ташкент: Baktriapress, 2015.

4. Ишмухамедов Р., Юлдашев М. "Таълим ва тарбияда инновацион педагогик технологиялар.-Т.: "Ниҳол", 2013й.269бет.

5. Сергеев И.С. Основы педагогической деятельности: Учебное пособие.- СПб.:Питер.-316 стр.-(Серия «Учебное пособие»). 2004.

6. «Таълим самарадорлигини ошириш йўллари» мавзусидаги семинар-тренинг материаллари. Тошкент, 2002 й.

7. Каримов М., Икромова М. "Рақс элементлари орқали болаларни жисмоний ривожлантириш" Т.: "Илм зиё" нашриёт уйи, 2008 й.

Адади 50 нусха. Бичими 60х84 1/16

Босма табоғи 8,6. «Times New Roman» гарнитураси.

ООО "AKTIV PRINT" босмахонасида чоп этилди.

Тошкент, Чилонзор 25, Лутфий 1а.